

Pozdravljen, kraljevski član naše sokolske organizacije!

Ob priliki krsta prvorojenca v naši kraljevi rodbini, **prestolonaslednika kraljeviča Petra**, je savezno starešinstvo sporočilo na najvišje mesto, da je imenovalo Njegovo kraljevsko visočanstvo, kraljeviča Petra, za člana vse jugoslovenske sokolske dece in izreklo visokim roditeljem iskrene čestitke z zagotovilom neomajne zvestobe in vdanosti celokupnega jugoslovenskega Sokolstva.

Savezno starešinstvo je na to prejelo naslednji dopis:

Jugoslovenskom sokolskom savezu *Ljubljana.*

Kraljevoj kancelariji je čast izvestiti Vas, da je Njegovo Veličanstvo Kralj blagovoleo sa zadovoljstvom odobriti, da Njegovo kraljevsko Visočanstvo prestolonaslednik Petar postane član sve jugoslovenske sokolske dece.

*V. d. Šefa kabineta:
Punomoćni Ministar.*

Pozdravljen, naš najmlajši bratec!

Dr. R. FUX:

Manjšinsko delo v Sokolstvu

Marsikomu se bo čudno zdelo, da govorimo o manjšinskem delu Sokolstva, češ, saj v naši državi ni nobenih manjšin in za delo izven meje naše države imamo že itak dosli drugih organizacij. Toda kdor pozna razmere v naši državi in kdor pozna težkoče, s katerimi se mora boriti Sokolstvo na mejah naše države, bo kmalu spoznal veliki pomen manjšinskega dela Sokolstva na mejah naše države. Kolike vrednosti pa je pomoč izven mej naše države, o tem mislim, da je vsakdo prepričan.

Vsi obmejni deli naše države, predvsem koroški, deloma štajerska meja, Prekmurje, Medimurje, Bačka, Banat so še gosto zasedeni z inorodnimi prebivalci, ali pa z ljudmi naše krvi, ki pa so nam skoz in skoz sovražni. Res je, da imamo povsod naše narodne šole, ki bi morale izvršiti v doglednem času popoln preobrat v mišljenju tega ljudstva — vsaj naraščaja, toda pomisliti moramo, da imamo opravila s trdovratnim, neupogljivim sovražnikom našega naroda, ki bo uporabil vsa sredstva, da se vzdrži na površju in da nam škoduje, kjer le more. Najjasnejši dokaz temu, da je zadeva prav zelo resna, je spomenica naše obmejne sokolske župe v Mariboru, ki dovolj jasno opisuje razmere na meji in ki se glasi:

«Naše Sokolstvo je do sedaj popolnoma zanemarjalo vprašanje manjšin in ni polagalo nanj niti najmanjše važnosti. Temu vprašanju se je sicer pred vojno posvetil v manjši meri Ljubljanski Sokol, menda tudi razna gorenjska društva, v ostalem pa smo to delo prepuščali našim takozvanim obrambnim organizacijam, misleč, da je naš namen dosežen, ako podpiramo Ciril-Methodovo družbo. Koliko smo s tem grešili, je težko dognati. Žal pa, da te naše napake še do danes nismo izpregledali in nam je manjšinsko vprašanje danes ravno tako tuje, kakor nam je bilo pred preobratom. Toliko žalostneje je to, ker imamo vendar najlepše in najvztrajnejše primere manjšinskega dela v češkem Sokolstvu. Ako zasledujemo njihovo časopisje, njihov Vesnik, tedaj zasledimo povsod slike tega važnega dela in iz tega časopisja spoznavamo, kaj more tako podrobno in smotreno delo doseči.

Malenkostno manjšinsko delo, ki se je izvrševalo pred vojno pri raznih naših društvi, se je po preobratu popolnoma opustilo. Kaj nas je dovedlo do tega, nam ni znano, mislimo pa, da je tu dvoje krivo, in sicer: nepoznavanje razmer in iluzija, ker živimo pač v napačnem mnenju, da pri nas v Sloveniji ni manjšin. Polagamo preveliko važnost podatkom ljudskega štetja in besedam naših vsebarvnih politikov, ki govorijo o kompaktnih slovenskih masah z redkimi Nemci.

Ne slepimo se, ampak poglejmo dejstvu resno v oči. So to po ogromni večini ljudje slovenske krvi, ampak ljudje s popolnoma nemško dušo, z nemško mislijo, ki se napram javnim uradom sicer priznavajo za Slovence, v srcu pa so še vedno tisti stari, kakor jih

je vzgojila Südmarka in predvojni nemški Herrenvolk. Tak je Maribor, taka je vsa Dravska dolina, tak je oni del Koroške, ki je pripadel nam in tako je tudi Prekmurje. V teh krajih smo ustanovili društva v Sv. Lovrencu na Pohorju, v Marenbergu, Vuhredu, Muhi, Vuženici, Dravogradu, Guštanju, Prevaljah in Črni, ustanovili jih bodo v bodoče gotovo še v Ribnici, Breznu, Ljbeličah, in to bratje, so naše manjšine. Ni nam žal, da smo ustanovili ta društva. Naše koroško okrožje je majhno, toda krepko. Danes štejemo v naših društvih že precejšnje število domačinov, ki so postali vrli in zvesti člani Sokola, dobri in pošteni državljani. Uspehi pa bi bili seveda mnogo večji, ako bi imela vsa ta društva večjo moralno in gmočno podporo in ako bi imela vsa ta društva vse ono, kar je potrebno vsakemu društvu za obstoj in dober razvoj. Tega pa ta društva sama s svojimi lastnimi pičlimi sredstvi ne bodo mogla doseči in radi tega je dolžnost nas vseh, da z združenimi močmi in žrtvami nudimo tem društvom vse ono, kar jim je potrebno, in da uvedemo za dobrobit teh društev in naše države tisti postopek, ki se je Čehom vsekdar posrečil.»

Še slabše so razmere v Prekmurju in ob celi madžarski meji naše države do Romunije; Macedonije niti ne omenjam. Dolžnost Sokolstva je, da vsem tem razmeram na naših mejah posveča največjo pozornost. Naša naloga ne obstoji samo v tem, da delamo in vzgajamo Sokolstvo tam, kjer so za to dani vsi pogoji. Zasaditi moramo našo narodno sokolsko zastavo povsod tam, kjer jo naša domovina najbolj potrebuje. In tu pridejo vsi kraji ob naši meji v prvi vrsti v poštev, kajti prepričan sem, da bo Sokolstvo najboljši čuvar naše meje.

Sokolsko delo v teh krajih pa ni lahko in naši sokolski delavci se morajo boriti tu z največjimi težavami. Mnogo požrtovalnosti in ljubezni do dela in do ideje je treba, da vzdržimo v tem boju. V teh krajih se najbolj in najtežje občuti veliko pomanjkanje primernih prostorov za sokolsko delo. Skoraj vsa naša obmejna društva so navezana na tuje prostore, iz katerih jih lahko vsak dan vržejo na cesto. Telovadba, predavanja itd. se ne morejo vršiti redno in po načrtu, ker ni prostora in dostikrat sploh ni strehe, pod katero bi se zatekli še tako in tako redki sokolski delavci.

Domače ljudstvo, ki sovraži vse, kar diši po naši narodnosti, ali pa je vsaj otopelo radi težkih razmer, v katerih je živelo desetletja, stoji ob strani, in z nezaupljivostjo zre na naše delo. Po večini je ubogo in je bilo odvisno od tujerodnih bogatašev, ki so mu rezali ovsen kruh in katere je moralo ubogati, ako je hotelo živeti. V taki duši se preobrat ne izvrši tako naglo, potrebno je dolgoletno vztrajno in naporno vzgojno delo, da začne ljudstvo izpregledovati in spoznavati resnico. Naše inteligence v teh krajih ni bilo. Uradniki — privatni in državni — so bili tujerodci, in še sedaj vlada v industrijskih podjetjih tujec, ki je začel v zadnjem času oholo dvigati glavo in to po zaslugi naših ljudi. Radi tega tudi primanjkuje v teh krajih sokolskih delavcev. Oni pa, ki so se sedaj priselili v te kraje, niso stalni ter morajo biti vsak trenutek pripravljeni, da bodo premeščeni v druge kraje. Samoobsebi se razume, da so z ozirom na

navedeno tudi denarna sredstva naših društev v teh krajih skrajno pičila in da se društva le s težavo vzdržujejo.

Vse navedeno nas sili in tudi naša načela nam naravnost nalagajo dolžnost, da stopimo v ofenzivo. S čustveno stranjo tu ne opravimo ničesar. Treba nam je računati z realnostjo. Težave, v katerih živijo obmejna društva, morajo izginiti in tam morajo zrasti močna sokolska društva — čuvarji meje in države.

V ta namen moramo zastaviti predvsem naše manjšinsko delo. Sokolska društva v teh krajih morajo postati središče celokupnega narodnega gibanja in iz njih mora izhajati sila vsega narodnega življenja. To pa bo mogoče le tedaj, ako dobe obmejna društva zadosno podporo od celokupnega Sokolstva, ker brez te ne morejo izvrševati svoje naloge.

MIROSLAV AMBROŽIČ:

Načrt za zdravniške odseke v društvih, župah in savezu.

Namen sokolske organizacije je tudi ta, da ohranjuje in pospešuje fizično zdravje svojih članov in pripadnikov ter tako celokupnega svojega naroda. Jasno je torej, da so med sokolske vzgojitelje poklicani tudi, in zelo nujno poklicani, zdravniki, ki kot strokovnjaki posebno glede na fizično vzgojo Sokolstva in naroda v službi naše organizacije lahko prinesejo neizmerne koristi.

Polje za udejstvovanje zdravnika v sokolski organizaciji je najširše, treba za uspešno sodelovanje samo sporazuma s tistimi organi, ki predstavljajo v Sokolstvu vzgojitelje, to je s tehničnimi organi. Kajti samo sporazumno delo, izvršeno po gotovem načrtu v okviru obstoječe metode in postopka, more prinesiti uspehe.

Za doseg tega sporazumnega sodelovanja je potrebno, da se predvsem določi specijalen poklic zdravnika v sokolski organizaciji, in ta je naslednji:

Zdravnik v sokolski organizaciji lahko s svojim strokovnim znanjem pomaga pri sokolski vzgoji in to vzgojo s svojo pomočjo pospešuje.

Sokolski vzgojitelji, prednjaki, so sicer najbolj delavni in najbolj požrtvovalni člani sokolske organizacije, toda oni so pripadniki najrazličnejših stanov, imajo zelo različno stopnjo splošne izobrazbe, v zdravniški vedi so (če niso poklicni zdravniki, ki pa so zelo redki) laiki ter si v zadevah, kjer bi bilo popolno znanje anatomije, fiziologije, higiene neobhodno potrebno, morejo pomagati samo kot samouki ter si z največjim trudom in žrtvami pridobivajo največkrat nezadosno mero znanja, ki ga potrebujejo za izvrševanje svojega sokolskega poklica. V to svrho nimajo na razpolago niti potrebne literature, ki je vobče v telesnovzgojni panogi še zelo pomankljiva, in nimajo za to potrebnih sredstev, ter praktičnega pouka.

Sokoli-zdravniki so poklicani, da temu nedostatku v naši organizaciji odpomorejo.

Tu torej ne gre za to, kakor se je o tem že govorilo in delalo načrte, da bi zdravniki v naši organizaciji iskali nove sisteme telesne vadbe in nove metode, kajti naš telovadni sestav in metoda telesne vzgoje sta zaenkrat trdnostno utemeljena s sokolsko idejo, kateri odgovarjata, ki je prva in ki ji mora biti prilagojeno vse drugo; in z uspehi, ki jih je Sokolstvo doseglo s tem telovadnim sestavom in s to metodo. Nikakor pa ne izključujemo napredka, ki bi bil mogoč s smotrenim izboljševanjem, kjer se potreba pokaže v kakršnikoli obliki. Tu gre nasprotno za to, da se obstoječa sredstva naše sokolske vzgoje čim boljše izrabljajo, da se izboljša in izpopolni predvsem vzgojujoče članstvo v svojih zmožnostih in sposobnostih ter da se ustanovi kolikor največ naprav, ki bi pospeševale vzgojo in dvignile vzgojno tehniko.

Gre torej za sodelovanje zdravnikov, ki so aktivni člani Sokola kot telovadci in za sodelovanje zdravnikov, ki so Sokoli in hočejo s svojim sodelovanjem tudi, če niso redni telovadci, Sokolstvu pomagati do takega razvoja, kakor Sokolstvo stremi za njim.

Vsak zdravnik-Sokol ima priliko, da aktivno sodeluje, kot članu sokolske organizacije mu mora biti to dolžnost, tem večja dolžnost, čim več lahko koristi sokolski stvari.

Da pa morejo vsi Sokoli-zdravniki, telovadci in netelovadci aktivno sodelovati, naj se vsi Sokoli-zdravniki udeležujejo sokolskega dela na naslednji način:

Ker je njihov poseben namen ta, da pomagajo pri sokolski vzgoji in povzdigujejo telesno vzgojno tehniko, mora veljati načelo, da se pridružijo tistim organom, ki v društvih vzgojo vodijo, to je tehničnim organom. Z njimi sporazumno izvršujejo svojo posebno nalogo.

V to svrhu se ustanovijo:

I. V vsakem sokolskem društvu zdravniški odsek, ki obstoji iz vseh v društvu včlanjenih zdravnikov in medicincev. Odsek si izvoli svojega predsednika in ostale potrebne funkcionarje, daje naloge posameznim članom odseka, sprejema nove člane in izločuje iz odseka one, ki bi zanemarjali dolžnosti, katere jim odsek nalaga. Odsek pa deluje samo v sporazumu z društvenim prednjaškim zborom. Da je to mogoče, se udeležuje en ali več članov zdravniškega odseka sej prednjaškega zbora, ter en član prednjaškega zbora sej zdravniškega odseka! V glavnem poslujejo društveni zdravniški odseki po navodilih župnih zdravniških odsekov, oziroma saveznega zdravniškega odseka; če bi se pa v podrobnem ne mogel društveni zdravniški odsek sporazumeti v kaki zadevi s prednjaškim zborom, sme zadevno stvar izvršiti šele s privoljenjem župnega zdravniškega odseka, ki se poprej sporazume z župnim TO.

Posebne naloge društvenega zdravniškega odseka so:

a) zdravniški odsek nadzoruje društveno delovanje z ozirom na higijenske razmere ter vse nedostatke prijavlja prednjaškemu zboru

ter opozarja nanje tudi višje instance sokolske organizacije (župni, oziroma savezni zdravniški odsek in župni, oziroma savezni tehnični odbor).

b) V gotovem obdobju zdravniško preišče vse telovadnice, članstvo, naraščaj in deco ter opozarja na telesne hube, oziroma bolezni, radi katerih posameznim ni telesna vadba primerna ali radi katerih naj se posamezniki izogibljuje posameznih vaj. V drugem primeru daje prednjakom potrebna navodila, po katerih naj se ravnaajo pri vadbi onih telovadcev.

c) Zdravniški odsek preskrbi prednjaškemu zboru, prednjaškim tečajem in vsemu članstvu primerna predavanja, in sicer:

1.) prednjaškemu zboru in prednjaškim tečajem predavanja in podrobni pouk s potrebnimi sredstvi: o anatomiji, fiziologiji, biologiji, higieni in prvi pomoči pri nezgodah;

2.) vsemu članstvu o higieni telesnih vaj in pomenu telesne vadbe za človeško zdravje.

Zdravniški odsek oskrbi in opravlja za člane prednjaškega zbora primerno zdravstveno literaturo ter pripomočke za izobrazbo prednjakov v tej smeri: anatomske atlante, slike, okostnjake, preparate itd. ter navaja prednjake k študiju s svojo pomočjo in razlago.

č) Zdravniški odsek določi posamezne člane, med njimi predvsem one, ki redno telovadijo, da zasledujejo vpliv posameznih vaj pri posamezniku, da to ugotavljajo z merjenjem, tehtanjem, fotografiranjem, štejem bitja srca in števila dihov pred in po vaji itd. ter svoje ugotovitve statistično in znanstveno obravnavajo ter o tem poročajo župnemu in saveznemu zdravniškemu odseku ter pripevajo k literaturi telesne vzgoje.

Če ima društvo samo enega zdravnika, naj ta sam izvrši kolikor največ mu je mogoče v zmislu predpisov za društveni zdravniški odsek. Zdravniški odseki pa v svoj krog lahko sprejemajo tudi nezdravnike, ki bi po svojem poklicu in znanju lahko sodelovali v posameznih panogah njegovih nalog.

Društveni zdravniški odseki delujejo po posebnem poslovniku, ki ga izdela savezni zdravniški odsek in ga potrdi savezni tehnični odbor, oziroma savezni prednjaški zbor.

II. V vsaki sokolski župi se ustanovi župni zdravniški odsek, ki deluje sporazumno z župnim tehničnim odborom.

Župni zdravniški odsek sestoji iz predsednikov vseh društvenih zdravniških odsekov in vseh zdravnikov, ki so člani osrednjega društva. Vsi ti tvorijo širši župni zdravniški odsek, ki izvoli izmed članov osrednjega društva predsedstvo, ki tvori ožji župni zdravniški odsek. To predsedstvo vodi poslovanje pri župi, njegov član je tudi župni načelnik, oziroma od župnega TO. delegiran član.

Širši in ožji župni zdravniški odsek poslujeata po posebnih poslovnikih, ki jih izdela savezni zdravniški odsek sporazumno s saveznim tehničnim odborom, oziroma saveznim prednjaškim zborom.

Župni zdravniški odsek ima v listu isto nalogo, kakor društveni, k temu pa še nadzorstvo nad društvenimi odseki in dolžnost, da daje društvenim odsekom navodila ter zbira material, ki mu ga dajejo društveni odseki. Njegovo razmerje glede sporazumnosti in sodelo-

vania in predavanj je enako napram župnemu tehničnemu odboru, kakor društvenega odseka napram društvenemu prednjaškemu zboru.

Župna središča se nahajajo v mestih, kjer ima sokolsko društvo vedno večje število članov zdravnikov. Radi tega bo mogoče, da župni zdravniški odsek določi posamezne svoje člane za zdravniške poverjenike onih društev, ki nimajo svojega zdravnika. Ta poverjenik ima iste dolžnosti in pravice, kakor društveni zdravniški odsek.

V večjih župah, kjer so že ustanovljena okrožja, ali tudi če ta še niso ustanovljena, imenuje župni zdravniški odsek za gotovo okrožje ali gotovo število društev svoje poverjenike, ki imajo dolžnost, da v teh društvih nadzorujejo poslovanje zdravniških odsekov, da v primeru potrebe svetujejo in pomagajo ter o svojem poslovanju poročajo župnemu zdravniškemu odseku.

III. Pri Jugoslovenskem sokolskem savezu se ustanovi **s a v e z n i z d r a v n i š k i o d s e k**.

Širši savezni zdravniški odsek obstoji iz vseh predsednikov župnih zdravniških odsekov in ožjega saveznega zdravniškega odseka, ki se sestavi iz zdravnikov, članov sokolskih društev v mestu saveznega sedeža. Ožji savezni zdravniški odsek tvori predsedništvo širšega saveznega odseka; njegov član je tudi delegat saveznega tehničnega odbora, v tehnični odbor pa pošlje zdravniški odsek svojega delegata. Oba savezna zdravniška odseka poslujeta po posebnih poslovnikih, ki jih izdela zdravniški odsek sporazumno s saveznim tehničnim odborom, oziroma saveznim prednjaškim zborom.

Saveznemu zdravniškemu odseku pripada vodstvo in nadzorstvo vsega zdravniškega poslovanja v njegovih posebnih nalogah, in sicer:

a) Izdaja vsa navodila za poslovanje župnih in društvenih zdravniških odsekov, prejema poročila in predloge teh odsekov ter nadzira podrejene odseke.

b) Vodi kontrolo o epidemijah v državi ter odreja profilakso posebno v primerih večjih pokrajinskih in saveznih zletov.

c) Preskrbi saveznemu tehničnemu odboru za savezne prednjaške tečaje primerne predavatelje v svoji stroki.

č) Skrbi za čim obširnejšo literaturo v svoji stroki za vse jugoslovensko Sokolstvo. V ta namen se določi v saveznem zdravniškem odseku poseben redakcijski odsek, ki deluje sporazumno z uredniki saveznih glasil.

d) Zbira material za znanstveno raziskovanje in študij telesne vadbe ter material za teoretski in praktični pouk prednjaštva v onih predmetih, ki spadajo v stroko zdravnika.

e) Organizira zdravniško službo pri večjih zletih ali nastopih Sokolstva.

* * *

Posebna materialna sredstva, ki jih potrebujejo zdravniški odseki za vršitev svojih nalog, dajejo društveni odbori, župna starešinstva in savezno starešinstvo. Kredite naročajo zdravniški odseki, kakor tehnični organi, sporazumno s tehničnimi organi potem svojega

skupnega zastopnika v upravnih organih; razen tega pa naj bodo, če okoliščine to dopuščajo, zastopniki zdravniških odsekov tudi člani društvenih odborov, župnih starešinstev in saveznega starešinstva.

* * *

V zvezi z ustanovitvijo zdravniških odsekov in izpeljavo njihovega poslovanja naj se pospeši tudi izvedba saveznega sklepa glede obvezne telesne vadbe članstva, ki ni še izpolnilo 26. leta.

Oprostitev posameznikov iz higijenskih ozirov se sme izvršiti samo na podlagi izpričevala društvenega zdravnika ali društvenega zdravniškega odseka.

MIROSLAV AMBROZIČ:

(Nastavak.)

Sokolska vaspitna metodika

7. Opšte opute za postupanje s pitomcima prema njihovim individualnim osobinama.

Kad si upoznao sposobnosti i osobine svog pitomca, obazireš se na nje koliko ti je moguće više, jer time olakšavaš kod njega proces vaspitanja.

U tom pogledu moramo imati u vidu da će pitomac napredovati tim brže, čim su povoljnije okolnosti njegovog vaspitavanja. Vaspitač mora se starati, da pruži pitomcu sve dopustive pogodnosti; stoga mora uzimati u obzir pitomca onakvog, kakav je, a ne onakvog, kakav bi imao postati. Svako nasilje je u tom slučaju štetno, a naša je svrha uspeh, i to što brži uspeh, radi toga moramo pitomca postaviti u okolnosti, koje samo potpomažu njegov napredak.

Već se naš sokolski telovežbeni sustav odlikuje u tom pogledu pred svima drugima. To pak pre svega svojom raznovrsnošću. Svakom čoveku treba dati stanovitih promena; beskonačno ponavljanje jednog te istog umori čoveka, bude mu otužno, odbija ga. Tako nam sigurno ne bi bilo moguće privući k telovežbi sve slojeve naroda, kad bi iz dana u dan ponavljali samo stanovite vežbe, koje bi možda koristile telesnom ustroju a koje ne bi pružale promene i ne bi bile svakog dana raznovrsne. Ne možemo i ne smemo računati time, da će svako, ko nas je našao u vežbaonici, među nama i ostati iz pukog narodnog oduševljenja ili iz pukog ubeđenja, da je sokolski rad koristan. Za takvu stvar ima uopšte premalo oduševljenja, ubeđenja i za ubeđenje potrebnog rasuđivanja. Tudi narodi nam se dive, što uopšte možemo uzdržati svoj uzgoj, jer ne dopuštamo u svojoj organizaciji jednostranog sporta, koji je prijatan i kojim si pomažu tude telovežbene organizacije. Ali naš sustav ima mnogo raznovrsnosti, toliko, da svaki telovežbeni čas može biti zanimljiv i privlačiv, samo da su prednjaci na svom mestu, bez obzira na druge stvari, u kojima se sokolsko vaspitanje bitno razlikuje od drugih telovežbenih organizacija i koje doprinose povoljnijim okolnostima, u kojima treba da se nalazi pitomac.

Te povoljnije okolnosti pak jesu baš u metodi sokolskog vaspitanja, t. j. u metodi, koja odgovara sokolskim načelima.

Prema sokolskim načelima vaspitač je svome pitomcu brat, koji hoće da mu pomogne do što uspešnijeg telesnog, duševnog i moralnog napretka, radi toga mu mora pružati što povoljnije uslove za to.

Načelo pak, po kojemu se moramo u tom pogledu obzirom na pojedince ravnati, jeste: upotrebi vrline pojedinca i iskoristić ih za njegovo dobro kolikogod je najviše moguće te imaj obzira s manama do krajnje dopustivosti. Vrine neka idu k uspesima i neka rode nove vrline, a mane obzirnošću odstranjuj te imaj strpljenja, jer priroda nije nadarila svakoga jednako a pitomac ti je poveren za to da ga popraviš.

U tom smislu mora se prednjak obazirati na telesnu uspešnost pojedinca.

Kao merilo telesne uspešlosti možemo uzeti stanovite vežbe, koje pojedinac ovladava. Tako n. pr. možemo uvrstiti među početnike one, koji su baš došli u vežbaonicu, ne znaju još kako će na preču ili se teškom mukom iz visenja u potkolenju dovuku gore. U višoj vrsti bili bi oni, koji već znaju upor usklopce; u još višoj oni, kojima uspe napraviti upor u zanjihu i t. d. Ali među pojedincima u tim odelenjima nalazimo još uvek velike razlike. Jedan ima posebne telesne — potpunoma telesne — vrline, drugi opet telesne slabosti. Tako nalazimo n. pr. vežbače, koji brzo napreduju na spravama, a slabo skaču, ili izvode teške vežbe zamahom a kod vežaba vučenjem zaostaju, ili obratno. Druga razlika, koja se pojavljuje kod pojedinaca, je ta, da su jedni spretniji od drugih te da su jedni po naravnoj konstituciji tela jači od drugih i tako lakše napreduju nego drugi.

Sve te razlike nalazi prednjak u jednom odelu i na te razlike mora se obazirati. Od svakog pojedinca sme tražiti samo toliko, koliko on u istinu uzmogne, ujedno pak mora sile i sposobnosti pojedinca napeti do krajnje granice.

Točna pravila o tom, koliko se prema tome može od svakoj pojedinca tražiti, ne možemo dati; precizno opredeljenje pojedinih stupanja opšte ili specijalne telesne uspešlosti nemoguća je stvar; ali duga praksa, u kojoj si pažljivo sledio razvoju pojedinaca, daje ti pouzdano merilo, prema kojem se krećeš koliko toliko, a što je više moguće u takvim granicama, u kojima je moguć brži napredak, ujedno pak moraš paziti na to, da koga preteranim zahtevima oteraš. Uvidavnost je tu potrebna, a ta je moguća samo u prednjaka - vežbača. Tu nema nikakve sumnje, da je dana mogućnost prosuđivanja pre svega onom, koji je mnogo vežbao i u telesnim vežbama postigao velike uspehe. Najmanje pak, što se može od vođe pojedinog odela zahtevati, je to, da je od svih u odelu nalazećih vežbača najbolji. Teoretično učenje telesnih vežaba je po našoj metodi nemoguće. Prednjak, koji ne ume da pokaže i rastumači vežbu, dosadan je, nema dovoljnog pobudjućeg upliva i može svakog časa postati smešan. O izuzetku u tom pogledu

možemo govoriti jedino u primeru starih prednjaka i načelnika, koji su bili najbolji vežbači i kojima su radi starosti telesne sile već popustile i koji vežbaju zreliju braću, n. pr. prednjačke zborove. Ovakav prednjak može vežbe, koje je već izvodio, a danas ih više ne može, ili vežbe, koje bi bio mogao izvoditi u najboljoj dobi svojih telesnih sila, danas imenovati, naznačiti i točno rastumačiti, upozoriti na pogreške a može kazati i u čemu su te pogreške i što treba učiniti, da se pogreške odstrane.

Prema telesnoj uspešlosti vežbači su već u napred rasporedani; odelenje vežbača sastoji se prema tome od približno jednako uspehlih. Ali, usprkos tome nalazimo, kao što smo rekli, još uvek znatne razlike među pojedincima. Te razlike pako neka prednjak razlikuje pre svega prema tome, da li poliču

a) od volje pojedinaca, ili

b) od sposobnosti pojedinaca.

Mnogokome su stanovite vežbe neugodne radi toga ih neće; druge su mu vežbe ugodne, radi toga bi izvodao samo te. S druge strane mnogokoji pored najbolje volje ne može, jer je ne okretni i ne može vežbu shvatiti. U prvom pogledu dogodi se mnogo puta, da svi vežbači u odelenju ne vole nekih sprava ili nekih grana telovežbe, tako da ceo odeo dođe u loše raspoloženje, kad ga vodiš na stanovitu spravu.

Prednjak u tom pogledu više puta stoji pred veoma teškim problemom. Mnogi prednjaci pak rešavaju to pitanje veoma jednostavno: prilagode se odelenju i izostavljaju nesimpatične grane, ili, ako toga radi reda i strogog načelnika ne mogu, — odmaraju se kod nesimpatične sprave. Ali to je sasvim pogrešno; prednjaci, koji tako rade, loši su sokolski vaspitači. Zadaće prednjaka su sasvim drukčije.

Ako se radi o pojedinom slučaju u odelenju kad opazim, da se samo jednom pojedincu dočična vežba ili grana ne sviđa, i to uvek, kad taj pojedinac dolazi u položaj, da bi morao vežbati u toj grani, onda moram nastojati posebnom brigom, da već kod vežbanja odelenja ili takozvanog redovitog vežbanja pridobijem vežbača za njemu neugodnu granu ili vežbu. To mogu postići time da pobudim za tu granu poseban interes vežbača na taj način, da mu prikažem onako kako treba značenje te grane u sistemu ili da pokazujem u toj grani takove vežbe, koje će postepeno pobuditi veće zanimanje. Ako pak u odelenju, kod redovite telovežbe, ne mogu uspeli, onda se tog pojedinca neopaženo latim i kod slobodne telovežbe, kad vežba svako za sebe što mu drago. Onda se bavim njime temeljitije i postići moram pre svega jedno: da moj štićenik dođe do znatnog uspeha u vežbi, koja mu je neugodna, ili u grani, koja mu je neugodna. U tom trenutku je položaj promenjen, pobudi se zanimanje za tu granu i zadata prednjaka je, da to zanimanje uzdržava i povećava.

Kako s pojedincima, postupaj i sa celim odelenjem u gore navedenom primeru. Kad se odelenju vežbanje koje vrste ne sviđa, traži uzrok tomu pre svega u samom sebi; tako ćeš ga obično i najprije naći. Jer prednjakova dužnost je, da napravi vežbanje

zanimljivo, a to u svakoj grani. Ako dakle vidiš, da se stanovita grana tvom odeljenju ne sviđa, spremi se za tu granu tim bolje, traži različite i lepe vežbe, nove vežbe te grane, da se vežbači ne dosađuju i da pobudiš zanimanje. Tako n. pr. možemo uopšte opazati, da članstvo ne vole zajedničko vežbanje prostih vežaba i redovnih vežaba. U najviše slučajeva je članstvo čak u pravu, jer prednjaci vode ovakovo vežbanje neispravno. Kod prostih vežaba nije dovoljno, da stojiš pred članstvom i brojiš. Naprotiv: živeti i osećati moraš sa svakim vežbačem posebice; sve moraš pregledati u trenutku i sve opaziti, da pomogneš i pokazuješ, popravljaš i potvrđuješ, gde je potrebno i uvek, kad je potrebno. Pa i vežbe moraš izabrati tako, da članstvu gode zbog raznovrsnosti, lepote, novosti i živahnosti. Samo po sebi se razume, da moraš biti za vežbanje temeljito spremljen, da se nikad ne domišljaš, što ćeš sada. Isto vredi još naročito za vežbanje redovnih vežaba. To pak naročito, jer u redovnim vežbama nemaš baš osobito bogatog izbora. Ali usprkos tome može biti vežbanje ove grane veoma zanimljivo, ako ju učiniš živahnom, ako se ne ponavljaju uvek jedne te iste zapovesti i ako vežbanje redovnih vežbi udesiš tako, da se isto ponavlja tek nakon nekoliko sedmica te ako pozornosti vežbača ne napinješ bez potrebe.

To navađamo kao primer, koji ima da služi prednjacima za sve grane i to podjednako obzirom na sve vežbače, obzirom na pojedina odeljenja i obzirom na pojedine vežbače, kojima se neke vežbe ne sviđaju. Tu neka vredi pravilo: Pobuđuj zanimanje, koje dolazi s uspehom. To vredi također za one vežbače, koji više vole n. pr. vežbe vučenjem, nego vežbe zamahom, i slično. U onom što vežbači ne vole, treba postići uspeh, onda nenaklonost iščezne sama po sebi.

Dругу pažnju posvećuj sposobnosti pojedinca. Bezbroj puta nailaziš na vežbača, koji je dovoljno jak, ima najbolju volju ali neokretnan je. Neokretnost je nedostatak koordinacijskog talenta¹. Budi dakle prema neokretnom bratu krajnje obziran, čuvaj ga od svakog podsmevanja i bavi se njime više, jer je tvoja dužnost, da ga naučiš okretnosti, što će uz ispravnu pouku skoro uslediti. Pre svega mu pak moraš pomagati, da pojedina gibanja razdeli (rasčlani), da uvidi prelaz iz jednog položaja u drugi i t. d., dokle ne uvidi čitavo, pa bilo i komplikovano prelaženje ili gibanje. Ako imaš u odeljenju samo jednog nespretnog i ako nije potrebno svim ostalima pokazati rasčlanjenje stanovitog gibanja, moraš to pokazati njemu samomu, razgovorno i tačno; to pak ne možda preko volje, nego, kao što se razume samo po sebi, tako, da ostane razlika između njega i ostalih koliko je moguće neopažena.

Konačno opažaš kod nekih vežbača, da im baš stanovite vežbe ne idu. Svugde su spretni i normalno napreduju, ali dođe neka vežba, koja mnogo puta i nije komplikovana, i ne mogu je shvatiti.

¹ Koordinacija je sposobnost, kojom čovek uređuje napinjanje i napetost, odnosno popuštanje pojedinih mišića ili skupina mišića u svrhu izvođenja stanovite kretnje. Koordinacija vrši se hotimično ili poluautomatično i podvržena je vežbi.

Ovakovi primeri doduše nisu česti, ali, ako ga opaziš, ne smeš preći preko njega. Potrudi se da nađeš, što u tom slučaju vežbač ne razume, to mu rastumači baš u tančine, pokaži mu više puta i potrudi se s njim i van redovite telovežbe, da ga naučiš, jer i sitan uspeh može ti vežbača za uvek odvratiti.

Nikad pak ne sme prednjak zanemariti kojeg svog pitomca na taj način, da misli: «Ako ti ova vežba ne uspe, pa neka bude tako, ili pak potrudi se sam.» Istina je, da se mora pitomac truditi sam, ali dužnost prednjaka je, da mu taj trud koliko je moguće smanji, da mu olakša napredovanje.

Ovo vredi i u drugom primeru razlike među pojedinim pitomcima, koji smo naveli u prijašnjem poglavlju, t. j. u pogledu darovitosti i obrazovanja pojedinaca.

U tom pogledu su kod nas zbilja velike razlike. U jednom odeljenju možeš imati najdarovitijeg i pokraj njega slabo darovitog; naučnjaka pokraj prostog čoveka bez posebne obrazovanosti.

Veća darovitost pojedinca može biti opšta, tako da može duševno razvijeniji brže shvaćati vežbe i zbog toga brže i napreduje; dok je za duševno manje razvijene napredovanje teže, premda to nije pravilo, jer za napredovanje u telesnim vežbama dolaze u obzir u prvom redu telesne vrline, pre svega fizička sila i okretnost, kojih pak i najbolje duševno nadareni često puta nemaju. Ako uzmemo dakle samo fizičko uspevanje pojedinaca, moramo gledati na to, da nenadarenim pružimo potrebnu potporu, koja nadarenim nije potrebna. Razliku pak ne smemo činiti u lošem smislu. Isto vredi u pogledu moralnog i duhovnog vaspitavanja, koje ide uporedo s čisto fizičkim.

To što neko razume odmah, moraš drugima kazati više puta ili razgovetnije, da te razumiju. Ako je neko već razumeo, ne treba tumačiti iznova.

Premda je darovitost nešto sasvim drugo nego obrazovanost, ipak obrazovani već zna ili lakše razume, nego neobrazovani i nenadareni. Dakle vredi razlika i obzirom na obrazovanost.

Pravilo, koje treba u tom pogledu da važi za svakog prednjaka, jeste: Govori i tumači uvek razumljivo; govori samo ono, o čemu sam osećao, da je istina. Ne pričinjaвай se učenim i uzvišenim nad drugima a ne govori ni o stvarima, kojih ne razumeš potpunoma. Stvari, kojih ne razumeš, prepuštaj onima, koji ih razumiju. Ako pak uvidiš, da neko teže shvaća, potraži priliku, da mu to rastumačiš van odeljenja, pri tome ne budi nikad nametljiv.

U manje obrazovanih gledaj da pobudiš volju za obrazovanje te im potom priskrbi sredstva za samoobrazovanje. Iskoristi i van redovne telovežbe priliku, koju u Sokolu dobiva manje obrazovani vežbač za direktno obrazovanje. Neprisiljeni razgovor s obrazovanim članovima, predavanja i knjižnice neka slede vežbama, koje osvežavaju duh i prouzrokuju veću gipkost mišljenja.

S tim u vezi stoji i obzir na zvanje pojedinca, što navadamo docnije.

Treće, na što se mora obazirati prednjak kod vaspitavanja je temperamenat pojedinca. Temperamenat dolazi kod izvođenja vežaba, ako daš dosta prilike za to, do potpunog izražaja; mrtvilo pojedinca, koje je najčešće posledica njegovog temperameta, isčezne kod primernih vežaba i ispravne pobude, ali veliki flegmatici obično ipak ostaju flegmatici. Ipak to nije nikakva nesreća, dok slede disciplini i ne ometaju uredno vršenje vežbovnih časova. U toliko se može čovek na njih i oslanjati. Naprotiv su sangvinici i kolerici često opasni po disciplinu, premda ima njihova telovežba više «elana». Oni lakše padnu u raspojasanost, nego mirniji temperamenti. Stoga drži žešće temperamente u većem zaptu — ali ne budi bezobziran ni prema ovima, ni prema onima. Jer toliko vlastitog, koliko ne smeća opštoj disciplini i redu treba pustiti svakomu. Jedino na taj način moguće je uzdržati među pitoncima dobro raspoloženje, koje je neophodno potrebno pri sokolskom vaspitanju, gde je svako nasilje isključeno.

Nadalje imamo među svojim pitoncima veoma različite značaje. Kakvoću značaja, koji je tu mišljen samo s etičkog gledišta, nije moguće tako brzo ustanoviti; tek s vremenom se pokazuju dobre i također loše strane; a i to obično nije dovoljno, da bi mogao sa sigurnošću izreći svoj sud. Ali i toga prednjaku ne treba, jer njegova zadaća nije, da sudi, već da upoznaje mane pojedinca i deluje protiv njih svima raspoložljivim sredstvima. A baš u tom pogledu se mnogo greši, ta to je najteža strana našeg vaspitavanja.

Poseban upliv na čovečji značaj izvada sokolsko vaspitavanje samo po sebi: okolina, u koju dolaziš; jednakost s drugima; plemenite težnje, koje upoznaješ i bratski međusobni odnos; junačke vežbe, fizički napor, kojeg podnosiš dobrovoljno; čvršća volja, koju dobivaš direktno od redovite vežbe, sve to upliviše povoljno na značaj pitomca. Usprkos tome se od vremena do vremena pokazuje koji loši potez u značaju, kojeg pitomac pokušava ugušiti jakom voljom, ipak mu to ne pode uvek za rukom. U takvom je slučaju pozvan prednjak, ali ne, da nastupi propovedanjem, već bratskom opomenom u podesnom času i na podesnom mestu. Ta opomena mora imati oblik, koji ne vređa i ne treba da se izvrši baš pred odeljenjem. Ako uvidiš, da je bolje, opomeni ga samog, da drugi to ne čuju. A ne zaboravi nikad, da mora vaspitač poznavati čovečje mane i da ne sme biti sudija, nego prijatelj, brat, koji ne osuđuje i zabacuje, već vaspitava i popravlja. Ne preziri, već pomaži! Kao što lečnik celi rane, tako odstranjuj mane, to pak pre svega dobrim primerom.

Nešto drugo je, ako uvidiš, da imaš posla sa potpunoma pokvarenim čovekom, koji kvari i druge. U takvom se slučaju posavetujite u prednjačkim zborovima i javite stvar i upravnom odboru; nikako pak neka ne postupa prednjak preneglo i nepromišljeno, jer takovi su primeri veoma retki, a treba da se temeljito promisle, jer se baš u tom pogledu možemo lako varati.

Pri vežbanju odeljenja moramo se nadalje obazirati na zvanje pojedinih vežbača. Svako, koji radi preko dana u svom zvanju, dolazi na telovežbu više ili manje umoran. Umornost pak je različita, i na to se mora prednjak obazirati. O toj stvari se na ovom mestu još ne možemo upuštati u tančine, jer ćemo to učiniti docnije, kad budemo pre toga već raspravljali poitanje o postanku umornosti i važnosti u pogledu higijene i primernosti vežaba za pojedinca. Sada samo upozoravamo na tu činjenicu uz primedbu, da duševno umornih ne smemo previše napinjati vežbama, za koje treba posebnog napora živaca i duševnih organa, kao što su takove vežbe pre svega pogodne za one, koji u svom zvanju rade pretežno fizički naporno. Dalje moramo pri svakom vežbanju i kod svakog pojedinca nastojati oko toga, da jednostrane napore njegovog zvanja dovedemo u primerenu ravnotežu s telesnim vežbanjem.

Konačno smo rekli u prijašnjem poglavlju, da mora prednjak poznavati privatne prilike, u kojima pojedinac živi. To je potrebno, da si uzmognemo tumačiti eventualno neveselo raspoloženje ili i preveselo raspoloženje pitomaca. Ni jedno ni drugo ne možemo mu zameriti, ako ima razloga za to; najviše što možemo učiniti je to, da uplivišemo svojim raspoloženjem, koje mora biti u prednjaka uvek veselije. Stvar takta pak je, da ne pokazujemo veselja, naročito ne preteranog, onome, koji ima dovoljno razloga, da bude žalostan. Time i ne bi postigli svoje namere. Budi dakle u tim stvarima uvek do krajnosti obziran. — Drugo je pitanje hrane. Mnogo-koji živi u materijalnoj nestašici i nema tolike jake i izdašne hrane, koliko je potrebno zdravom i urednom vežbaču. U loše hranjenog čoveka brže nastupa i umornost, nego u normalno hranjenog. Pazi na to, i pomози, koliko ti je moguće, ali uvek u takvom obliku, koji je za Sokola primeran!

(Nastavićese.)

DUŠAN M. BOGUNOVIĆ:

Beg

Beg je deo vežbanja, koji nas prati od najmlađe pa do najstarije dobe ljudskog života. U telesnom odgoju školske i sokolske dece, on se kao posebna metodска jedinica vrstava u prostu telovežbu, te kao takav on se preduzima u I., II., III. i IV. razredu osnovnih škola (t. j. od 6.—10. godine). Beg je i pomoćno srestvo kod ostale vežbe bilo kod skoka, redovnih vježbi i t. d. I tu se on nalazi, ali mu je način sasvim drugi, nego kad se uzima kao posebna metodска jedinica za natecanje, koje se također u razdiobi dečjega vežbanja od 6. do 10. godine mora negovati, ako hoćemo da sustavno odgojimo decu u ovom delu telesnoga odgoja. Osim toga beg je temelj proste telovežbe, i ako se to n. pr. kod bacanja kamena ili diska ne opaža. Osim toga beg je najizdašnije vežbanje za mladež, jer ima jak učinak za ojačanje unutrašnjih organa (pluća, srca). A u istinu snaga fih organa je temelj zdravlja i jačine telesne, a

nikako varljiva snaga mišićja. Za ovo nam tvrđenje kao potvrda služi razvitak telovežbe u opšte, iz koje vidimo, da je kod svih kulturnih naroda, koji su se bavili telovežbom kao središtem kulture, beg bio jedno od prvih sredstava. Setimo se samo Grka, Nemaca, Engleza, Francuza i t. d. I radi svoje važnosti, on se mora i u našoj školi i Sokolstvu negovati.

Beg stavlja u akciju skoro dve trećine svekolikoga mišićja. Rad tolikoga broja mišićja, deluje na kolanje krvi, disanje i izmenu materije.

Kolanje krvi ima to zdravstveno značenje što dovoda u telo dosta kisika koji je najpotrebniji da pobudi svekolike unutrašnje delove ljudskog tela na radnju. A pokraj toga kisik je potreban pri poznaťo fizičkoj delatnosti, kod koje se u mišićju spaljuje kod gibanja organska materija, menjajući tim putem u životnu snagu.

Kod većega mišićnoga rada, treba i više kisika, i zato srce mora svoju delatnost povećati, da krv brže kola. No — načelo zdravstveno je, da kod telesnoga vežbanja ne umaramo srce. Tom načelu je u mladosti udovoljeno već samom prirodom i to time, jer je prerez (promer) kucavice u deteta i obzirom na srce razmerno velik, tako da srce radi veoma lako (radi toga dete je u begu mnogo spretnije nego odrasli).

Pluća dodavaju krvi kisik. Ona moraju kod bega mnogo jače (intenzivno) da rade, da mogu dati potrebno mnoštvo kisika. Isto-odobno izlučuju pluća kod izdisaja za telo otrovni ugljični dioksid (CO_2), koji je postao kod sagorevajućega procesa; taj se plin iz mišićja kroz pluća odvađa krvlju.

Pluća, koja za vreme mirovanja rade samo malim delom povisuju prema potrebi dihaću površinu; inače neradljiva mesta, u kojima se rado usade bacili, na taj način se provetravaju. Značajno je to, da tom delatnošću dobivaju pluća na objamu, a priučavaju se dubljem disanju, čime postaju sposobnija za dodavanje veće množine kisika, i to znači da takova pluća izdrže mnogo dulje ustrajan rad. A to je za buduću telovežbenu sposobnost i za život veoma važno.

Sagorevaju ona stanićja samo rezervu, čime se telo pomladuje. Naravno i beg bi mogao sve radnje mišićja umoriti, kad bi trajao dugo. Tim bi potreba materije bila prilično velika i išla bi na račun razvoja tela. Zato izostavljamo kod vežbanja dece trajni beg, a vežbamo mnogo beg u brzini na kratku udaljenost.

Kod vežbanja dece u begu, moramo paziti da ne napinjemo nervni sustav jer daci su već i u školi dosta umoreni. A mi moramo biti svesni da svaka preteranost duševna ili fizička samo je štetna zdravlju deteta. Pošto je beg složka mnogih veoma poznatih, pravilno mnogo opetovanih pokreta (poluautomatskih) ne treba mozag davati mnoge energije. S toga razloga, beg je jedan od najboljih sredstava za odmor (oporavak) duševnoga rada.

Iz iskustva odgojno-telovežbenoga znamo, da beg u brzinu pobuđuje u dece ponos i snagu, da utiče više nego njegov drug. Tako se rada natecatni duh spojen sa duševnim procesom slave. Natecanje je i sredstvo, da se mlitava deca trgnu i da napnu svoje

sile do skrajnosti, da i oni postignu cilj. Osećaj natecanja prenaša se i na ostalo vežbanje. A gdje vlada osećaj natecanja, tamo je vežbanje živo i zanimljivo.

Na osnovu tih fizioloških i pedagoško-odgojnih učinaka, beg je najmoćnije i najsvestranije sredstvo za telesni odgoj dece.

Osnovni položaj za beg jeste n. pr. ovaj: Ispred deteta napravi se crta, koja označava granicu do koje smiju da budu prsti leve noge. Leva noga (prsti) jesu do crte i ne smiju prelaziti crtu. Leva noga je nagnuta, desna je opružena za dobar korak natrag (stopala na zemlji). Trup nagnut napred (glava, trup i desna noga u istom pravcu); ruke u pesi zaručno van, dlanovi smeraju napred unutra. To je položaj «mirno» za beg. U tom položaju čeka, dok učitelj, koji stoji iza njega ne da znak rečju: «sad» ili zviždaljkom. Čim učitelj (voda) dade znak, dete se oisne snažno napred desnom nogom, uspravi se, ruke skvrči i beži na prstima cilju. Rukama za vreme bega do cilja mora slobodno kretati, prsa izbočiti, da se raširi grudni koš i lakše prima kisik vazduhom, koji sad ulazi brže nego kad je dete u mirnom položaju. Tome procesu služi i gibanje ruku. Kad se dete približi cilju — baci se na konac (koji se može lako rastrgati) ruke raširi; posle cilja uspori trčanje i pođe koracima do mesta od kuda je pošao.

Način vežbanja bega kod dece. Decu treba najpre kao pojedince naučiti osnovni položaj i beg. Tek kad deca nauče osnovni položaj i beg kao pojedinci, onda ih treba sastaviti dvojce po dvojce prema viđenoj spretnosti i jednakoj veštini bežanja. Kad se i to svrši, onda se tek pristupa begu sa čitavim razredom (četom) da se ustanovi, koji najbolje i najbrže beži i to na ovaj način. Decu razdelimo u tri ili četiri odeljenja, t. j. prema broju, koliko ih ima. Ti u odelenjima stoje iza crte udaljeni pojedinac od pojedinca u odeljenju za jedan korak. Kad su prva trojica ili četvorica begali i jedan od njih je bio prvi, taj prvi ostaje kao pobednik i čeka da se svi ostali izredaju i iz svake trojice ili četvorice ostaje pobednik, dok konačno ne ostanu nekoliko pobednika. Sad se opet svi postavu u odeljenja po 3 ili 4 i oni se nateču kao prvi put, dok konačno ne dođe do borbe između dvojice, od kojih jedan oстане kao pobednik. Onoga koji je ostao pobednik neka se pohvali, da se tim deluje na ostale, da i oni drugom prilikom nastoje da pobede. Dobro je voditi spisak dece i vreme za koje probegne određen put, da se vidi kako se napreduje postepeno u begu.

Preporučujem, da kad se nateču za pojedinačnu pobjedu, da se preko celoga vremena u godini odredi ime za onoga ko pobedi, n. pr. ime: Soko, junak, Vitez u begu za natecanje. To ime nosi sve dolle dok ga drugi ne pobedi. Ovo ime silit će onoga ko je pobedio da ga zadrži, a druge će siliti da dodu do toga imena.

Protivno od ovoga jeste kolektivno natecanje. U kolektivnom natecanju pobjeđuje ono odeljenje iz kojega oстане najviše pobednika naprama drugim odelenjima. Ima odgojni učinak taj, da se deca bave za celinu (osećaj kolektivnosti). Ovako trčanje neka se odredi tri puta, t. j. jedan, dva, tri puta beže svi članovi odeljenja, broj najviše pobjeda u odeljenjima jeste znak pobjede. Odeljenjima

neka se daju imena a ne slova kao n. pr. Soko — Orao — Jastreb; ili Tomislav — Dušan — Caslav; ili Kraljević — Zrinjski — Obilić i. t. d. S tim se u dece pobuđuje osećaj vrlina onih, kojih nose imena. Preporučujem kod toga, da se deci dajući im imena, kaže glavne sadržine i odlike onih čija imena nose, da se na taj način duševno deluje na decu i natecanje dobije moralnu-odgojnu svrhu.

Još treba spomenuti, da se beg vežba za lepa vremena samo u prirodi, nipošto u dvorani radi prašine. Stari nazor, da se kod bega udiše nosom, treba izbegavati i udisati zrak i ustima i to radi toga, jer je kod bega potrebna velika količina kisika i za to je potreban veći prostor da taj kisik dođe u pluća a to su usta. Jame nosa nisu dostatne, da kod brzoga bega potrebnu količinu zraka udišu. Jesmo li prisiljeni dihati samo nosom, to pluća ne mogu primiti kisika, koliko je potrebno kod spaljivanja materije usled bega, što je na štetu brzine bega. Disanje nosom ima samo onda zdravstveno-obrambeno značenje, kad moramo bežati prahom, dimom ili na studenom vremenu, da se vazduh u nosu očisti ili zagrije.

ZDRAVSTVO

Др. МИРКО ЧЕРНИЧ (МАРИБОР):

О пегавцу

Пегавец је био у Словенији до преврата потпуно непозната болест. Тек у јесен 1918./1919. године донели су је из Русије ратни заробљеници враћајући се кућама; тада се разболело неколико десетина људи, који су се лечили у Љубљани и Марибору. Али је била та болест позната у Србији и у Босни, јер је тамо код куће. Пегавец је онај помор, који је децимирао српско племе у време најгоре невоље у светском рату. Како се та болест јавља у невољи за време рата и других народних несрећа, за време којих народ осиромашни и ради тога не може да се побрине за хигијенске услове живота потребно је да се с њом упознамо. Ту кугу треба да упозна нарочито Соколство, које има узвишен позив да се баш у невољи покаже као вођа и помоћник народа.

Пегавец је прелазна или кужна болест чијег узрочника још познато не знамо. Утврђено је да се узрочник пегавца држи у крви и да не прелази са човека на човека непосредно него да га преноси уш. Уш је дакле код пегавца онај мост преко кога се болест шири, слично као код маларије комарац (anopheles). Како се узрочник маларије развије у комарцу до ступња, да постане опасан исто тако мора и узрочник пегавца да још у уши дозри да се може пренети на другог човека. Да се дакле пегавец може пренети потребно је да се уш на пегавичавом болеснику насрче крви, с крвљу пређе и узрочник пегавца у уш где дозри. Тако дозрелог узрочника пренесе уш на здравог човека, кога угризе и тим шири болест. Само један једини ујед окужене уши доста је да се пегавец пренесе.

Главни пренашач пегавца је бела или телесна (пртена) уш, која живи у оделу и рубљу, па и друге уши које живе паразитски на човеку нису баш безазлене. Ради тога се морамо исто тако борити против беле као и против уши, која живи у коси на глави као и против уши која живи у длакама по другим деловима тела. Све три врсте ушију живе у непосредној близини човека и хране се од њега сишући му крв.

Да је уш у истину пренашач пегавца и по свој прилици једини пренашач доказују следећи огледи: Ако узмемо уш, која је била на пегавичавом болеснику и пренесемо је на мајмуна, оболи он од пегавца. Ако брижљиво очистимо пегавичавог болесника од ушију и метнемо га у постељу с болесником, који је болестан од друге какве болести или са здравим човеком, који нема ушију неће му се догодити ништа.

У Пољској је за време светског рата неки професор спавао у постељи с пегавичавим болесником, који није имао ушију па није оболио.

Није сврха овог чланка да опишем кад узрочник пегавице у уши дозри или до кад је уш, која се окужила на пегавичавом опасна и т. д. Биће доста ако нагласим да без уши нема пегавца и да само један ујед окужене уши пренесе болест. Па не само уш, која је сама сисала пегавичаву крв, преноси пегавца, него кујне су и уши и гњиде, које уш излеже, односно уши, које се развију из гњида окужене матере.

Из тога следи да није доста у борби против пегавца да уништимо само уши него морамо затрти и њихове гњиде да спречимо раширење болести.

Кад смо дакле сазнали, како се пегавца преноси, одмах нам је јасно, зашто се та болест шири тако страшно баш за време рата. Рат је време, кад се много људи скупља у тесне просторије, кад се људи не могу довољно да брину око чистоће, не могу редовно да се умивају и преоблаче; за време рата уши добију прилику да се размножавају. Исто ће се догодити ако народ нагло осиромаша, ако живи нехигијенски, ако је заостао и нечист.

Погледајмо сад болест саму!

Кад заражена уш угризе човека не оболи овај одмах. Као и при свим другим заразним болестима, потребно је и код пегавца неко време да болест избије. То време од заразе до првих знакова болести зове се инкубација и траје код разних болести различито дуго. Код пегавца се рачуна попречно на 9 дана. Од прилике после 9 дана заражени човек одједанпут се разболи: тресе га дрхтавица, добије температуру 39—40 ступњева, боли га глава, оставља га снага и осећа умор, не може да спава, мути му се, у образу је грозничаво црвен; не једе му се али га мучи страшна жеђ; очна белина постаје црвенкасто мутна. То траје 4—6 дана. Четврти или пети а обично шести дан покажу се знатни знакови пегавца. По трбуху и плећима, по рукама и ногама, по длановима и табанима избију као просо или лећа велике бледоцрвене пеге. Ако их притиснемо прстом нестане их за моменат па се опет појаве. Тај осип се шири два три

дана и покрије све тело осим врата и образа, само се ретко покаже и на челу.

Док је прве седмице болесник силно немиран, фантазира, баца се рукама и ногама, хоће да се дигне из постеље и каткад лети према прозору, постане друге седмице апатичан: лежи скврчен у постељи и не брине се ни за шта; само му прсти немирно пребиру тамо амо, руке и ноге му се трзају као да их електризирамо, иде пода се. Некако 12. дан се болест преокрене: врућина ненадно падне, измученог болесника свлада тврд сан из кога се пробуди као препорођен. Осип по мало ишчезне и кожа болесникова почне да се љушти по читавом телу, спада с њега; апетит сваки дан расте и реконвалесцент је на путу свога оздрављења. Снага му се полако враћа, само срце и живци не опораве се тако брзо и оздраве потпуно тек после неколико месеци. Остане му само успомена на дивље фантазије страшне болести. Ко год је једанпут преболио ову болест обично је не добије више; он постане имун.

Смртност је код пегавца врло различна. У уређеним болницама их умире 6 од сто а у несређеним приликама болест покоси и 50 % болесника, т. ј. сваки други умре.

Како се пегавац лечи, то препустимо леџнику и болницама. Важно је како ће нелечник и Соко помоћи да се болест не шири, да се епидемија спречи.

Видели смо да болест преноси уш. Где нема уши тамо нема ни пегавца! Докле борба против пегавца је борба против ушију. Уништити уш и њен заматак, гњиду!

Где год се појави пегавац у више случајева, тамо је потребно да се уреди заразна болница, којој мора бити основа: добро уређено место за чишћење од ушију. Најпре морамо болесника очистити од ушију и то темељито. Не само да несме ниједна уш остати на њему, него се и све гњиде морају затрти. Болесника треба од главе до пете обријати да не остане на њем ни једна длака, затим га окупати у млакој води, која ће га јако освежити. Све што год је било с њим у каком било додиру, постељно и телесно рубље, одело, обућа и т. д. мора се или прокухати или у врућем ваздуху очистити од ушију.

То треба учинити не само с болесником, него се и кућа у којој је болесник лежао и сви становници у њој морају очистити од ушију.

У опште треба назити на чистоћу, нарочито на уши, ако се негде појави пегавац, јер не само да су опасне болесникове уши него и све оне, које су дошле с њим у дотицај па се преселиле на друго место: на одело, рубље, лежај и т. д. Ако је болесник и чист потпуно од ушију, па с њим дође у дотицај здрав човек, који има уши овој или оној може поћи за руком да дође на болесника и тамо се окужи па постане опасна за свакога кога угризе. Неретко се догађа међу запуштеним људима да таква уш пређе опет на свог првотног домаћина натраг и донесе му на дар пегавац.

Разуме се да је чишћење од ушију нарочито из почетка за сваког непријатно. Али паметан човек мора ствар да схвати и кад је схвати не ће се противити.

Где год се појави пегавац, тамо нека Соко буде онај, који шири разумевање за ту болест, важност чистоће и чишћења, које једино

може затрти епидемију. У опште нека буде Соко онај, који је у првом реду сам чист и примером, речју и пером препоручује чистоћу свакоме и посвуда.

Dr. MIRKO ČERNIČ (MARIBOR):

О пегавици

Pégavica ali pegavac je bila v Sloveniji do prevrata popolnoma neznana bolezen. Šele pozimi leta 1918./1919. so jo prinesli iz Rusije se vračajoči vojni ujetniki in tedaj je zbolelo nekaj desetlin ljudi, ki so se zdravili v Ljubljani in Mariboru. Pač pa je bila ta bolezen znana v Srbiji in Bosni, kjer je bila doma. Pégavica je tišta morilka, ki je zdecimirala srbsko pleme v času najhujše nejevolje v svetovni vojni. Ker se ta bolezen pojavlja in širi samo v nejevolji, za časa vojn in drugih narodnih nesreč, pri katerih ljudstvo obuboža in zaradi tega ne more skrbeti za higiensko življenje, je potrebno, da se z njo seznamimo. Poznati pa mora to morilko zlasti Sokolstvo, ki ima krasen poklic, da se izkaže ravno v nejevolji kot voditelj in pomočnik naroda.

Pégavica je nalezljiva ali kužna bolezen, katere povzročitelja še ne poznamo zanesljivo. Dognano pa je, da tiči povzročitelj pegavice v krvi pegavičnega bolnika in da ne prehaja iz človeka na človeka neposredno, marveč da ga prenaša uš. Uš je torej pri pegavici tišti most, po katerem se bolezen širi, podobno kakor pri malariji komarec (anopheles). Kakor se razvije povzročitelj malarije v komarcu do stopnje, da postane nevaren, istofako mora povzročitelj pegavice v uši šele dozoreti, da se more prenesti na drugega človeka. Da se torej pegavica more prenesti, je potrebno, da se uš na pegavičnem bolniku nasrka krvi, s krvjo pride povzročitelj bolezni v uš, kjer dozori. In tako dozorelega povzročitelja prenese uš na zdravega človeka, katerega piči, in s tem širi bolezen. En sam pik okužene uši zadostuje, da se pegavica prenese.

Glavna prenašalka pegavice je bela ali telesna uš, ki živi v obleki in perilu, pa tudi druge uši, ki se pasejo po človeku, niso brez krivde. Zaradi tega se moramo enako boriti proti beli kakor proti naglavni, ki se drži las na glavi, in osramni uši, katere prebivališče so lasje na osramju. Vse tri vrste uši žive v neposredni bližini človeka, od katerega se preživljajo s tem, da sesajo njegovo kri.

Da je uš v resnici prenašalka pegavice in najbrž edina prenašalka, dokazujejo sledeči poizkusi: Če vzamemo uš, ki je bila na pegavičnem bolniku, in jo prenesemo na opico, zboli ta na pegavici. Če pa zanesljivo očistimo pegavičnika uši in ga denemo v skupno postelj z drugače bolnim ali z zdravim človekom, ki nima uši, tedaj se temu ne zgodi nič. Na Poljskem je v svetovni vojni neki profesor šel spat v postelj k pegavičniku, ki je bil brez uši, pa ni obolel.

Ni namen tega članka, da popišem, kdaj povzročitelj pegavice v uši dozori, do kdaj je uš, ki se je okužila na pegavičniku, ne-

varna itd., zadostuje naj, da naglasim, da brez uši ni pegavice, in da že en sam pik okužene uši prenese bolezen. Pa ne samo uš, ki je sama sesala pegavično kri, prenaša pegavico, tudi gnide, ki jih zleže, oziroma uši, ki se skoté iz gnid okužene matere, so kužne. Iz tega sledi, da ne zadostuje v boju proti pegavici, da udušimo zgolj uši, marveč moramo zatreti tudi njihove gnide, da zajezimo bolezen.

Ko smo torej spoznali, kako se pegavica prenaša, nam je takoj jasno, zakaj se ta bolezen širi tako neznansko ravno v vojni. Voja je čas, ko se nagnete mnogo ljudi v tesne prostore, ko ljudje ne morejo skrbeti za čistočo, se ne morejo redno umivati in preoblačiti; v vojni dobe uši priliko, da se razmnožujejo. Isto se zgodi, če ljudstvo nenadoma obuboža, če živi nehigiensko, če je zanikarno in nesnažno.

Oglejmo si zdaj bolezen samo!

Ko kužna uš piči človeka, ta ne zboli takoj. Kakor pri vseh drugih kužnih boleznih, je potreba tudi pri pegavici nekaj časa, da bolezen izbruhne. Ta čas od okužbe do prvih znakov bolezni se imenuje inkubacija in traja pri različnih boleznih različno dolgo. Pri pegavici se računa povprečno na 9 dni. Po približno 9 dneh okuženi človek nenadoma zboli: strese ga mrzlica, vročino dobi 39 do 40 stopinj, glava ga boli, slabo mu je, život je brez moči in ločeva se ga utrujenost; spati ne more, blede se mu, v obraz je vročinsko rdeč; jed mu ne diši, pač pa ga muči huda žeja; očesna belina je rdečkasto vnela. To traja 4 do 6 dni. Četrli ali peti, navadno pa šesti dan se pokaže za pegavico značilni izpuščaj: po trebuhu in plečih, po rokah in nogah, po dlaneh in podplatih se izhiliijo kot proso ali leča velike bledordecčkaste pege. Če pritismo nanje s prstom, izginejo za hip, pa se takoj spet prikažejo. Ta izpuščaj se širi dva do tri dni in pokrije ves život razen vrafu in obraza, le redko se pokaže tudi na čelu.

Dočim je prvi teden bolezni bolnik silno nemiren, venomer fantazira, krili z rokami in nogami, sili iz postelje in hoče včasih kar skozi okno, postane drugi teden apatičen: ždi sključen v postelji in se ne briga za nobeno stvar, le prsti mu hlastajo nemirno sem in tja, roke in noge mu skačejo, kakor da bi spuščal vanje elektriko, voda in blato gresta pod njega, nevarnost, da se bolnik obleži, je vedno večja. Nekako 12. dan se bolezen preokrene: vročina nenadoma pade, izmučenega bolnika premaga trden spanec, iz katerega se prebudi kot preroben. Izpuščaj kmalu izgine in koža se bolniku lušči po vsem životu, da pada liki otrobi od njega, jed mu vsak dan bolj diši in rekonvalescent je v potu svojega obraza. Moči se mu polagoma vračajo, le srce mu nagaja in živi mu delajo hude preglavice, dokler se v nekoliko mesecih docela ne opomore. Ostane mu samo spomin na divje fantazije izza prestane hude bolezni. Kdorkoli je bolezen enkrat prestal, je navadno ne dobi več, postane imun.

Umrljivost je pri pegavici jako različna. V urejenih bolnicah jih umre 6 od sto, v neurejenih razmerah pa bolezen pobere tudi 50 % bolnikov, t. j. vsak drugi umre.

Kako se pegavica zdravi, to prepustimo zdravniku in bolnicam. Važno je, kako naj nezdravnik in Sokol pomaga, da se bolezen ne širi, da se epidemija zajezi.

Videli smo, da bolezen prenaša uš. Kjer ni uši, tam ni pegavice! Boj proti pegavici je torej boj proti uši. Uničimo uš in njeno zalego, gnido!

Kjerkoli se pojavi pegavica v več primerih, tam je potrebno, da se uredi kužna bolnica, katere temelj mora biti dobra razuševalnica. Najprej moramo bolnika očistiti uši, in sicer temeljito; ne samo nobena uš ne sme ostati na njem, tudi vse gnide se morajo zatreti. Bolnika je treba od pet do temena obriti, da ne ostane niti en las na njem, potem pa okopati v mlačni vodi, ki ga zelo osveži. Vse, karkoli je bilo z njim v dotiki, posteljno in živočno perilo, obleka, obutev itd. se mora ali prekuhati ali v vročem zraku očistiti od uši.

Pa ne samo z bolnikom je treba tako ravnati. Tudi soba in hiša, v kateri je zbolel in ležal, ter vsi sstanovalci se morajo očistiti od uši. Sploh je treba še posebno paziti na čistočo, zlasti na uši, če se kje pojavi pegavica, kajti ne samo bolnikove uši so nevarne, marveč tudi vse fiste, ki so prišle z njim v stik, pa se preselile drugam: na obeke, perilo, ležišče itd. Dà, še več, bolnik je lahko popolnoma čist uši, z njim pa pride v stik zdrav človek, ki ima uši. Eni ali drugi se posreči, da pride na bolnika in se tam okuži, potem postane nevarna za vsakogar, ki ga piči. In neredko se zgodi med zanikarnimi ljudmi, da pride taka uš zopet na svojega prvotnega gostitelja nazaj in mu prinese pegavico v dar.

Seveda je čiščenje od uši zlasti izpočetka za marsikoga neprijetno. Pameten človek pa mora stvar razumeti in, kadar jo razume, se ji ne more protiviti. Kjerkoli se pojavi pegavica, tam naj bo Sokol fisti, ki širi razumevanje za to bolezen, za snago in za čiščenje, ki edino more zatreti kolo epidemije. Sploh pa bodi Sokol fisti, ki je vedno sam čist, in z vzgledom, besedo in peresom priporoča čistočo povsod in vsakomur.

Brat Engelbert Gangl - petdesetletnik

Naš savezni podstarosta, brat Engelbert Gangl, praznuje svoj petdeseti rojstni dan kot krepak mož, svežega duha, dobro ohranjen sebi in svojemu narodu. Tega se veselimo zaradi njega, ki vživa tako globoko naše spoštovanje, in zaradi Sokolstva in naroda, ki jima bo v svojem življenju gotovo še mnogo, mnogo koristil. Saj je malo mož, katerih življenje bi bilo tako zelo in tako uspešno posvečeno delu za koristi naroda, in posebej še za koristi Sokolstva.

Brat Gangl je v svoji skromnosti hud, če govorimo o njegovih vrlinah, toda preko njih ne moremo, ko smo komaj čakali prilike, da te njegove vrline postavimo v zgled vsem, ki ga poznamo in onim, ki ga še ne poznajo. Kristalen značaj, neumorno delaven, nesebično požrtvovalen v največji meri, vzoren Sokol je brat Gangl, poleg vseh onih vrlin, ki mu jih je dala narava, da mu je bilo mogoče obogatiti svoje duševno življenje s tolikimi zaslugami za svoj stanovski poklic, za učiteljsvo, za literaturo in za Sokolstvo. V njem se združujejo prirodni talent, krepka energija, s katero talent uveljavlja, ter plemenita nesebičnost, ki posvečuje njegovo delo in njegove uspehe.

Brat Gangl je bil rojen 12. novembra 1873. v Metliki (Bela Krajina). Posvetil se je učiteljskemu stanu ter izvrševal vedno svoj poklic z največjo ljubeznijo do mladine; leta 1919. je bil imenovan za višjega šolskega nadzornika.

Toda «ne samo, kar velewa ti stan, kar more, je mož storiti dolžan». Od svoje mladosti se br. Gangl vztrajno in požrtvovalno drži tega gesla, more se radi tega tudi veseliti nebroj krasnih uspehov. Ti uspehi so v njegovem delovanju za mladino, za stanovsko organizacijo, v njegovem literarnem delovanju in v sokolovanju. Njegovi stanovski tovariši so mu posvetili izdajo «Učiteljskega Tovariša», v katerem so nanizali njegova dela. Imenujejo ga «najboljšega izmed najboljših slovenskih učiteljev». Iz opisov, ki so podani s toplostjo simpatij, ki jih v resnici malokdo uživa toliko, kakor naš br. Gangl, se zrcali globokost nje-

gova, vsestranost in delavnost. Vidimo ga kot pesnika, urednika, pisatelja, govornika, organizatorja, inicijativnega in izpodbujajočega, vzglednega in vzornega borca svojega naroda.

V sokolskih vrstah se je brat Gangl izrazil že začel udeleževati leta 1910. Takrat so ga izvolili za predsednika društva Sokolski dom v Idriji. Istega leta je bil izvoljen tudi za starost Idrijske sokolske župe, ki se je nanovo ustanovila, leto pozneje pa za starost sokolskega društva v Idriji. To društvo je bilo pred vojno eno najboljših in najagilnejših v slovenskem Sokolstvu.

Brat Gangl je v svojem sokolskem poklicu vedno na pravem mestu. Sokolsko idejo globoko razumeva ter daje temu razumevanju izdatnega duška v neumornem delu, v razlagi, ki je vedno enako lepa in vzpodbujevalna, bodisi govorjena, bodisi napisana, kajti on govori in piše razumljivo in toplo tako, kakor sam občuti in veruje. Pisal je, oziroma piše še sedaj v naslednje sokolske liste: Slovenski Sokol, Sokol, Vestnik idrijske sokolske župe, Sokolski Vestnik župe Ljubljana I, Sokolski Glasnik, Sokolič, dalje v sokolske koledarje in druge publikacije. Za časa priprav

za I. jugoslovenski vsesokolski zlet je urejeval Sletski Vijestnik, po zletu pa je prevzel uredništvo Spomenice o I. jugoslovenskem vsesokolskem zletu, katere prvi zvezek je že izšel ter potrjuje, da si je starešinstvo JSS. izbralo za to delo pravega urednika.

Po preobratu je bil poklican br. Gangl v predsedništvo Slovenske sokolske zveze, pozneje v starešinstvo Jugoslovenskega sokolskega saveza, leta 1921. pa ga je izvolila skupščina za starostovega namestnika in saveznem starešinstvu.

Vselej in pri vsaki priliki pa je brat Gangl Sokol v polnem pomenu besede: brat bratu, dosleden v izpolnjevanju svojih dolžnosti, ki jih prevzema z veseljem, Sokol v svojem življenjskem poklicu in Sokol kot človek. Starešinstvo saveza mu poverja naloge, ki zahtevajo najboljšega moža; po svojem duševnem in moralnem bistvu ter po svojem delu je brat Gangl plemenit, velik Sokol; iz tega izhaja upravičeno zaupanje do njega, ki je gojimo mi vsi in tudi bratsko češkoslovaško Sokolstvo.

Brat Gangl je član sokolske organizacije in njen funkcionar samo radi trdne vere, ki jo ima v Sokolstvo. Tej veri sledi in Sokolstvu služi kot dober vernik. Radi tega ni njegovo delo samo izpolnjevanje onega, kar mu nalagajo poverjene funkcije, temveč naredi vse, kar vidi, da je potrebno in vselej kadar se mu ponudi tudi najmanjša prilika. Savezna pisarnica ga predobro pozna in podrobnega dela, težkega in zamudnega je mnogo in s pridom storjenega, dasi manj opaznega.

Kot osebnost je brat Gangl dobro poznan vsemu jugoslovenskemu Sokolstvu, naj ga pozna to Sokolstvo tudi v njegovih izrazito sokolskih lastnostih, radi katerih naj bo v zgled vsakemu članu, članici, našemu naraščaju in deci. S tem, da ga bomo posnemali, bomo najboljše služili Sokolstvu, in če bomo v tej službi korenjaki, bomo obenem dali zadoščenje bratu Ganglu, zasluženemu zadoščenje zaslužnemu bratu.

* * *

Starešinstvo Jugoslovenskega sokolskega saveza je izročilo v znak priznanja in hvalečnosti za njegovo uspešno delovanje bratu namestniku staroste v seji dne 12. novembra 1923. Dolinarjevo sokolsko plaketo. Brat starosta dr. Ravnihar mu jo je izročil s čestitkami in toplimi bratskimi besedami. Brat Gangl se je zahvalil z zatrdilom vere, ki jo ima v uspeh Sokolstva in z obljubo, da ostane zvest Sokolstvu. In srečni smo bili, da smo si to medsebojno tolmačili in povedali.

Zahvala.

Vsem bratom in sestram, vsem društvom in župam širom domovine, posebno starešinstvu saveza, ki so se me kakorkoli spomnili ob petdesetletnici mojega rojstva, izrekam po tej poti za veliko pozornost in izredno pristransko iskreno zahvalo.

Služimo vsi z ljubeznijo in z delom velikim nalogam Sokolstva, da se z njim dvigne do silnih višav slava in moč domovine!

Sprejmite vsi moje bratske pozdrave!

Zdravo!

V Ljubljani, dne 20. novembra 1923.

E. Gangl.

Tyršev dom v Pragi

Iz starih podrtij vstaja v Pragi nova palača, v kateri bo nameščeno središče sokolskega življenja — Tyršev dom. Z občutkom utemeljenega ponosa zre češko Sokolstvo na velikansko delo, katero dovršuje kot najlepši spomin na moža, ki je ustvaril Sokolstvo. Z lastno močjo sokolskega bratstva in vzorno požrtvovalnostjo so bili zbrani milijoni, ki so omogočili začetek tako ogromne stavbe.

Dolga leta je pogrešalo češko Sokolstvo poslopje, kjer bi se naselili središčni organi ogromne sokolske organizacije. Že l. 1910. je bil izvoljen v ČOS. odsek, ki je imel nalogo preskrbeti pripravno mesto za stavbo v ta namen. Odsek je takoj začel s potrebnimi pripravami, toda sredi najbujnejšega snovanja ga je prehitela vojna, da je moral prenehati z delom. Po prevratu l. 1918. je takoj zopet oživila misel na lastni dom, in začelo se je s podvojeno silo. Tako je prišel krasno uspeši VII. vsesokolski zlet l. 1920. in po končanem zletu je odbor Češke

obce sokolske z velikim navdušenjem sprejel predlog predsedništva, da naj se postavi Tyršev dom. V to svrhu so določili tri milijone čeških kron iz zelnega fonda. Po dolgem iskanju primernega prostora se je ponudila ČOS. prilika, da je nakupila v to svrhu staro palačo na Mali strani v Pragi, takoimenovano Zbrojnico. Ta stavba je ena najstarejših v Pragi. Že l. 1587. se omenja ta dom, ki je bil last raznih plemenitaških rodbin. Od l. 1767. je bil dom last avstrijskega erarja, ki ga je izpremenil v takoimenovani »Zeughaus«, v katerem so med vojno oboroževali vojaštvo. ČOS. je kupila ta dom l. 1921. od praške občine za tri milijone čeških kron ter sklenila, da se preuredi v Tyršev dom. Tozadevne načrte je izdelal neumorni in delavni brat František Krasny. Stara stavba bo deloma predelana in prezidana, nanovo bosta poslavljeni dve veliki telovadnici, vsaka 30 m dolga in 18 m široka, z galerijami in stranskimi prostori, ter v I. in II. nadstropju sobe za prenočišča prednjakov, ki se bodo udeleževali vadiateljskih tečajev. Pod telovadnicami je zgrajena velika plavalnica, ki je 10 m široka in 20 m dolga. Poleg telovadnic se nahaja lefno telovadišče, ki je 100 m dolgo in 46 m široko. V Tyrševem domu bo nastanjena predvsem stalna prednjaška šola, dalje nahajamo v domu velike dvorane za predavanja, sokolski muzej z arhivom in strokovno knjižnico, prostore za upravo in uredništvo sokolskih listov, dvorane za seje odbora in predsedništva ČOS., pisarne tajniškega urada itd. V prilici bo namočena zaloga knjig in razne pisarne. Razen tega je še mnogo drugih prostorov, ki jih bodo porabljali za različne potrebe.

Češko Sokolstvo je na narodni praznik, dne 26. oktobra 1923., na slavnosten način položilo spominski kamen k tej zgradbi. Slavnost so otvorili prednjaki ČOS., ker bo Tyršev dom posvečen v prvi vrsti njihovi vzgoji. Te je nagovoril načelnik ČOS., dr. Vaniček, ter jim temeljito razložil pomen Tyrševega doma. Slavnosti polaganja spominskega kamna se je udeležil tudi zastopnik jugoslovenskega sokolskega saveza, dr. Fux, ki je položil k ostalim temeljnim kamnom kamen s Triglava.

Tisti dan dopoldne so položili zastopniki ČOS. in delegat JSS. vence na grob neznanega vojaka, kjer jih je sprejel primator dr. Baxa, ter na grob Tyrša in Fügnera in padlih legijonarjev. Zastopnik JSS. je podal ČOS. na pergamentu pisano spomenico jugoslovenskega sokolskega saveza, ki je bila vložena v spominski kamen. Napis na pergamentu se glasi: »Češkoslovenska Obec Sokolska polaga temeljni kamen Tyrševemu domu v Pragi, ki ostane vekoviti spomenik nepremagljivosti in veličanstva, moči in požrtvovalnosti bratskega Sokolstva na slovanskem severu. — Jugoslovenski sokolski savez, ki ga spajajo najožje vezi bratstva s severnimi brati in sestrami, se raduje tega znamenitega dogodka in prilaga svoj prispevek k mogočni zgradbi: kamen, izklesan iz skalovitih grudi našega sivega očaka Triglava. — Velikemu našemu učitelju Tyršu slava, vsem bratom in sestram ljubezen in zvestoba. — (Temu sledijo imena članov starešinstva, statistika JSS. in podpis.) Popoldne ob 2. uri so se zbrali praško Sokolstvo in zastopniki žup pred telovadnico praškega Sokola, kjer jih je pozdravila sestra Renata Tyrševa. Po pozdravu je Sokolstvo odkorakalo k Tyrševemu domu, kjer se je zbrala ogromna množica ljudi. Ob velikanskem navdušenju navzočih so prinesli zastopniki posameznih žup svoja voščila. Pozdrav delegata JSS. je bil sprejet z navdušenjem, zlasti ko je omenil, da polaga kot spominski kamen, tudi kamen s Triglava, ki naj priča večno vez med češkim in jugoslovenskim Sokolstvom. Po voščilih župnih zastopnikov je ogromna množica zapela narodno himno, na kar je starosta dr. Scheiner položil v spominski kamen vse pripravljene spise in dokumente, ki so jih zapečatili in potem zazidali. Po končani slavnosti se je Sokolstvo ob sviranju godb razšlo.

Dr. R i k o F u x.

Dr. Ravnihar:

50 letnica Unije francoskih gimnastov v Parizu

S francoskimi gimnasti ima naše Sokolstvo že dolgoletne slike. Jugoslovenski sokolski savez, kakor prej Slovenska sokolska zveza ter bivši Hrvaški sokolski savez je prav tako član mednarodne telovadne zveze (Fédération internationale de gymnastique) kakor Unija francoskih gimnastov (Union des sociétés de

gymnastique de France). Mednarodna telovadna zveza šteje danes za svoje članice telovadne zveze 15 držav, odnosno narodov. Za vsako državo pripozna samo eno telovadno zvezo kot svojo članico. Radi tega n. pr. sedanji Hrvatski sokolski savez ni bil sprejet za člana mednarodne telovadne zveze, da si se je bi potegoval za to. Za Jugoslavijo je pripoznan kot pravoveličen član samo naš Jugoslovanski sokolski savez. Zavedati se moramo važnosti, pomembnosti in vrednosti tega članstva. Mednarodna zveza prireja na vsaka štiri leta veliko tekmo, ki se je smejo udeležiti le telovadci njenih članic. Zadnja taka tekma je bila ob priliki vsesokolskega zleta v Ljubljani, prihodnja bo l. 1926. o priliki zvezne telovadbe francoskih gimnastov v Lyonu. Ob teh tekmah smo se srečavali s francoskimi gimnasti. Tako je bilo v Parizu, Anversu, Luksemburgu, v Turinu, v Pragi in v Ljubljani. V prejšnjih tekmah je šlo za prvenstvo med francoskimi gimnasti na eni in ČOS. na drugi strani. Pri mednarodni tekmi v Ljubljani si je naša vrsta priborila s Čehi prvo mesto.

Le naravno je torej bilo, da se je naš savez moral odzvati vabilu, ki nas je bilo zvalo k svečanostim 50letnega obstoja Unije. Vršile so se v dneh od 1. do 5. novembra letos.

Unija, ustanovljena l. 1873., neposredno po nesrečni francosko-nemški vojni, šteje danes 2135 društev, porazdeljenih na 76 okrajnih organizacij, liki naše župe. Njena statistika izkazuje 500.000 izvršujočih moških članov z 10.000 prednjakov. Ženske telovadbe in telovadbe naraščaja še ne pozna. To prepušča šoli in drugi zasebni inicijativi. Vrhovno vodstvo ima Comité de permanence, ki mu že od leta 1896. načeljuje zaslužni gospod Charles Cazalet, po poklicu hrгоvec z vinom v Bordeauxu. Ob jubileju mu je republika, priznavši mu njegove velike zasluge, podelila red velikega oficirja častne legije. Stalnega tehničnega odbora Unija nima. Za vsako zvezno slavnost, združeno z veliko javno telovadbo in zvezno tekmo, ki so k njej pripuščeni tudi gosti in ki se vrši vsako leto v drugem kraju Francije, se sestavi tehnični odbor na sedežu zvezne telovadbe. Letos je bila zvezna slavnost v Rouenu, prihodnje leto bo v Clermont-Ferrandu. Leta 1921. je bila v Lille ter sta jej takrat prisostvovali večji odposlanstvi ČOS. in JSS.

Jubilej 50letnice je bil pod ostenativno poudarjenim pokroviteljstvom vlade in visokih vojaških krogov. Vlada si je dala namen, da hoče ob tej priliki izraziti svojo hvaležnost in svoje priznanje narodni telovadni organizaciji, ki ima nedvomno svoj delež na junaštvi francoske vojske tekom svetovne vojne: 80.000 gimnastov je padlo v sveti borbi za domovino! Slavnostni seji na pariškem vseučilišču, na Sorbonni (Amphithéâtre Richelieu), je predsedoval predsednik republike, g. Alexander Millerand, ki je v svojem zaključnem govoru Uniji izrekel zahvalo na njenem patrijotičnem delu. Poleg poročil zveznih funkcionarjev je imel slavnostni govor minister notranjih del, gosp. Maunory, v čigar resorfu je telovadba. Presledke je izpolnilo dovršeno koncertriranje vojaške godbe. V filmu so kazali nastope pri zvezni telovadbi v Rouenu ter telovadbo po metodi vojaške šole v Joinville. Bile so zanimive slike. Pokazali so n. pr. metanje diska, metanje krogla in kopja, skok v daljino in tek z zaprekami. Potem pa so retardirali film ter ga odvijali tako počasi, da si mogel opazovati in študirati vsak gib zase.

Ob zaključku slavnostne seje so zaslužnim članom Unije poklonili lepo izdelane plakete.

Slavnostni seji so prisostvovali zastopniki malodane vseh v mednarodni telovadni zvezi včlanjenih telovadnih zvez. Razen Amerike, Švedske in Norveške je bilo zastopanih 12 držav, odnosno narodov namreč Belgija, Velika Britanija, Češkoslovaška republika, Danska, Francija, Holandija, Italija, Jugoslavija, Luksemburg, Poljska, Rumunija, Švica. ČOS. je poslala starosta, br. dr. Josipa Scheinerja, in načelnika, br. dr. Jindro Vanička. Zvezo poljskih Sokolov je zastopal njen predsednik, grof Adam Zamoyski. Za JSS. sta prišla starosta, br. dr. Vladimir Ravnihar, in načelnik, br. dr. Viktor Murnik.

Priliko navzočnosti tolilik delegatov je porabila Mednarodna telovadna zveza za svoj redni občni zbor, ki je bil dne 2. novembra ter je trajal s kratkim presledkom, ki je bil namenjen obisku groba neznanega vojaka, ves dan. Dopoldne so se obravnavale upravne zadeve, popoldne je bilo posvečeno tehničnim vprašanjem. Izvolili so nov izvršilni odbor. Člani tega odbora so: g. V. J. Cuperus iz Anversa, predsednik; gosp. C. Cazalet iz Bordeauxa, podpredsednik; g. A. Kayser iz Luksemburga, tajnik; br. dr. J. Scheiner iz Prage, bla-

gajnik. Delegati vseh včlanjenih zvez tvorijo stalni bureau, ki ima v njem za JSS. svoj sedež br. dr. Murnik.

Slavnostni seji na Sorbonni so sporedili svečan banket v dvoranah hotela Lutetia, ki se ga je udeležilo do 500 oseb. Med navzočimi gosli sta bila tudi poslanik češkoslovaške republike ter poslanik kraljevine SHS., gosp. Miroslav Spalajković. Banketu je predsedoval predsednik senata, g. Gaston Doumergue. Na banketu so govorili gg. Charles Cazalet, predsednik Unije; Ciril Wachmar, podpredsednik Unije; Paul Christman, prvi tajnik Unije v letu 1873.; Joseph Sansbocut, tajnik prve zvezne telovadbe (1875.); Daniel Mirillon, predsednik Zveze strelskih društev Francije ter Nicolas Cuperus, predsednik Mednarodne telovadne zveze. Na to je vojaška godba, ki je igrala med banketom, zasvirala himne vseh držav, katerih telovadne zveze so poslale svoje zastopnike na slavnost. (Délégués des Nations représentées). Po abecednem redu po začetnici imena države so govorili li zastopniki, izrekajoč častitke jubilatki. Za JSS. je govoril starosta br. dr. Ravnihar, poklonivši Uniji kot darilo znano Dolinarjevo plaketo, kar je napravilo jako ugoden vtis. Zaključni govor je imel predsednik senata, g. Doumergue. Govor je bil globoko zasnovan, močno politično pobarvan ter je napravil navdušujoč vtisk na Francoze, nič manje, kakor na navzoče prijatelje francoskega naroda.

V slavnostnih dneh je bila v telovadnici vojaške šole v Joinville tretja izbirna tekma gimnastov za olimpijado l. 1924. v Parizu. Tekma se je završila v nedeljo 4. novembra pod predsedstvom g. Henryja Patéja, pomočnika vojnega ministra za telesno vzgojo. Med tekmovalci so izborni telovadci, ki vadijo predpisane vaje brezhibno. Popoldne so tekmo javne telovadbe razglasili izid tekme ter so tekmovalcem championom izročili cene.

Javno telovadbo je priredila Association des sociétés de gymnastique de la Seine v telovadnici gimnazije Huyghens. Ustanovljena l. 1876. združuje ta pariška župa — kakor bi jo imenovali — 70 društev iz mesta Pariza in departementa de la Seine ter šteje 4000 izvršujočih (moških) članov. Defileja pred tribuno se je udeležilo 36 praporov. Telovadba je pokazala nekaj lepih točk, čeprav izvedba ni bila vseskozi brezhibna. Videli je bilo tudi proste vaje za zvezno telovadbo v letu 1924. v Clermont-Ferrandu. Pogrešali smo reda in discipline naših javnih telovadb, tako med občinstvom kakor med izvršujočimi člani, kar gre morda na rovaš temperamenta. Čeden je bil nastop deklic dveh zasebnih telovadnih šol. V okusnih kostumih so izvajale ritmične vaje na različne melodije ob spremljevanju klavirja. Druga skupina nam je pokazala: eno uro telovadbe. Navdušenja in gromovitega odobravanja je bilo mnogo.

Z izletom v Versailles z ogledom kraljevega gradu z znamenitim parkom in njegovimi baseni ter Trianona v ponedeljek 5. novembra so bile svečanosti zaključene. Popoldne tega dne nas je zbralo na oprostilno čajanko. Ob slovesu so se še izmenjali prisrčni govori, poudarjajoč vzgojni pomen telovadbe za sleherni narod, za njega telesno in nraščveno vzgojo. Telovadba s tega vidika pa je tudi v službi človečanstva, kar najbolje dokazuje Mednarodna telovadna zveza, ki v redki harmoniji združuje toliko različnih narodnosti, goji med njimi čuvstva prijateljstva ter jih veže na medsebojno spoštovanje. JSS. je sebi, Sokolstvu in Slovstvu dolžan, da neguje te zveze ter da ne opušča nobene prilike, ko je treba v mednarodnem svetu v krogu drugih, velikih in kulturnih narodov pokazati enakovrednost naroda jugoslovenskega in njegovo ambicijo, da hoče med njimi sedeti v prvi vrsti. Te misije JSS. izven granic naše države naj se ponosno zavedajo vsi njegovi pripadniki, pa tudi vsi — «merodajni činitelji».

IZ STAREŠINSTVA JSS

Соколство за погажена права нашего народа.

Свој браћи и сестрама!

Наш народ у неослобођеном делу отаџбине осећа из дана у дан све горе окрућну силу новог господара, који удејствује праму њему своју културу насиљем, огњем и мачем. Претвара његовој деци материнске школе у заводе за отуђивање, уништава га господарски, да га политички подјарми, изгони народно осећајуће

наше људе, našem jeziku oduzima pravo na samostalnost i jednakopravnost!

Бездушни туђинац и уљетавац употребљава сва некултурна средства, да претвори наш поносни, свесни и слободољубиви народ у бесправну рају!

Сваки ударац непријатеља, који погоди било кога од наше браће и сестара у неослобођеној земљи, је додатак осветничке судбине осуди, коју доставља тиранима круто увређена правда.

Срамотно понижавање светости и лепоте нашег материнског језика побуђује у нашим душама гнев и срџбу, што се јављају у гласном и одлучном протесту пред целим културним светом против толиког кршења најсветијих и најпримитивнијих права нашег народа.

Сву браћу и сестре у слободној отаџбини позивамо, да поћ и дан мисле на поробљени део нашег народа, да се свим силама и свом душом посвете соколском раду, да шире и продубљују соколску мисао широм наше земље до последње наше куће, да се сви, који љубе наш народ и његову слободу, скупе под соколском заставом и буду спремни, кад куће осудни час освете!

Свој мученој и прогоњеној браћи и сестрама нека буде утеха и лек у душевним и физичким мукама свест, да ће доћи дан, кад ће се равена част народног поноса дићи до страшне снаге, која ће и поробљеној отаџбини довести освету и ослобођење!

Здраво!

Старешинство Југословенског соколског савеза.

XX. redna seja starešinstva JSS., dne 24. septembra 1923. Брат староста порочи о некатерих интервенцијах, ки јих је извршил. — Допис жупе Загреб гледе преустроја коледарја се одстоји уреднику коледарја. — Југ. акад. клуб Јанушић у Загребу спороча старешинству, да се припрвља skupno манифестацијско зборovanje прои Италији тер вави старешинство к сodelovanju. Пообласти се бр. др. Кара; да заступа старешинство. — Sklene се разписати натецај за нараџајски знак; термин конец новембра; награда 5000 Din. Določijo се подробности гледе одборове сеје. Унији гимнастов в Паризу се чеџита к 50летници. — Dovoli се из поџкодбенег фonda подпора брату Брезнику, члану соколског друштва в Радовљичи. — Установило се је ново друштво Кистанје, ки се дodelи жупи Split. — Реџио се ше разне ноџране организацијске задеве.

XXI. redna seja starešinstva JSS., dne 1. oktobra 1923. Кер се врџи днџ 1. до 4. новембра т. л. сеја Европске меџнародне теловадне звезе в Паризу, на катери се бо разпрвљало о Олимпијади т. 1924. и кер се врџи истоџасно прослава 50летнице Уније францоских гимнастов, се sklene, да се удељџита теџ приредилев коџ застопника JSS. брат староста в брат наџчелник. — Vсе жупе је обвџести, да морајо биџи вџи дописи жуп подписани од староџте и тајника, озиroma нџиџ наместника. Не-правилно подписане дописе бomo враџали. — Реџио се текоџе задеве.

XXII. redna seja starešinstva JSS., dne 8. oktobra 1923. Обџирно се разпрвљја о резолуцији в змислу sklepa одборове сеје тер се изврџио sklepi одборове сеје. Sklene се, да се вџи тозадевни sklepi објавио чланству в џасописих и по жупах. Реџио се разна текоџа управна врпашанја.

XXIII. redna seja starešinstva JSS., dne 15. oktobra 1923. Sklene се именовати престолонаследника за члана вџе југословенске соколске деџе, кар се спороџи дворни писарници. — Брат Пуџор је подарил старешинству најстарџо соколско кораџн-ничо, ки јо је зложил Мировслав Виџлар. — Sklene се в принципу одклониџи вџако интервенцију в задеви разних служџ, ако друштва в жупе доволно не подкрепио своје проџнје. Vсе таке проџнје друшtev се врнејо нерџшене. — Slavnosџнега полaganja споминских камнов Тџрџевега дома в Праги се удељџи коџ застопник брат тајник тер попелје с себој камен с Triglava. — Sklene се разписати в змислу sklepa одборове сеје ено меџсто поџовалнега преднјака. — Vодство маниџнског одсека се повери брату Fuxu. — G. Cazeletu се чеџџита к џеговemu одликованју. — Реџио се ше разне текоџе задеве.

XXIV. redna seja starešinstva JSS., dne 22. novembra 1923. Брат Слајпах споро-џа, да изстопа из старешинства, кар се взаве на знанје. — Sklene се нароџиџи потребне статистичне поле. — Жупе је поновно опозориџи на припреве за савор. — Z озиrom на неџувена насилства, ки се гode наџим братом в Приморју, се објави в вџех листих профестна резолуција. — Кер се многа друштва приџоужејо о делованју наспроџников, не навајојо па nobених дејствев, јџи је позвати, да при вџаки приџоџби наведејо туди конкретна дејства и приџе.

XXV. redna seja starešinstva JSS., dne 5. novembra 1923. Brat tajnik poroča o svojem polovanju v Prago k polaganju spominskega kamna v Tyrševem domu. — Prefresa se načrt ministrstva prosvete glede ustanovitve višje šole za telovadbo ter se sklene vztrajati pri prvotnem načrtu starešinstva. — Neprodane sokolske koledarje iz leta 1923. je razdelili med vse sokolske župe. — Pri sokolskem društvu Ljubljana je ponovno zahtevali rešitev dopisa sokolske župe v Mariboru glede disciplinarne preiskave profi Ivanu Hribarju. — Sporazumno z župo Zagreb se določi, da se vrši sabor 15., 16. in 17. avgusta 1924. v Zagrebu. — Objavi se v vseh časopisih poziv za sabor. — Opozorili je vsa društva na prireditve saveznega dne v mesecu decembru. — Istolako se izdajo navodila glede proslave narodnega praznika. — Razpravljalo se je še o raznih organizacijskih vprašanjih.

XXVI. redna seja starešinstva JSS., dne 12. novembra 1923. Brat starosta iskreno čestila bratu Cangu ob priliki njegove 50letnice. V imenu starešinstva in celokupnega Sokolstva se mu zahvali za njegovo požrtvovalno delo. Izroči mu kot priznanje celokupnega Sokolstva lepo bronasto plaketo. Brat Gangl se iskreno zahvali za čestitke, izjavljajoč, da hoče tudi nadalje posvetiti vse svoje delo razširjanju sokolske ideje. — Brat tajnik poroča o manjšinskem delu v naših obmejnih krajih ter o sestanku sokolske župe Maribor, v Guštanju, katerega se je udeležil kot zastopnik saveza. Tozadevno poročilo bo objavljeno v Glasniku. — Razpravlja se obširneje o finančnih razmerah v savezu ter o sredstvih, kako opomoči tem razmeram. — Brat Ambrožič obširno poroča o Sokolskem Glasniku. Njegovo poročilo se odobri ter se mu poveri uredništvo za leto 1924. — Brat starosta poda obširno poročilo o bivanju v Parizu.

XXVII. redna seja starešinstva JSS., dne 19. novembra 1923. Reši se zadeva sokolskega društva v Crikvenici ter se odpošljejo tozadevna navodila. — Nekatera društva prosijo, da bi se jih opustilo od prireditve saveznega dne. Prošnje se odklonijo, ker je ta sklep storil odbor. — COS. vabi na odborovo sejo, ki se vrši dne 8. in 9. decembra v Pragi. — Sokolsko društvo I. v Zagrebu se opozori, da je njegova ustanova »zaklad dr. Cara« interna zadeva društva, radi česar ne sme pobirati prispevkov pri drugih društvih. — Sklene se sprejeti ponudbo br. Račića glede izdelave praporov. — Izvršijo se nekateri sklepi glede priprav za sabor, ki bodo skupno objavljeni.

XXVIII. redna seja starešinstva JSS., dne 26. novembra 1923. Brat Miroslav Ambrožič predloži podroben program za pripravo sabora. Načrt naj se pomnoži ter da vsem članom starešinstva, da ga proučijo in da se bo o njem razpravljalo na prihodnji seji. — Kr. zloga šolskih knjig je izdala dr. Homanovo »Higijeno«. Knjiga se priporoči vsem društvom. — Ustanovljeno je novo društvo Novi Pazar v župi Skopje. — Sokolstvo se udeleži pogreba Jos. Stritarja. — Sprejmejo se predlogi glede potrebnih korakov, ki naj se store v zadevi prepovedi nošnje sokolskega znaka. — Br. tajnik poroča o nekaterih predlogih v zadevi manjšinskega dela, ki so bili sprejeti. — Br. Čobal poroča o sporu v društvu Crikvenica ter se sprejmejo njegovi tozadevni predlogi.

XXIX. redna seja starešinstva JSS., dne 3. decembra 1923. V razpravo pride Ambrožičev načrt za pripravo in izvedbo sabora. V celem sprejet. Uredniku se naroči, da ga objavi v »Glasniku«. — Br. Ambrožič predlaga poročevalce v zmislu sprejetega načrta za sabor. Izvoljeni poročevalci so objavljeni na drugem meslu (Sabor). — Nekatera društva se obračajo na savez, da se jim odpusti prireditve saveznega dne. Starešinstvo je vse tozadevne prošnje odklonilo, ker ni kompetentno, da bi izpreminjalo sklepe odborove seje in ker je tudi dolžnost vseh društev, da izpolnijo sklepe odborove seje. — Nekatera društva pošiljajo vsem društvom po državi in nekatera celo češkemu Sokolstvu nabiralne pole. Vsa tozadevna društva je opozorili na nepravilnost njihovega postopanja. — Starešinstvo je razpravljalo o poročilih nekaterih društev glede nasprotovanja Sokolstvu od strani nekaterih učiteljev, vodij gimnazij itd. Pri tem je največ prizadev naraščaj, ki ga s silo uvajajo v nam nasprotno organizacije. Ker v mnogih slučajih temu nasprotovanju niso vzrok politični motivi, temveč veliko bolj nepoznanje sokolske ideje, se sklene opozoriti župe na ta dejstva ter jih pozvali, da posvečajo več pozornosti propagandi Sokolstva.

Izključitev. Iz vseh društev je izključen Bela Gregorić, Beograd I.

Позив.

Успркос трократној писменој опоми, дугује нам за ову годину још много чланова, чланица и друштава претплату за «Соколски Гласник» и за «Вестник техничког одбора». Колико нам непотребног посла и поштанских трошкова проузрокује таква равнодушност и безбрижност не треба да нарочито спомињемо.

Обраћамо се због тога овим путем на све претплатнике, да то учине што пре, јер од претплатника, који не подмирују претплате, немамо никакве помоћи.

Даље позивамо сва друштва, да марљиво сакупљају претплатнике за «Споменицу», која ће изићи месеца децембра ове године и то друга и трећа свеска заједно.

Све оне претплатнике, који дугују прву отплату, позивамо, да нам је обратном поштом упуте, јер иначе неће им се друга и трећа свеска «Споменице» доставити.

Poziv.

Uspirkos trokratnoj pismenoj opomeni duguje nam za ovu godinu još mnogo članova, članica i društava pretplatu za «Sokolski Glasnik» i za «Vestnik tehničkog odbora». Koliko nam nepotrebnog posla i poštanskih troškova prouzrokuje takva ravnodušnost i bezbrižnost, ne treba da naročito spominjemo. Obraćamo se zbog toga ovim putem na sve one pretplatnike, da to učine što prije, jer od pretplatnika, koji ne podmiruju pretplate, nemamo nikakve pomoći.

Dalje pozivamo sva društva, da marljivo sakupljaju pretplatnike za «Spomenicu», koja će izići mjeseca prosinca ove godine i to drugi i treći svezak zajedno.

Sve one pretplatnike, koji duguju prvi obrok, pozivamo, da nam ga obratnom poštom doznače, jer inače ne će im se drugi i treći svezak «Spomenice» dostaviti.

Poziv!

Navzlic trikratnim pismenim opominom nam dolguje mnogo članov, članic in društev še naročnino za «Sokolski Glasnik» ter za «Vestnik tehničnega odbora» za tekoče leto. Koliko nepotrebne dela in poštnih stroškov nam povzroča taka malomarnost in brezbriznost posameznikov, nam ni potreba posebe omenjati. Obračamo se zaradi tega po tej poti do vseh onih naročnikov, ki še niso plačali naročnine, da to brez odlašanja store, zakaj z abonenti, ki ne plačujejo naročnine, nam ni pomagano.

Nadalje pozivljamo vsa društva, da marljivo nabirajo naročnike za «Spomenico», katera izide v mesecu decembru t. l., drugi in tretji zvezek skupno.

Vse one naročnike, ki so še prvi obrok na dolgu, pozivljamo, da nam ga z obratno pošto nakažejo, ker se jim drugače drugi in tretji zvezek «Spomenice» ne bo dostavil.

Naši prapori. Po našem oslobojenju je razvilo već društév svoje prapore. Većina teš so v narodnem stilu, kar je vse hvale vredno. Naša ornamentika je tako razvita, da se nam tega vnanjega kulturnega znaka ni treba sramovati — nasprotno, dolžnost Sokolstva bi bila, da ono samo propagira našo domaćo stvar in jo izpopolnjuje. Omenimo naj prapore ljubljanskega jezdnege odseka, metliškega in praporec novomeškega naraščajca. Prihodnje leto razvije naraščaj v Dolu pri Hrasniku svojega, ki bo prav lep. — Ker bodo razvila še razna društva nove prapore, naj damo malo navodila za osnuteke praporov v narodnem slogu. — Skoro vsaka pokrajina ima nekaj svojega tipičnega ali v barvi, ali v obliki. Tega se je v bistvu držati. V zadnjem času so prišli v navado prapori iz belega platna. Prav priporočljivi so in praktični, ker se dajo prati in se ne sekajo kakor svileni. Treba je še vezanja v trpežni obliki in trajajo jako dolgo, o čemer nas prepričajo razne stare narodne vezanine, ki jih hrani naš muzej. Oblika naraščajskih praporcev naj bi bila bolj majhna (kakih 80 cm²). Većji prapori so precej težki, zlasti za daljše zele in so zaradi tega neprikladni. Da se doseže v tem oziru tudi nekaka enotnost v obliki in harmonija v celoti, bi bilo priporočljivo, da društva, ki nameravajo razviti prapore, predlože JSS. načrte za prapore, preden jih dajo v delo. Poštem dobijo potrebna navodila ali pa se jim načrti popravijo.

Navodila za statistiko l. 1923.

Pri sestavljanju statistike za leto 1922. je našel statistični odbor pri raznih društvi polno napak, oziroma neizpolnjenih točk «Izvestja o delovanju». Zato opozarja Savezni statistični odbor brate župne statistikarje in društvene funkcionarje, da bo vsako večjo napako v statističnih polah vrnil oni župi v ponovno uradovanje, ker je skrajni čas, da se tudi društva in župe prično zavedati, da je le ona statistika prava, ki je točna, zanesljiva in ob pravem času sestavljena.

1.) Statistično «Izvestje o delovanju leta 1923.» sestavi društvo, in sicer prve strani člani upravnega odbora, četrti stran pa načelnik in načelnica po tozadevnih zapiskih prednjačkega zbora.

2.) «Izvestje o delovanju leta 1923.» mora biti do konca januarja 1924. brezpogojno izpolnjeno in odposlano v 2 izlilih župi. Razni izgovori na društveni občni zbor in druge ovire ne veljajo! Statistika se piše za nazaj in ne za naprej — radi tega je poročilo za leto 1923. na vsak način mogoče sestaviti — popolnoma druga stvar je, če je ugodno ali neugodno za društvo.

3.) Župni statistikarji pregledajo prejete društvene pole takoj ter odpošljejo najkasneje do 15. februarja 1924. vse pregledne pole na savez v Ljubljano. — Ako tudi še niso vsa društva vrnila pole (kršec pri tem disciplino), vrnite pole na vsak način, ker ima savezni statistični odsek na razpolago le februar in polovico marca za sestavo celotne statistike. Savezna glavna skupščina se vrši že koncem marca 1924. — do tedaj izdela savezni statistični odbor statistiko in — objavi tudi vsa zamudna društva in župe s primernim predlogom glavni skupščini.

Društvo izpolni «Izvestje o delovanju leta 1923.» naslednje:

- a) Tajnik in matrikar sestavi odgovore na točke 1., 2., 3., 7., 8., 9., 10. Ako ima društvo prosvetni odsek, potem izpolni vprašanja pod točko 8., 9. in 10. v to svrhu določeni član prosvetnega odseka.
- b) Blagajnikova dolžnost je, izpolniti točko 11., 12. in 13.
- c) Načelnik in društveni gospodar odgovorita na vprašanje 4. in 5., načelnik sam še na vprašanje 6. in 14.
- č) Prednjački zbor nosi odgovornost za izpolnitev cele četrti strani.

Vprašanje 1.: Vpiše se odbor, ki je vodil društvo leta 1923., ostali odgovori so podani sami od sebe.

Vprašanje 2.: Broj članstva. V zmislu sklepa glavne skupščine v Zagrebu imajo sokolska društva samo ustanovne in redne člane. Vsi podporniki spadajo tedaj sedaj v vrste rednega članstva, dobrotniki pa med ustanovnike. Število članstva navedite po stanju 31. decembra 1923. Števila ne pretiravajte niti navzgor, niti ga ne zmanjšujte, temveč podajte točno sliko številskega stanja v društvu.

Vprašanje 3.: Poklic članstva. Razpredelnica je točno ista kakor za leto 1922., vendar pa veljajo naslednja podrobna navodila: n. pr. oficirji, orožniki in moštvo spadajo skupno pod rubriko: vojaki. Pod dijaki so mišljeni srednješolci in visokošolci ter gojenci sličnih učnih zavodov. Pod akademsko izobražene štejemo takzv. akademične poklice: zdravnike, profesorje, odvetnike, notarje, inženjerje, skratka člane s fakultetno naobrazbo. Železniški činovniki in zvaniki spadata v razpredelke: uradniki, ostali železničarji pa med delavstvo.

Za članice velja ravno tako ta razdelitev; zasebnik je le oni izmed članstva, ki ne izvršuje nikakega poklica.

Vprašanje 4.: Telovadnica. Nejasnosti nastajajo pri vprašanju: Kakšen je telovadni prostor? Vpišite tukaj najprej, ali je zgrajen nalašč v telovadne namene ali ne. Dalje se tukaj pojasni, če je to dvorana, soba, gostilniška soba, dvorana Čitalnice, Narodnega doma, Matice itd. — šele na ta prvi del odgovora sledi pojasnilo, če je uporabljen prostor prav dober, dober, zadosten ali nezadosten za telovadbo. Isto velja o letnem vežbališču. Pri tem naj poročevalec točno označi, ako je letno telovadišče prirejeno za telovadbo ali je to samo običajno dvorišče, vrta, travnik itd. To je vse važno radi poročil na razna ministrstva, druge oblasti in končno za organizacijo samo.

Vsako društvo mora imeti zdravnika.

Vprašanje 5.: Orodje. Kiji se štejejo po parih, ne po številu kosov.

Vprašanja 6., 7., 8., 9. in 10. so jasna sama ob sebi.

Vprašanje 11. isto.

Vprašanje 12. naj izpolni br. bagajnik natančno; osobito naj navede točno, koliko znaša društveno premoženje in to: eventualni lastni dom, ves inventar (torodje, kulise, knjižnica, pohištvo), ves material in končno vsa gotovina. Savez potrebuje o gospodarskem stanju društva ljudi poročila, da ve presojati o gospodarskem položaju Sokolstva. V premoženje se všteje tudi fond za sokolski dom, ako ga društvo ima.

Vprašanje 13.: Navede se še posebej fond za lastni dom, in sicer gotovina in material po dnevnih cenah.

Vprašanje 14.: Poročilo o javnih telovadbah velja za društvo kot tako, tedaj le za one javne vežbe, ki jih je društvo priredilo. Sodelovanje na drugih društvenih prireditvah se smatra za izlet. Pod zabave štejemo dramatične predstave, razne zabavne večere, koncerte itd.

V opombi označite posebej število dramatičnih predstav.

Četrto stran izpolni prednjački zbor!

Pri tem se mora upoštevati sledeče določbe:

1.) Vpisan je telovadec v mesecu le tedaj kot telovadec, ako je najmanj enkrat bil faklično navzoč pri vežbanju. Paradni telovadci, vodeni na papirju — odpadejo! Izključeno je, da bi imelo kako društvo vse mesece vedno enako število rednih telovadcev ali telovadk.

2.) Letno povprečno število vežbajočih dobimo, ako seštejemo števila obiska v posameznih mesecih, ko se je res vršila telovadba, in je delimo s številom mesecev. N. pr. vežbalo se je od februarja do oktobra in december, skupno 10 mesecev. Povprečno vpisanih je bilo v februarju 12, marcu 14, aprilu 13, maju 18, juniju 16, juliju 21, avgustu 15, septembru 19, oktobru 14 in decembru 17. Januarja in novembra ni bilo telovadbe, zato v teh dveh mesecih ni nobenega telovadca. Povprečno število znaša: $159 : 10 = 15.9$ telovadca.

3.) Za telovadne dneve smatramo one koledarske dneve v letu (mesecu), v katerih se je sestal kak telovadni oddetek k vežbanju, ne glede na to, če se je oni dan vršila telovadba 1 ali 2 ali 3 ure v posameznem oddelku.

4.) Celotni obisk v vseh telovadnih urah mora biti verna slika pravega vršenja sokolskih dolžnosti.

Opazili smo do sedaj veliko napako pri izkazovanju telovadnega obiska. Društva so namreč enostavno multiplicirala število izkazanih telovadcev $\times$ telovadne dneve v kakem mesecu in vpisala rezultat v »celokupni obisk«. To je napačno. Nobeno društvo nima tako točnih telovadcev, ki bi bili navzoči pri vseh telovadnih urah. Pač pa so taki precej redki. Zato je opisan način poročanja zgrešen. — Pravilno se poroča tako: za vsak mesec seštejemo faklični obisk posameznih telovadnih ur ter ga vpišemo kot celotni mesečni obisk. N. pr. mesec maj: vpisanih 21 telovadcev, telovadnih dni 8. Obisk je bil v prvem dnevu 16, drugem 17, tretjem 14, četrtem 12, petem 21, šestem 19, sedmem 18, osmem 17 — skupno 134, ki se vpiše v rubriko »člani« kot »celotni obisk v maju«. Na sličen način dobimo za vse mesece celotni obisk in seštejemo nato vsa števila ter dobimo »letni obisk«. Če sedaj delimo letni obisk s številom telovadnih dni v letu, nam pokaže rezultat »povprečni telovadni obisk v 1 telovadnem dnevu«. Primer: Leto 1923. je iznašal celotni obisk 1724 telovadcev, število telovadnih dni 128. Povprečno število obiska na 1 dan znaša $1724 : 128 = 13.4$ telovadca na uro.

Statistični odbor želi, da vsa društva in župe točno izpolnijo »Izvešje« po izdanih navodilih, da bo imelo Sokolstvo v kratkem času točno in pregledno statistiko, izdelano brez urgenc in opominov.

V. Švajgar.

IZ TEHNIČNEGA ODBORA JSS

Pokrajinska zletja v letu 1924. Zadnja odborova seja JSS. je sklenila, da se vrši na Vidovdan 1924. pokrajinski zlet v Sarajevu in da naj se vrši ob priliki Sabora v Zagrebu tudi tam pokrajinski zlet, za katerega naj se dan določi sporazumno s starešinstvom JSS. Da se v tem pogledu sporazumno določi dan in vse drugo potrebno, je sklical savezni načelnik, br. dr. V. Murnik, dne 8. decembra sejo, ki so se udeležili poleg načelnika brahe Ahčin, Mir. Ambrožič, Brozović, (Zagreb), Burgstaller, Gangl, Kuščer, Maroli, Poženel, Sulce (Zagreb), Vojinović,

(Beograd). Vabljen je bil tudi zaklopnik iz Sarajeva, toda ni prišel. — Pri tej seji se je ugotovilo: Pokrajinski zlet v Sarajevu se bo vršil na Vidovdan ter je obvezen za župe: Sarajevo, Banja Luka, Kragujevac, Mostar, Tuzla, Užice. Skupne vaje za naslop so iste, kakor za Zagreb, razen prostih vaj za člane. V Sarajevu se bodo izvajale Vojnovičeve proste vežbe, ki jih je izdal TO. Bačke sokolske župe (Seoski radovi). Pokrajinski zlet v Zagrebu se bo vršil od 15. do 17. avgusta ter je obvezen za župe: Zagreb, Osijek, Bjelovar, Maribor, Novo mesto, Celje in Rijeka. Skupne vaje za ta zlet razglašajo in prinašajo «Sokolski Vjesnik župe zagrebačke» br. 1., 1923. Obvezne župe se morajo udeležiti tudi tekme. — Vsem drugim župam tako glede Sarajeva, kakor glede Zagreba se priporoča, da se zletov udeležijo. Za udeležbo naj vadijo za Sarajevo in za Zagreb določene skupne vaje. K tekmam bodo pripuščene samo obvezne župe. — Da sabor in pokrajinski zlet ne bosta drug drugega motila, se je sklenilo: v Zagrebu se bodo vršila dne 13. in 14. avgusta zasedanja odsekov, od 15. do 17. avgusta pokrajinski zlet in 18. avgusta zasedanje saborskega plenuma. (To se priporoča saveznomu starešinstvu. Starešinstvo pa se s tem ne strinja, radi tega bo pozvalo zastopnike zagrebske župe še enkrat k posvetovanju.) — Oba pokrajinska zleta, kakor tudi priprave za zleta, vodiča središnji župi, to je sarajevska in zagrebska (ne savez in tehnični odbor).

Natečaj.

V zmislu sklepa odborove seje jugoslovenskega sokolskega saveza dne 29. novembra 1923. razpisujemo službo **saveznega poštvalnega prednjaka**.

Bratje prednjaki, ki reflektirate na tako mesto, vpošljite najkasneje do 31. decembra 1923. svoje ponudbe na naslov: «Tehnični odbor jugoslovenskega sokolskega saveza» v Ljubljani (Narodni dom). Prošnja naj obsega na kratko osebne podatke in kratek življenjepis prosilca ter dokaz o prednjaški usposobljenosti in dosedanjem delu v Sokolstvu.

Za tehnični odbor jugoslovenskega sokolskega saveza:

Dr. Murnik I. r.
načelnik.

Ahčin I. r.
tajnik.

Novi prednjaki. Dne 10. in 11. oktobra se je vršil v sokolski župi v Mariboru župni prednjaški izpit pred izpraševalno komisijo pod predsedstvom poverjenika saveznega tehničnega odbora in župnega načelnika, brata Ljudevita Kranjca. Izpit je prestal z odličnim uspehom brat Pavle Woršner, član sokolskega društva v Mariboru.

SOKOLSKI SABOR 1924

Poziv.

Na temelju vidovdanske ustave I. sokolskega sabora v Novem Sadu I. 1919. in glasom sklepa odborove seje JSS. dne 29. septembra 1923. sklicuje podpisano starešinstvo

II. sokolski sabor,

ki se bo vršil v dneh 15., 16. in 17. avgusta 1924. v Zagrebu.

Vse bratske župe in vsa bratska društva opozarjamo na navodila, ki so priobčena v «Sokolskem Glasniku» štev. 9.—10. na strani 209. Vsakdo se mora strogo in točno ravnati po teh navodilih!

Dolžnost vsake sokolske župe je, da odpošlje na sabor 3 člane, vsako bratsko društvo pa mora določiti na vsakih prvih 100 članov po enega delegata in za vsakih nadaljnjih 200 še po enega.

Celokupno Sokolstvo pozivljamo, naj se nemudoma in z vso vneto loti pripravljalnega dela za naš II. sokolski sabor, ki naj na osnovi in ob pregledu

uspehov prvega pelletja ustanovi smernice bodočemu delovanju, napredku in razvoju jugoslovenskega Sokolstva.

Zdravo!

Starešinstvo Jugoslovenskega sokolskega saveza v Ljubljani,

dne 1. novembra 1923.

Dr. Vladimir Ravnihar,
starosta.

Dr. Riko Fux,
tajnik.

• Organizacija priprav za sabor.

Starešinstvo JSS. je v svoji seji dne 3. decembra 1923. sprejelo naslednji načrt za priprave za sabor in organizacijo sabora:

1.

Organizacijo sabora samega in priprave za sabor je ločiti v tem zmislu, da se sabor pripravi v savezni centrali na najbolj praktičen in najboljše izvedljiv način; način organizacije sabora samega pa je določiti šele ob pripravi za sabor zopet tako, kakor bo tam najbolj praktično in fizično najboljše izvedljivo. To posebno z ozirom na poročevalce (referente), ki bodo vodili sabor.

2.

Glede priprav in glede sabora samega imejmo pred očmi predvsem težnjo, da si ne bodo nasprotovali ali kolidirali že posamezni referati, dalje da si sklepi posameznih odsekov ne bodo nasprotovali, in končno, da ne pride do sklepov, ki bi prizadeli posamezne organe v naši organizaciji brez njihove vednosti in bi mi to nepravilnost zasledili šele po izvršenem saboru. Radi tega je treba medsebojnega sporazuma vseh organov, to se pravi: vsi sklepi morajo biti plod sporazumnega preudarka.

3.

Priprave za sabor naj se vodijo javno s sodelovanjem vsega jugoslovenskega Sokolstva od društev do saveznega starešinstva, ki zbira in formulira material. Pred začetkom sabora pa mora biti vse Sokolstvo točno informirano o končnih sklepih in predlogih sabornih referentov.

4.

Tvarino, ki bo obravnavana na saboru, delimo predvsem:

- a) na vprašanja načelne narave,
- b) na vprašanja tehnične narave.

5.

Vsa ta vprašanja nastajajo iz že obstoječih sklepov zadnjega sabora, skupščin in odborovih sej ter iz predlogov, ki jih dobi starešinstvo saveza ali jih starešinstvo samo hoče staviti na saboru. Med obstoječimi sklepi je mnogo takih, ki jih moramo revidirati ter namesto njih staviti nove, bodisi sami, bodisi jih dobimo od drugih predlagateljev; poleg tega je v izpopolnilo treba novih predlogov, ki jih bo uvidelo predvsem starešinstvo ter jih predlagalo v sklepanje.

Rezultat sabora vidimo v vsestransko točnem in kolikor mogoče popolnem, toda skozinskoz enotnem rešenju vseh naše organizacije se tičečih vprašanj. Radi tega morajo biti priprave sistematično urejene. V ta namen naštejemo, oziroma razdelimo in zopet naštejemo zgoraj navedena vprašanja ter vprašanjem po več skupaj ali posamezno dodelimo poročevalce, oziroma odseke, ki naj o vprašanih razmotrivajo in sklepajo.

6.

Vprašanja načelne narave so:

- 1. Ideja, ki tvori temelj sokolski organizaciji.
- 2. Sredstva (v zmislu ideje) v dosego ciljev Sokolstva.
- 3. Razmerje Sokolstva:
 - a) napram narodu,
 - b) napram državi,

- c) napram šoli,
- č) napram vojski,
- d) napram drugim narodnim organizacijam in organizacijam v narodu,
- e) napram politiki,
- f) napram veram in cerkvam.

K tem vprašanjem pridejo še druga, če jih bodo povzročili ali bodo nanja opozorili predlogi žup. Za vsako izmed njih določi starešinstvo po enega poročevalca, ki izdela poročilo o zadevnem predmetu ter ga predloži starešinstvu v polrdeitev.

Vsa ta vprašanja pa pri saboru pridejo pred en odsek.

7.

Vprašanja tehnične narave so:

1. Sokolska organizacija vobče.
2. Vzgojna metoda in organizacija vzgojevalnih organov.
3. Propaganda.

8.

K 1. Vprašanja sokolske organizacije vobče:

- a) Sedež saveznega starešinstva.
- b) Način organizacije: Savez, župe, društva, odseki; upravni in tehnični organi. Pravila in poslovniki za vse organe.
- c) Vrste pripadnikov: članstvo, naraščaj, deca.
- č) Kataster.
- d) Zavarovanje proti nezgodam in zavarovanje na doživelje in smrt.
- e) Nabavljalna zadruga, eventualno sokolska banka ali drugačen denarni zavod.
- f) Sokolski kroji in znaki.

Vprašanja pod a) (sedež starešinstva), b) (način organizacije), c) (vrste pripadnikov) in f) (sokolski kroji in znaki) rešuje poseben poročevalec, ki sta mu pridejana en član tehničnega odbora in ena članica ženske komisije pri tehničnem odboru. Referent, ki je obenem predsednik odseka, pritegne k sodelovanju člane izven starešinstva in tehničnega odbora. Izbere jih sporazumno s članom TO. in potrdi jih starešinstvo saveza.

Vprašanja pod č) (kataster) in d) (zavarovanje) rešuje drug poročevalec, ki pritegne strokovnjake v stroki zavarovanja.

Vprašanje pod e) (nabavljalna zadruga in denarni zavod) rešuje tretji poročevalec, ki pritegne finančne strokovnjake.

9.

K 2. Vprašanja vzgojne metode in organizacije vzgojevalnih organov:

- a) Tehnični, prosvetni, zdravniški organi v društvih, župah in pri savezu.
- b) Vzgoja prednjaštva, šole za sokolske vzgojitelje.
- c) Pokrajinski in vsesokolski zleti, tekmovalne telovadbe (tekmovalni redi).
- č) Sokolski tisk: Savezno glasilo, župna glasila, tehnični listi, poročila, strokovna literatura.

Vprašanja pod a), b) in c) rešuje savezni tehnični odbor v sporazumu s prosvetnim in z zdravniškim odsekom.

Vprašanja pod č) (sokolski tisk) pa poseben poročevalec, ki so mu dodeljeni en član tehničnega odbora, ena članica ženske komisije pri tehničnem odboru, en član jugoslovenske sokolske matice, en član prosvetnega in en član zdravniškega odseka.

10.

K 3. Vprašanja propagande so:

- a) Propaganda v narodu vobče: nastopi, predavanja, naš tisk, dnevni tisk.
- b) Propaganda v šoli.
- c) Propaganda v vojski.
- č) Propaganda v inozemstvu.
- d) Delovanje za narodne manjšine.

Vsa ta vprašanja rešuje posebni poročevalec starešinstva, ki mu je dodeljen vsaj en član tehničnega odbora.

11.

Sklepanje, kje naj se vrši prihodnji sabor, je nebitvenega pomena.

12.

Ta načrt velja predvsem za podlago početka priprav za sabor. Plenum za odločanje o posameznih sklepih predstavlja starešinstvo JDS., ki sklepa o vprašanjih, ki so navedena v točki 9., samo sporazumno s tehničnim odborom JSS.

Sklep v tu navedenem zmislu velja samoobsebi umevno samo v toliko, da te končne sklepe starešinstvo predloži v reševanje, oziroma potrditev saboru. Pred tem pa morajo pri vprašanju, ki so navedena v točki 9. še pred savezni prednjoški zbor.

Vsa vprašanja, ki se pridružijo zgoraj navedenim, uvrsti starešinstvo JSS. po njihovem značaju k najbolj sorodnim ter jih odda onim poročevalcem.

Seje starešinstva za saborne zadeve se vršijo posebe, začetkoma, dokler poročevalci nimajo izgotovljenih elaboratov, po potrebi, potem pa tedensko najmanj enkrat.

Vse k sodelovanju pritegnjene brate in sestre, ki niso člani niti starešinstva, niti TO., prosvetnega odseka in zdravniškega odseka, mora potrditi starešinstvo JSS.

O vseh sklepih v posameznih odsekih je poročati starešinstvu, ki sklepe potrdi ali pa vrne odseku.

V vsakem primeru velja pravilo, da morajo biti vsi elaborati poročevalcev in odsekov podani pismeno.

Dolžnost starešinstva je, da premeni referenta takoj, kakor hitro bi spoznalo, da svoje dolžnosti ne vrši pravilno ali stvar zavlačuje.

* * *

V isli seji je starešinstvo JSS. razdelilo referate naslednje:

K točki 6. Ideja, sredstva brač Gangl; razmerje napram narodu, državi brač dr. Ravnihar, razmerje napram šoli brač Bajželj; razmerje napram vojski brač Miroslav Ambrožič; razmerje napram drugim organizacijam, politiki, veri brač Gangl in dr. Fux.

K točki 8. a), b), c), f) brač Marolt, Čobal (TO. šele imenuje svoje zastopnike); č), d) bratje Švajgar, dr. Matija Ambrožič, Čobal, Turk; e) bratje Kajželj, Deu, Turk.

K točki 9. a), b), c) je za poročevalca določil savezni tehnični odbor br. Miroslava Ambrožiča; č) br. Miroslav Ambrožič.

K točki 10. brač dr. Fux.

* * *

Nadalje je starešinstvo sklenilo: 1. Vsak poročevalec mora do prve seje za sabor, ki se bo vršila v začetku januarja, prinesiti točen pregled vprašani, ki jih ima rešiti, in ogrodje načrta za svoje poslovanje v ta namen, da se že naprej prepreči kakršnokoli kolizijo.

2. Brač urednik naj otvori v Glasniku rubriko za sabor ter priobči danes sprejeti organizacijski načrt za sabor.

IZ ODSEKA ZA NARAŠČAJ

Васпигање соколског нараштаја

(По «Книhovna cvičitelů dorostů I» саопштава одсек за нараштај при техничком одбору JCC.)

Соколетву је сврха да телесно и морално оплемени сав народ. Дакле је природно, да Соколетво не може бити само гимнастичко удружење одраслих људи, него да мора протегнути круг свог деловања на све слојеве народа, па дакле и на младу генерацију — наш нараштај. Према томе имамо битну разлику међу соколским васпитањем и васпитањем што га пружају друге организације јер се у

сокољству васпитање нараштаја састоји у његовом телесном и моралном oplemeњивању, док је нараштај у другим нарочито политичким организацијама само допунски кадар за проређене редове припадника, другим речима сврха таквог васпитања је умножавање чланова оне организације. Такав смер мора бити већ а priori искључен из васпитања нашег нараштаја. Ми морамо сво наше настојање устремити на то, да наше нараштајце, како смо напред рекли, морално и телесно усавршимо. Да ли ће остати у нашим редовима или не то не спада о нама — то је друго подређено питање. Наша мисао водица мора бити не наша корист (као организације) него корист нараштаја и целине (народа), којој припада.

Каква начела дакле треба да воде наше васпитање? Мислим, да се то да изразити врло кратко ставом: Сокољско васпитање мора бити телесно, народно, напредно и у демократском смислу.

У првом реду мора бити телесно, јер је наша организација намењена пре свега свестраном неговању тела. Телесна вежба је темељ, од кога полазимо и који оправдава наш опстанак.

Разуме се, да не сматрамо телесну вежбу као изображавање такмичара и чистих вежбача, него имамо на уму такав телесни рад, који промиће свестрани развој тела, његов хармоничан развој у снази и потпуној лепоти и општем здрављу. При том васпитању се дакле не сме гледати на тешкоћу и ефектност вежби, него на њихову васпитну и здравствену вредност, на примереност и на њихов естетски облик.

Не сме се изгубити из вида, да је тело човечије између 14—18 године обично у свом најбољијем унутарњем развоју и да се према томе мора посветити велика пажња срцу и плућима. Зато је свака превапорна вежба (превапорно извлачење на spravама, дизање терета и сл.) вежбачима више на штету него на корист. Исто тако је за омладину нездрав и непримерено патрзавање елемената у дуге саставе. Треба се обазирати на расположење омладине са психолошког становишта. Омладина је несталина, распојасана, наклонена више романтичности и дивљини, треба јој дакле на једној страни те наклоности при вежби парализирати, на другој страни онег не треба умарати младеж вежбама, које не одговарају њеној природи (дуготрајне редовне вежбе, претешке просте ваје, просте вежбе и сл.).

Телесна вежба сама по себи делује морализирајућим утицајем, али ипак треба тај утицај ојачати примерено изабраним изразима и вежбама. Вежбама се тежи да се расипна одважност, самосталност, сиремност, брзина и друге душевне способности вежбача. Све то даје предјак неопазиве делом вежбама, делом помажући и чувајући. Истодобно с вежбама потребна је пажња на чистоћу вежбача и њихову исхрану, којим се мора посветити нарочита трајна пажња. Нарочито се често заборавља на ово задње. Ко мало тражи, обично не добије ништа. Зато захтевајмо од наше младежи потпуно абстиненцију од алкохолних пића.

Телесно васпитање нашег нараштаја се мора водити по напругу. Зато је потребно да за вежбање нашег нараштаја саставимо посебан нацрт, који се разликује од чланског; у њему се морају узети у обзир способности младежи и искључити све штетне вежбе. Разуме се, да се морамо и овде држати основног принципа, да у једном сату морају бити запослени сви делови тела. Не смемо заборавити, да су у нашем систему и ходање, трчање и пливање. Ради тога треба посветити примерену пажњу излетима, који су важна допуна нашег рада у вежбаоници. С једним или два излета преко лета нисмо никако удовољили тој потреби. Циљ нашег васпитања у погледу тела мора бити што је могуће јаче здравље и снага наших питомца.

Наше васпитање је даље народно, то ће рећи: Основна његова црта није крајња себичност: вежбама ради тога, да будем здрав, него народност: вежбама зато, да би могао као здрав појединац што више користити народу, целини. Баци на ту околност треба непрестано уипрати претом. Народност не може и не сме остати за нас само реч. Наши нараштајци морају научити, да је већи народњак онај, који правилно и поштено врши свој позив и испуњава своје дужности, него онај, који заузима макар не знам како лепо и високо место у народу, а не врши својих дужности. Наше родољубље као људи не сме завршити у друштвеном раду, тамо треба тек да почне па да затим понуђује сав наш живот и сва наша дела. Животно гесло наших нараштаја у народном погледу мора бити: «Најуре чврсто твој под ногама, да би могао бити користан у цуном онесује а потом интерес целине пре властите користи!» Томе геслу нека доведе и мора довести наше васпитање. Зашто то мора да буде тако било би сувишно овде доказивати, та Тирш је то доказао довољно темељито и опширно.

Наше васпитање мора бити и напредно, јер је вечно кретање вечита незадовољност соколског гесла. Ради тога морамо наше нараштаје на једној страни упознати с новим геслима а на другој страни научити их, да се отресу предрасуда, које су можда стекли у младости; да стварају себи властито мишљење о свакој ствари и да се не устрчавају та мишљења (назоре) у духу времена и непрестаног напретка поправљати и усавршавати. Њихов рад мора бити наојен пламеном жељом, да се попуне што више у свим гранама човечијег деловања, како је Тирш оноко одушевљено најављивао и захтевао о Соколству.

У верском и политичком погледу се не сме у душама нараштајаца гојити никакво сметањство, не смеју се следити никакве теоријске намере. Нараштај мора бити уверен, да су те ствари својина сваког појединца и да према томе сваки има неогориво право, да сам одлучује о њима самостално и да не сме бити изврнут у том погледу никаквом притиску. Пронагајмо трпељивост и упорављајмо у исто време на наказне појаве верске и политичке нетрпељивости и на њихове последице.

Конечно се мора наше васпитање вршити и у демократском смислу; то значи оно мора бити за све једнако, од свих захтева једнаке дужности и пружај свима једнака права. Код нас не значи демократичност само начелну једнакост свих, она значи братску љубав и хуманост. Наш нараштајац не сме само хтети слободу за себе, он се мора навикавати на то, да ту слободу даје и пружа, и још више да пружа све, т. ј. љубав и стварну помоћ онима, који је у ком било погледу од њега очекују. То је смисао нашег братства, оног словенског братства, које је живело давно пре рођења данашњег социјализма и које ће остати његов највиши облик у правом смислу те речи, и томе водити наш нараштај није баш последња дужност.

То су приближно четири најглавнија начела која морају владати нашим васпитањем и проникнути га, јер оно смера, како смо већ рекли, телесном и моралном оплемењивању. Којим ћемо путем постићи опште оплемењивање нашег тела, о том данас нема спора. То је досад неприкосновени и ненадмашиви Тиршов гимнастички систем, који мора бити примерено прилагођен за васпитање нараштаја. С те техничке стране је на жалост наша литература још врло скромна, а једна од главних задаћа одсека за нараштај при Техничком одбору ЈСС. ће бити помоћи томе злу или самосталним делима или преводима из богате чешке стручне литературе. Још слабије стојимо на пољу списа о моралном оплемењивању. Ту се наш рад налази још у првом стадију развоја. Ради тога нека буде задаћа овог поглавља да означимо правила нашег деловања путемима, којима треба у том погледу највише ићи при васпитању нашег нараштаја.

Како је већ напред било речено, теловежба сама придоноси у великој мери моралном оплемењивању оних, који јој се посвећују. Тај уплив вежби при васпитању нараштаја нипошто није довољан. За морално оплемењивање младежи морају се нарочито у наше време употребљавати и друга средства директна и индиректна, и она која најбоље делују. Из тога се види да имамо два начина васпитања, и то непосредни, то је онај, који оплемењује сам по себи, и посредни, који спречава појаве моралне покварености. Та два начина је могуће одредити још даље и подробије. Ако хоћемо још даље да разгледамо о тој ствари морамо пре свега одредити у чем се састоји та морална племенитост, коју хоћемо да постигнемо.

Не да се тајити да је моралан уистину само онај човек који сам зна разликовати морално од неморалног и који свесно тежи за моралним. За то треба развијен разум, способност бистрог расуђивања и прави морални осећај. Ако дакле хоћемо да постигнемо жељени успех морамо радити да то троје постане душевна својина наших нараштајаца. Сав наш рад и сво наше васпитање морају дакле бити уређени тако да гојимо код наших нараштајаца те три врлине.

Како смо рекли, треба у првом реду развити душевне способности наших нараштајаца, другачије речено научити их мислити. Основна, грађанска, средња школа дају, како су данас уређене, својим питомцима много материјала, којег треба да запамте. Хоће да напрати својим ученицима што је могуће више знања а врло мало раде на напред споменутом пољу. Наше васпитање које полази од телесног васпитања дакле је много ближе животу него школско, мора у првом реду сметати на то, да уклони те недостатке. Зато се не бих никад заузимао за специјална предавања за нараштај и пре бих захтевао да се у нараштају приређују места предавања краћи и дужи разговори о разним општим предметима,

koji se тичу живота, и само ту и тамо да се посегне и за предавањима о једном или другом предмету, и то опет само онда, кад постоји опасност да би деца могли имати о нечем неправилан суд или мањкаво знање (н. пр. нека поглавља из историје, општег права и сл.).

При том се мора главна најна посветити томе, да наши питомци поуздано знаду, ко смо и шта хоћемо, зашто вежбамо и каква су нам основна начела. Соколска идеја мора провејавати кроз све говоре и предавања, па и специјално и стално се мора наглашавати, да цео наш живот и његов ток потврђује та начела (борба за живот и опстанак, вечни напредак и сл.). Пре свега пружајмо јасно и разумљиво нашим нараштајцима праве и доказане Тиршеве науке.

Том деловању за живахнијим мисаоним животом наших нараштајаца доприноси осим обичног дотицаја у вежбаоници и соколске забавице. О програму њиховом и саставу писано је већ на другом месту, а овде је потребно утврдити, да те забавице могу испунити ону задаћу, коју им дајемо само онде, где се налазе у рукама правих Соколова. Изврсно помоћно средство у том смеру су и кратка обавештења пред врстом, која се почињу или свршавају с питањима и дају тако непосредан импулс душевном раду нараштајаца. Осим тога покушајмо ту и тамо да дамо деци да опишу утиске разних догађаја. То би знатно потпомогло развој њиховог мисаоног деловања. При том треба пазити на то да не бранимо нараштајцима да у том погледу доведу до изражаја своју сопствену индивидуалност, да спречавамо употребљавање празних дневних фраза, којима се омладина тако радо зарађује.

При каквој било приредби нараштаја или друштва припустимо децке колико је више могуће к послу, запослимо их у сваком смеру и сваком приликом, или поспремањем вежбаонице, при приређивању забавица или при састављању распореда; тиме их навикавамо не само да мисле него у исто време и да приводе мисли у дела учимо их тим да речи замене делима; учимо их да чланство у нашем друштву значи рад, а не разговор при чашици вина; већ само то искуство је важно средство за развој мисаоне способности оних, који су га стекли.

Као други услов моралног oplemeњивања је горе била наведена способност бистрог расуђивања нараштајаца.

Њу развијамо такође у вежбаоници. Захтевајмо од нараштајаца да сами покушају да схвате зашто им ова или она вежба није пошла за руком; нека траже сакривене узроке и «мушнице» вежби, упозоримо их сами, ако су у заблуди. Од тих врло простих почетака идимо даље — опет обавештавањима, забавицама и сл. Доказујмо зашто је овај или онај строј састављен баш тако, а не другачије, зашто се морао овај или онај историјски догађај развити управ тако а не другачије.

Захтевајмо да деца суде сами, јели понашање њиховог друга, који је нешто згрешио, правилно или не; захтевајмо да никад не суде по првом спољашњем утиску, него нека завиру дубље у суштину ствари. Захтевајмо да изражавају свој суд увек и о свакој ствари неприкривено и пре него што га створимо ми, а онда захтевајмо да свој суд промене добровољно, кад се увере о противном. Захтевајмо да критикују најпре себе, па онда друге; увек по правди а не по моментаном расположењу. При свему томе не остајмо с њима међу уским зидовима ма којих просторија, водимо их равно предметима (стројевицама, крајевима, биљкама) о којима говоримо, давајмо импулс а децаци нека сопственом методом нађу истину. Само тако ћемо их навикнути на бистар суд о пракси, и тек кад то буде потпуно развијено можемо прећи и на апстрактне појмове.

Даље је било речено, да морамо код својих питомаца побудити прави морални осећај. То ће бити свакако најтежа задатка, јер моралност сама по себи као врлина не да се прописати, не да се одредити параграфима. То мора лежати у самом бићу човека. Морал, кад би био само ради тога морал, што се боји казне ради преступка закона, престао би то бити оног тренутка, кад би досеое од таквог закључка. Човеку мора бити одвратно зло ради његове суштине, а не ради последица, то је једино морално. То се не може научити ни са најбољим предавањима. У моралном погледу добро делује једино пример и морални притисак. Никаве казне ни предавања, ни параграфи неће одгојити нараштаја у моралном погледу тако, како то може учинити пример њихових предака. Преднак нараштаја мора бити у сваком погледу узор Сокола, и то не само у вежбаоници, него и у свом приватном животу. Што је мање друштво и што је мањи крај у коме ради тиме то више важи за њега. Он мора бити демократ по мишљењу и

делању, националан, а исто тако у мишљењу и деловању одлучан без пражних фраза; он мора све жртвовати за друштво и за васпитање нараштаја.

При том сам нема користи од соколске ствари осим здравља, снаге и весела животног, а соколској ствари мора давати све. Он мора бити потпуни Соко и тек тада може захтевати од оних, који су поверени његовом старању да се приближе том савршенству. Нараштајци морају имати стално пред очима пример соколских врлина у особи свога предњака. Они морају видети у њему и узор човека у моралном погледу и узор човека у испуњавању дужности преузетих на се својим позивом и припадносту држави и народу. У непрестаном додицају с нараштајем мора затим предњак предати и пренети те врлине на своје питомце и сваком приликом тражити то од њих.

За ту сврху разуме се да му није доста оно кратко време вежбе с оделењем. Он мора ближе нараштајцима; мора им се тако прилагодити да живи њиховим животом; мора познати њихове незгоде и тежње и по њима удесити свој поступак; мора их пратити у приватном животу, своје слободно време мора жртвовати за излете с њима, за поворке и приватне неприправљене забавице. Тек онда кад не буде имао другог циља него морално оплеменивање оних који су му поверени, тек онда ће имати право на поносно име васпитача омладине.

Разуме се, да је моралност врло проблематичан појам, нарочито у данашњим временима. Што једни називају морално, други зову неморалним, а морал може да има само једно лице. Само је једна моралност! Моралан је само онај чин, који се не противи правди и њеним законима и којег можемо обратити сами пред собом и пред свима осталим да је добар и да одговара начелима, која изводедамо; чин, који је намењен оплеменивању, користи и напретку целине а у исто време не чини криво другима и не смета им при истом деловању.

Према овом што смо рекли пут, којим треба да идемо у васпитању нараштаја идејно кратко назначен био би ово:

Васпитање соколског нараштаја је телесно и морално. Обоје је нераздрживо једно од другог и међусобно се потпомаже. Без једног или другог нема соколског васпитања. Васпитањем морају руководити у сваком погледу узорни соколски предњаци систематски по тачном нацрту.

У телесно-васпитном погледу треба употребљавати Тиршев систем; вежбе морају бити одмерене према доби вежбача. У погледу моралног и умног васпитања препоручујемо: кратке говоре пред врстом, разговоре предњака са питомцима, кратке расправе на забавицама, чести додицаји с природом на излетима, упознавање разноврсне делатности човека посматрањем разних институција, добро штиво, певање, које добро утиче на душевно расположење, и коначно предњак пример, који је најинфлуентнији васпитни фактор.

То су само главна начела нашег васпитања и смер којим ћемо ићи при проучавању путева, које у нас употребљавамо. Грађа није додуше потпуно разрађена и служиће по свој прилици да пречистимо појмове о соколском васпитању а пружиће и прилику за дискусије, које ће свакако, још боље раширити појмове и користити нашој ствари.

Vzgoja sokolskega naraščaja

(Po «Knjivna cvičitelů dorostu I.» priobčuje Odsek za naraščaj pri Tehničnem odboru JSS.)

Sokolstvo ima nalogo, da telesno in moralno plemeniti ves narod. Naravno je torej, da ne more biti Sokolstvo samo telovadno udruženje odraslih mož, ampak da mora raztegniti krog svojega delovanja na vse vrste naroda in torej tudi na mlado generacijo — naš naraščaj. Imamo torej bistveno razliko med sokolsko vzgojo mladine in med vzgojo, ki jo nudijo druge organizacije, kajti v Sokolstvu obstoji vzgoja naraščaja v njegovi telesni in нравstveni plemenitvi, dočim je naraščaj v drugih, zlasti političnih organizacijah samo dopolnilni kader za vedno redkejšje vrste pripadnikov, z drugimi besedami, namen take vzgoje je — pomnožitev števila pripadnikov one organizacije. Tako

stremljenje mora biti že a priori izključeno iz vzgoje našega naraščaja. Mi moramo vse svoje prizadevanje usmeriti tja, da bi naraščajnike, kakor je bilo že zgoraj omenjeno, moralno in telesno izpopolnjevali. Okolnost, ali ostane v naših vrstah, ali ne, že ne spada v to poglavje — to je drugo podrejeno vprašanje. Naša vodilna misel mora biti ne naša korist (kot organizacije), ampak korist naraščajnika in celote (naroda), ki ji pripada.

Kaka načela naj torej vodijo našo vzgojo? Mislim, da se da to izraziti zelo na kratko v stavku: Sokolska vzgoja mora biti telesna, narodna, napredna in v demokratičnem zmislu.

V prvi vrsti mora biti telesna, kajti naša organizacija je namenjena predvsem vsestranskemu negovanju telesa. Telesna vadba je temelj, s katerega izhajamo in ki opravičuje naš obstoj. Seveda ne smatramo telovadbo za vzgojo tekmovalcev in golih telovadcev, temveč imamo v mislih tako telesno delovanje, ki pospešuje vsestranski razvoj telesa, njegovo harmonično odgojo k moči in popolni krasoti ter k običnemu zdravju. Pri tej vzgoji se torej ne sme gledati na težavnost in efektivnost vaj, temveč na njihovo vzgojno in zdravstveno važnost in na primernost, kakor tudi na njihovo estetično oblikovanje.

Ne sme se prezreti, da je človeško telo med 14.—18. letom praviloma v svojem najbujnejšem notranjem razvoju in da se mora torej posvečati velika pozornost srcu in pljučem. Za to je vsaka prenaporna vaja (naporni preleg na orodju, vzdigovanje bremen in podobno) telovadcem bolj v škodo, nego v korist. Ravnotako je za mladino nezdravo in neprimerno kopičenje prvkov v dolge sestave. Ozirati se je treba na razpoloženje mladine, s psihološkega stališča. Mladina je poskočna, razposajena, naklonjena bolj k romantičnosti in divjosti, torej je treba na eni strani ta nagnjenja pri telesni vadbi paralizirati, na drugi strani pa ne morili mladino z vajami, ki ne odgovarjajo njeni naravi (dolgotrajajoče redovne, preleške proste vaje in podobno).

Telesna vadba sama na sebi učinkuje z moralizirajočim vplivom, vedno pa je treba ta vpliv ojačiti s primerno izbranimi izrazi in vajami. Pri telovadbi vaj se torej zasleduje tudi ta smoter, da se vzgajajo pogum, samostojnost, pripravljenost, bistrrost in druge duševne lastnosti telovadcev. Vse to podaja prednjak neopaženo deloma z vajami, deloma z varstvom. Obenem s telovadbo je potrebna tudi pažnja na snažnost telovadcev in na njihovo prehrano, katerim se mora posvetiti trajna pozornost. Zlasti na zadnjo zadevo se pozablja pogosto. Kdor malo zahteva, ne dobi navadno ničesar. Za to zahtevamo od naše mladine popolno abstinenco alkoholnih pijač.

Telesna vzgoja našega naraščaja se mora voditi po načrtu. Za to je potrebno, da sestavimo za vadbo naraščaja poseben vadbeni načrt, ki je različen od članskega; v njem se mora primerno ozirati na sposobnosti mladine in iz njega izključiti vse škodljive vaje. Seveda se moramo tudi tu skrbno držati temeljnega pogoja, da v eni uri zaposlimo celo telo. Ne smemo pozabiti, da se tudi hoja, tek in plavanje v našem sestavu. Radi tega je treba posveliti primerno pozornost tudi izletom, ki tvorijo važno dopolnilo našega dela v telovadnici. Z enim ali dvema izletoma na lefo pa se nikakor ne znebimo te dolžnosti. Cilj naše vzgoje v pogledu telesa mora biti kolikor mogoče najboljše zdravje, lepota in moč naših gojencev.

Naša vzgoja je nadalje narodna, to se pravi: temeljna njena poteza ni skrajna sebičnost — telovadim radi tega, da bi bil zdrav — ampak narodnost — telovadim zato, da bi mogel kot zdrav posameznik več koristiti narodu, celoti. Ravno na to okolnost je treba neprestano opozarjati. Narodnost pa ne more in ne sme za nas ostati samo beseda. Naši naraščajniki se morajo učiti, da je boljši narodnjak oni, ki pravilno in pošteno izvršuje svoj poklic ter izpolnjuje svoje občne dolžnosti, nego tisti, ki zavzema med narodom še tako lepo in visoko mesto, pri tem pa ne izvršuje svojih dolžnosti. Kot človek naše rodoljubje ne sme končati v društvenem delu, tam se mora šele začeti ter potem napolnjevati vse naše življenje in vsa naša dela. Življensko geslo naših naraščajnikov v narodnem oziru mora biti naslednje: »Najprej trdna tla pod nogami, da bi mogel koristiti v polnem obsegu, in potem interes celote za lastno korist.« K temu geslu naj privede in mora privedi naraščajnike naša vzgoja. Zakaj se to mora zgoditi tako, bi bilo tu odveč dokazovati, saj je Tyrš to dokazoval dovolj temeljito in obširno.

Naša vzgoja mora biti tudi napredna. Kajti večno gibanje, večna nezadovoljnost je sokolsko geslo. Radi tega moramo naše naraščajnike na eni strani

seznanjati z novimi gesli, na drugi strani pa k temu, da se sami odresejo pred-sodkov, ki so jih morda dobili v mladosti; da si usvarjajo lastno naziranje o vsaki zadevi in da se ne obočavljajo ta naziranja z duhom časa in neprestanega napredka popravljati in izpolnjevati. Njihovo delovanje mora biti prepojeno s plamečim hrepenenjem pospeši se čim dalje in višje v vseh panogah človeškega udeleževanja, kakor je to Tyrš tako vznešeno oznanjal in zahteval v Sokolstvu.

V verskem in političnem pogledu se v dušah naraščajnikov ne smejo gojiti nikake zmede, ne sme se zasledovati gotovih tendenčnih namer. Naraščaj mora biti prepričan, da so te zadeve sveta last vsakega posameznika in da ima torej vsakdo sam neporečno pravico, da odločuje o njih samostojno ter da ne sme biti izpostavljen v tem pogledu nobenemu pritisku. Oznanjujmo strpnost, opozar-jajmo pa tudi na izrodke verske in politične nestrpnosti in na njene posledice.

Končno se mora vršiti naša vzgoja tudi v demokratičnem zmislu, to je kot taka bodi za vse enaka, od vseh zahtevaj enake dolžnosti in nudi tudi vsem enake pravice. — Pri nas ne pomenja demokratičnost samo načelno enakost vseh, ona pomenja bratsko ljubezen in torej tudi dejansko humanost. Naš na-raščajnik ne sme samo hoteli svobodo za sebe, on se mora navajati k temu, da to svobodo tudi daje in nudi, še bolj pa, da nudi vse, namreč ljubezen in dejansko pomoč tistim, ki jo v kateremkoli oziru od njega pričakujejo. To je zmisel našega bratstva, tistega slovanskega bratstva, ki je živelo davno pred rojstvom današnjega socializma in ki ostanje njegova najvišja oblika v pravem pomenu besede; in k temu vodi naš naraščaj ni baš poslednja dolžnost.

To približno so štiri najglavnejša načela, ki morajo obvladovati in pronikati našo vzgojo, ki smeri, kakor je bilo že nekolikokrat rečeno, k telesni in moralni plemenitvi. Po katerih potih dosežemo splošno plemenitev telesa, o tem danes ne bo spora. To je dosedaj neprekosljiv in nedosežen Tyršev telovadni sestav, ki pa mora biti primerno prikrojen za vzgojo naraščaja. Po tej tehnični strani je žalibog naša literatura še zelo skromna, ena glavnih nalog odseka za naraščaj pri Tehničnem odboru JSS. pa bo, odpomoči tudi temu zlu bodisi s samostojnimi deli, ali pa s prevodi iz bogate češke strokovne literature. Še slabše pa stojimo na polju spisov o нравstvenem plemenitju. Tu se nahaja naše delovanje šele v prvem stadiju svojega razvoja. Radi tega naj bo namen tega poglavja, da označimo pravila našega delovanja s potmi, ki naj jih v tem oziru pri vzgoji našega naraščaja najbolj porabljamo.

Kakor je bilo že zgoraj omenjeno, prispeva telovadba sama na sebi v veliki meri k moralni plemenitvi onih, ki se ji posvečajo. Ta vpliv telovadbe pri vzgoji naraščaja pa še nikakor ne zadoštuje. Za нравstveno plemenitev mladine se morajo zlasti v naših časih uporabljati tudi druga sredstva, direktna in indirektna in ona, ki bolj učinkujejo. Iz tega je že razvidno, da imamo dvojni vzgojni način, in sicer neposredni, to je oni, ki plemeniti sam na sebi, in posredni, ki preprečuje pojave moralne pokvarjenosti. Ta dva načina je mogoče opredeliti še dalje in podrobneje. Ako pa se hočemo še nadalje pečati s to zadevo, moramo predvsem določiti, v čem tiči tista moralna plemenitev, ki jo hočemo doseči.

Ne da se tajiti, da je resnično moralen le tisti človek, ki zna sam razlikovati moralno od nemoralnega in ki se vedoma oklene vedno moralnega. Za to pa je treba razvitega razuma, bistre razsodnosti in pravega moralnega čuta. Ako torej hočemo doseči zaželeni uspeh, moramo de-lovati na to, da pošlane to troje duševna last naših naraščajnikov. Vse naše delovanje in cela naša vzgoja morata biti torej urejeni tako, da gojimo v naših gojencih te tri vrline.

Kakor rečeno, je treba v prvi vrsti razviti duševne zmožnosti naših naraščaj-nikov, drugače povedano, naučiti jih misliti. Osnovna, meščanska, srednja in nadaljevalna šola podajajo v današnjem stanju gojencem mnogo tvarine, ki naj si jo zapomnijo. Naprtiti hoče svojim učencem kolikor mogoče največ znanja, toda le zelo malo deluje tudi na zgoraj omenjenem polju. Naša vzgoja, ki izhaja iz telesne vzgoje in je torej mnogo bližja življenju, nego šolska vzgoja, bi morala biti usmerjena v prvi vrsti tja, da bi se odstranil ta nedostatek. Zato se ne bi nikdar zavzel za špecialna predavanja za naraščaj in bi se prej nagibal k zahtevi, naj bi se v naraščaju gojili namesto predavanj krajši in daljši razgovori o raznih splošnih predmetih, ki se tičejo življenja, in le sem ter tja naj bi se poseglo tudi po predavanju o enem ali drugem predmetu, in to zopet vedno le takrat, kadar je nevarnost, da bi imeli dečki o čem nepravilno

sodbo ali preveč pomanjkljivo znanje. (N. pr. nekatera poglavja iz zgodovine, občnega prava in pod.).

Pri tem pa je treba posvečati glavno pozornost temu, da bi naši gojenci zanesljivo vedeli, kdo smo in kaj hočemo, čemu telovadimo in kakšna so naša temeljna načela. Sokolska ideja mora prevečati vse pogovore in predavanja, tudi specialna, in vedno mora biti poudarjeno, da celo življenje in ves njegov pitek potrjuje naša načela. (Boj za bitje in obstanek, večni napredek in podobno.) Predvsem pa jasno in razumljivo podajamo našim naraščajnikom prave in dokazane Tyrševe nauke.

K temu delovanju za živahnejšim mislenskim delovanjem naših naraščajnikov prispevajo poleg navadnih slikov v telovadnici tudi sokolske zabavice. O njih programu in ureditvi je bilo že pisano drugje, tu pa je primerno ugotoviti, da morejo izpolniti te zabavice one naloge in nade, ki jih stavimo v nje, samo tam, kjer se nahajajo v rokah resničnih Sokolov. — Izvrsten pripomoček v tej smeri so pa tudi kratke opozoritve pred vrsto, ki se začnajo ali končujejo z vprašanji ter dajejo tako neposreden impulz k duševnemu delovanju naraščajnikov. — Razen tega poskušajmo privesli dečke sem ter tja od tega, da opišejo vtiske o različnih dogodkih. To bi znatno podpiralo razvoj njihovega mislenskega delovanja. Pri tem je treba paziti posebno na to, da ne branimo naraščajnikom, uveljaviti v tem pogledu svojo lastno individualnost in da oviramo uporabljanje praznih dnevnih fraz, ki jih mladina tako rada naleze.

Pri kakršnihkoli prireditvah naraščaja ali društva pripustimo dečke kolikor največ mogoče k delu, zaposlujemo jih v vseh smereh in pri vsaki priložnosti, bodisi pri pospravljanju telovadnice, pri izvedbi zabavice ali pri sestavljanju sporeda; s tem jih silimo ne samo k temu, da mislijo, ampak obenem tudi k temu, da pretvarjajo misli v dejanja, učimo jih s tem nadomestiti besede z dejanji; učimo jih spoznavati, da pomenja članstvo našega društva delo in ne pogovarjanje pri steklenici vina; že sama ta izkušnost je važno sredstvo za razvoj miselne sposobnosti onih, ki so si jo pridobili.

Kot drugi pogoj nraavlvene plemenitve je bila zgoraj navedena bistra razsodnost naraščajnikov. K tej prispevamo takoj v telovadnici. Zahtevamo od telovadcev, naj sami poskusijo razumevati, zakaj se jim ta ali ona vaja ni posrečila; naj iščejo skrite vzroke in »muhe« vaji, opozarjamo pa jih, kje oni ličijo. Od teh preprostih začetkov gremo dalje — zopet k opozoritvam, zabavicam in podobnemu. Dokazujemo, zakaj je moral biti ta ali oni stroj sestavljen ravno tako in ne drugače, zakaj se je moral ta ali oni zgodovinski dogodek razviti baš tako in ne drugače.

Zahtevamo, naj dečki presoajo sami, ali je ravnanje njihovega druga, ki se je nekako pregrešil, pravilno ali ne; zahtevamo, naj nikdar ne sodijo po prvem, zunanjem vtisku, ampak naj vedno proderejo k samemu jedru stvari. Zahtevamo, da izražajo svojo sodbo vedno in o vsaki stvari neprikrito in preje, nego storimo to mi; toda zahtevamo tudi, da svojo sodbo izpremenijo prostovoljno, ako se prepričajo o nasprotnem. Zahtevamo, naj kritizirajo predvsem sebe in potem šele druge; vedno po pravici, nikdar po hipnem razpoloženju. Pri vsem tem pa ne ostajamo z njimi med ozkimi stenami katerihkoli prostorov; peljimo jih naravnost k predmetom (strojem, krajem, rastlinam), o katerih govorimo, dajamo impulz, dečki pa naj po lastni metodi najdejo resnico. Le tako jih navajamo na bistro sodbo o praksi, in šele, kadar bo ta popolnoma razvila, lahko pridemo z njimi na abstraktne stvari.

Rečeno je bilo dalje, da moramo vzbuditi v svojih gojencih pravi moralni čut. To bo gotovo najtežja naloga, kajti nraavlvenost sama na sebi kot čednost se ne da predpisati, se ne da odrediti s paragrafi. Ta mora biti v samem bistvu človeka. Morala, ki bi bila samo radi tega morala, ker se boji kazni za prestopke zakona, bi to prenehala biti ravno v istem trenutku, ko bi dospela do takega zaključka. Človeku se mora študiti zlo radi njegovega bista, ne radi posledic, edino to je moralno. Tega pa ni mogoče naučiti s še tako učenim predavanjem ali razpravo. V nraavlvenem oziru lahko učinkuje edino vzor in moralni pritisk k posnemanju. Nikake kazni, niti predavanja, niti paragrafi ne vzgojijo naraščaja v moralnem oziru tako, kakor more to doseči vzgled njihovih prednjakov. Naraščajev prednjak mora biti v vsakem pogledu vzor Sokola, to pa ne samo v telovadnici, temveč tudi v svojem zasebnem življenju. Čim manjšje je društvo in čim manjši kraj, v katerem deluje, tem bolj velja to za njega. On mora biti demokrat po mišljenju in dejanju, naroden, a istotako po mišljenju in dejanju

odločen, brez praznih fraz; on mora vse žrtvovati za društvo in za vzgojo naraščaja. Pri tem sam nima koristi iz sokolske stvari razen zdravje, moč in veselje do življenja, sokolski stvari pa mora vse dajati. On mora biti popolen Sokol in šele tedaj lahko zahteva od tistih, ki so poverjeni njegovi skrbi, naj se približajo k tej popolnosti. Naraščajniki morajo imeti stalno pred očmi vzor sokolskih lastnosti v osebi svojega prednjaka. Oni morajo videti v njem tudi vzor človeka v moralnem oziru in vzor človeka v izpolnjevanju dolžnosti, prevzetih s poklicem in s pripadnostjo k državi in k narodu. V neprestanem stiku z naraščajem mora potem prednjak prenesti te lastnosti na svoje gojence in jih pri vsaki priložnosti zahtevati od njih.

V ta namen pa mu seveda ne zadostuje samo kratek čas pri telovadbi vrste. On mora bliže k naraščajnikom; prilagoditi se jim mora tako, da živi njihovo življenje; poznati mora njihove bolesi in hrepenenja ter po njih urejevati svoje postopanje; slediti jim mora tudi v zasebnem življenju; svoj prosti čas mora žrtvovati za izlete z njimi, za izprehode in privatne nepravilne zabave. Šele potem, ko ne bo poznal drugega cilja, nego moralno plemenitev svojih poverjencev, šele potem bo imel pravico do ponosnega naslova vzgojatelja mladine.

Pri tem pa je seveda npravnstvenost zelo problematičen pojem, zlasti v današnjih časih. Kar nazivajo eni moralno, imenujejo drugi nemoralno in vendar more imeti morala samo eno lice. Samo ena je npravnstvenost! Moralen je le tak čin, ki se ne protivi naravi in njenim zakonom in ki ga moremo ubraniti sami pred seboj in pred vsemi ostalimi, da je dober in da odgovarja načelom, ki jih oznanjujemo; čin, ki je namenjen plemenitvi, koristi in napredku celote, obenem pa ne dela krivice drugim in jih ne ovira pri enakem delovanju.

Po tem, kar je bilo povedano lukaj, bi bila pota, po katerih naj hodimo pri vzgoji naraščaja, idejno na kratko naznačena približno takole:

Vzgoja sokolskega naraščaja je telesna in moralna. Obojno je med seboj nerazdružljivo ter se medsebojno podpira. Brez enega ali drugega ni sokolske vzgoje. Vzgojo morajo voditi v vsakem pogledu vzorni sokolski prednjaki sistematično po točnem načrtu.

V telesno vzgojnem pogledu je uporabljati Tyršev sestav; vaje morajo biti primerne za starost gojencev. V pogledu npravnstvene in umstvene vzgoje pa priporočamo: vzpodbudne nagovore pred vrsto, pogovore prednjakov z gojenci v vrsti, kratke razprave na zabavnicah, pogosti in živahni stiki z naravo na izletih, spoznavanje raznovrstne človeške delavnosti na izprehodih, dobro čtivo, pešje, ki dobro vpliva na duševno razpoloženje, in končno prednjakovo vzornost, ki je najučinkovitejši vzgojni moment.

To so samo glavna načela naše vzgoje in smer, po kateri bomo hodili pri presojanju pofov, ki jih uporabljamo pri nas. Snov sicer ni bila predelana popolnoma, toda najbrž bo zadostovala za primerno pojmovanje sokolske vzgoje in bo nudila priliko za diskusije, ki bodo gotovo še bolj razčistile pojme ter tako samo koristile naši stvari.

ZA MANJŠINE

Dne 11. novembra se je vršil v Guštanju ob koroški meji sestanek tako zvanih manjšinskih društev, ki se nahajajo ob koroški meji Nemške Avstrije. Sestanka so se udeležila sledeča društva: Marenberk-Vuhred, Muta, Dravograd, Guštanj, Prevalje, Mežica, Črna ter kol zastopnik župe Maribor br. Kranjc in zastopnik manjšinskega odseka JSS. br. dr. R. Fux. Sestanek je temeljito premošil položaj teh društev ter razmere v teh krajih. Storjeni so bili sklepi, kako naj bi odpomogli nekaterim že preveč kričečim razmeram v teh krajih, ki zahtevajo takojšnje pomoči. Sestanek je bil informativen in zelo koristen. Želeli bi bilo, da se tudi drugod, kjer je potrebno, prirede podobna posvetovanja.

IZ ŽUP IN DRUŠTEV

Sokolska župa Beograd.

Sokolско друштво у Аранђеловцу. Под шумовитом Букуљом на домак историјскога Орашца, где је подигнут први устанак против Турака, савијено је овога лета соколско гнездо. Напредна варошица Аранђеловац добила је соколско друштво и стала у том погледу у ред са осталим напредним местима наше Шумадије. Управни одбор, састављен од оснивача друштва, желећи да друштво одмах од почетка пође правилним путем позвао је из Београда бр. Мих. Градојевића, члана техничког одбора београдске жупе, који је на раду у друштву провео месеце јули и август. Чланова је било 20, нараштаја 82, од којих 30 женских. Вежбало се свакога дана од 5 до 7 сати поподне са великом вољом и истрајношћу на пољани изнад гимназије, где је напровизовано летње вежбалиште. У оближњој Буковичкој бањи таборили су под шаторима београдски Соколићи са којима су одржавали најјердачније везе, приређена два излета и заједничка, врло успела јавна вежба у бањском парку. При расстанку у част одласка бр. Градојевића, приредио је управни одбор са Соколићима и њиховим родитељима заједнички излет до Буковичке цркве, где се у песми, игри и весељу провео цео дан. За време ручка старешина друштва бр. Андра Миловановић опростио се у име чланова са бр. Градојевићем и дирљивим речима му захвалио за уложени труд и рад и том приликом му предао захвално писмо, потписано од свих чланова управног одбора. Да би се свако лето започети рад у аранђеловачком друштву наставио, управни је одбор успео да се за учитеља гимнастике у Аранђеловачкој гимназији настави бр. Јосип Грудиновић, учитељ и жупски предњак, који је већ стигао из Марибора у Аранђеловац и предузео даље техничко вођење друштва. Младоме начелнику и друштву желимо најбољи успех! А.

Sokolska župa Celje.

Okružni slej u Zagorju. Posavsko okružje održalo je svoj slej 15. jula u Zagorju zajedno sa razvićenim naraštajskog prapora. Zagorje je jedno najstarijih društava u Sloveniji (osnovano 1890. god.) jako i marljivo pod vlastitim krovom, ali ima da suzbija jaku socialističku, komunističku i klerikalnu agitaciju (Svoboda, Vesna i Orel). Zbog razvijanja I. naraštajskog prapora u župi učestvovala je bratska društva iz celjskog okružja župe te iz posavskog okružja župe Ljubljana I. U povorci bilo je 113 članova, 66 članica, 96 naraštajnika, 42 naraštajnica, 123 muške i 108 ženske dece. Razvijanju prapora prisustvovao je na ime saveza br. Ivan Bajželj, koji je živim rečima istakao zadaću Sokolstva i ulogu našeg pomladka. Prapor sam je uz svu skromnost lepo, otmeno delo domaćih članica, izradjen po nacrtu brata i sestre Prestor. Na javnoj vežbi učestvovalo 52 braće sa župnim proslim dosta dobro, 54 članice dosta dobro, ali je nastup na uskom vežbalištu prevorio. Nastupanje na nesretno spremjenem vežbalištu, koje je bilo dosta premaleno, je bilo pogrešno i kod muške dece: 92, ženske dece: 79 i ženskog naraštaja: 32, dok su vežbe same ispale donekle dobro. Ne razumemo, kako da su zagorske naraštajnice kod IV. sastava prosto islupile iz redova. Muški naraštaj nastupio je u broju 68 dobro i vežbao precizno. Kao posebne točke prikazalo je 9 članica iz Zagorja «Devetku», 10 ženske dece iz Litije «Skrjanček poje...» i 20 naraštajnika iz Litije «Mlade vojake», same precizne izvedbe. Kod vežbe na spravama nastupile su 4 vrste članova na preči, ručama i skoku mokom. Vežbu je zaključio uzorni odio na preči. Ukoriti treba, da su se točila alkoholna pića za vreme javne vežbe.

Naraštajski dan Celjske župe. Da se razdereži župni slej i tekma članstva, određen je naročiti dan za naraštaj i decu, obvezatan za sva društva, koja vaspitavaju pomladak. Prema prvotnom zaključku imao se održati u Celju na Petrovo ali je zbog zaraznih bolesti prenesen na 16. septembra. Na rasporedu beše utakmica obaju naraštaja, povorka i javna vežba sa posebnim tačkama. Na natjecanju je bilo 62 naraštajnika i 41 naraštajnica. Muški je naraštaj natjecao u višem ili nižem razdjelu, u svakom ili u skupini A (preča, ruče, skok u vis, dvojskok, beg, proste i redovne vežbe) ili u skupini B (isto bez preče i ruča), ženski pak u višem i nižem razdjelu na brvnu, skoku u vis i u dalj, u proslim i redovnim

vežbama. Natjecatelji beše iz društava Celje, Hrasnik, Laško, Trbovlje, Zagorje, Šoštanj i Zalec, natjecateljice pak iz Celja, Šoštanja, Trbovelj i Zagorja. Ostala društva ne učestvovalaše. Nekoja društva imaju samo decu, naraštaja nemaju, što je velika mana. U povorci bilo je 75 naraštajnika i 40 naraštajnica, 119 ženske i 126 muške dece. Na javnoj vežbi saradivalo je 131 muške dece sa prostim i 127 ženske dece sa vežbama sa praporcima, 82 naraštajnika i 42 naraštajnica kod prostih vežbi, na spravama 6 vrsta naraštajnika, 3 vrste naraštajnika i 3 vrste ženske dece, 5 skupina ženskog pomladka sa mladinskim igrama, 9 naraštajnika sa «Carmen», 6 naraštajnika (box), 9 naraštajnika sa posebnim prostim vežbama te 15 ženskog pomladka («Konjički»). Sve tačke u opće ispale su dobro, nekoje čak uzorno.

Tekma za prvenstvo Celjske sokolske župe. Obenem z naraščajsko tekmo se je vršila dne 16. septembra v Celju tekma članov za župno prvenstvo. Obstojala je iz prostovoljne in obvezne vaje na bradli, drogu, konju na šir in krogih, iz skokov čez konja vzdolž brez ročajev, v višino ob palici, v daljino, teka po ene obvezne in ene poljubne sestave prostih vaj ter metanja krogle; vse po predpisih saveznega tekmovalnega reda razen pri krogli, kjer se je zahteval met tako z desno kot z levo roko. Dosegljivih točk 150. Od 6 kandidačtov so prišli k tekmi trije: brata Oskar Lavrač in Rudolf Poljšak iz Celja ter brat Mirko Blaj iz Zagorja; en kandidat se je preselil, dva sta odstopila. Zato je treba poudariti vztrajnost br. Blaja, ki se je podvrgel tekmi vkljub nemalim poškodbam na obeh rokah, ki so mu na orodju že vnaprej vzele upanje na uspeh in ga nakazale samo na morebitne izgube ostalih dveh, vesno pripravljenih nasprotnikov. — Tekma se je pričela s prostimi vajami točno ob 7. uri. Vodil jo je župni načelnik br. Jerin, sodnika za vse panoge br. Razpočnik (Radeče) in Štemphar (Celje). Obvezne vaje na orodju, izvzemši konja, niso po sestavi in težkoči zaostajale za lansko mednarodno tekmo v Ljubljani. Od prostovoljnih vaj je omeniti po zamisli in izvedbi krasno prosto vajo br. Blaja, predstavljajočo lučaj kamna, oziroma kocke z obema rokama; dalje Poljšakovo vajo na drogu in začetek Blajeve in Lavračeve vaje na bradli. Za tem nivojem so zaostajale sestave in izvedbe na konju na šir in na krogih. Tekma je trajala brez prestanka do pol 11. ure. Po sodnikih ugotovljeni uspeh je naslednji: Poljšak Rudolf, Celje 110½ točke ali 73·30 %, Lavrač Oskar, Celje, 97¾ točke ali 65·16 %, Blaj Mirko, Zagorje 47¼ točke ali 31·50 %. Z ozirom na ta rezultat in predpise saveznega tekmovalnega reda se prizna bratu Poljšaku mala diploma.

Župna tekma člansva u Celju 26. avgusta 1923. A. Tekma članova. Natjecalo se u dva razdjela, u svakom razdjelu moglo se natjecati u skupini A ili u skupini B; u skupini B u skoku u vis i u dalj, u begu, bacanje krogle, u prostim i u redovnim vežbama, u skupini A osim toga u jednoj izmedju triju propisanih vežbi na preči, ručama i konju u šir s hvat. Svaki natjecatelj mora još pristupiti idejnom izpitu iz sokolske misli i povjesti (po jedno izždrijebano pitanje) te iz sokolskog sustava (dva pitanja). Prema jednoglasnom zaključku župskog prednjačkog zbora, dakle predstavitelja društava samih, učestvovati ima svako društvo na tekmi bar jednom vrstom članova, to u makojem razdjelu ili skupini. Ovaj propis provedla su od 25 društava — 3, kaži: tri (Celje, Trbovlje i Zagorje); iz Št. Jurja došao je jedan poedinac, od ostalih društava niko ili samo suci. Ispricala se društva: Slovenjgradec neugodnošću saobraćajnih veza, Konjice, Laško i u pogledu članova Šoštanj nestašicom ili odsutnošću prednjaka. Časno je rešilo svoju dužnost samo društvo Zagorje sa jednom vrstom u višem te jednom vrstom i dvojicom poedinaca u nižem razdjelu. Ukupno je natjecalo 31 vežbača, svi u skupini A i to u višem razdjelu 10 (Zagorje 6, Celje 3, Št. Juri 1), u nižem 21 (Zagorje 8, Trbovlje 7, Celje 6). Postiglih bodova u svakem razdjelu za poedince 92, za vrste 572. Vrste postigle su u višem razdjelu Zagorje 385 bodova ili 67·35 %; u nižem razdjelu Trbovlje 411 bodova ili 73·12 %; Zagorje 386 bodova ili 67·50 %; Celje 376 bodova ili 65·80 %. Prva tri mesta u višem razdjelu: I. Lavrač Oskar, Celje 81 bodova (88·04 %); II. Seršen Srečko, Zagorje 77·50 bodova (84·24 %); III. Poljšak Rudolf, Celje 74·50 bodova (80·98 %); u nižem razdjelu pak: I. Novak Tinče, Celje 78·50 bodova (85·33 %); II. Kuhar Josip, Trbovlje 77·50 bodova (84·24 %); III. Česenj Fran, Celje 76·50 bodova (83·15 %). U višem razdjelu postiglo je 5 natjecatelja preko 70 %, u nižem 4 preko 80 % i još 6 preko 70 %. Natjecalo se osnovu tekmovalnog reda saveza, ali kod krogle zahtevao se bacaj svakom rukom a ocenivala se prosječna mera, što proizukovaloše velik upadaj tačaka. Svih 10 bodova postigao je u ovoj grani u

višem razdjelu samo br. Blaj iz Zagorja, u nižem samo br. Kukar iz Trbovelj. Idejni izpit beše težak, puno teži od onoga na sletu u Pragu 1920; natjecatelji morali se spremili iz 80 pitanja i to 24 iz sokolske misli, 15 iz sokolske povijesti i 41 iz sustava. Svih 12 bodova postigla su br.: Rudolf Poljšak, Oskar Lavrač i Tinče Novak iz Celja, Slavoj Saks, Slavko Poljšak, Lavoslav Mrnuh, Slavko Kušar i Zvonko Taufer iz Zagorja pa se ostavlja društvenim odborovima, da im uz dovoljnu praktičnu spremu u primenjivanju sustava i metode priznaju svojstvo društvenih prednjaka. — B. Tekma članica. Natjecati se moglo u skupini A ili B višeg ili nižeg razdjela. Skupina B obuhvata u svakom razdjelu bacanje lopte, skok dalekovisoki, proste i redovne vežbe, skupina A osim toga još po jedno između 4 propisanih vežbi na ručama i na konju u šir bez hvat. Idejni izpit dobrovoljan jest. Svako društvo, koje ima žensko odeljenje, mora da pošalje barem jednu vrstu u makojem razdjelu ili skupini. Ovome pozivu odazvao se samo društva Celje, Šoštani, Trbovlje i Zagorje. Natjecaše: u višem razdjelu skupina A po jedna vrsta iz Celja i Šoštanja, u nižem razdjelu po jedna vrsta iz Celja, Trbovelj i Zagorja te trojica poedinaka iz Celja. Postiglih bodova za vrste 370, za poedinke 60. Rezultat je taj: u višem razdjelu vrsta Celje 298-66 bodova ili 80-72 %; Šoštani 234-66 bodova ili 63-42 %; poedinke: I. Jelen Zora, Celje 55 bodova (91-67 %); II. Skok Marija, Celje 50-50 bodova (84-16 %); III. Bučinar Marija, Celje 49 bodova (81-67 %) u nižem razdjelu: vrsta Celje 296-83 bodova (80-22 %); Zagorje 273-50 bodova (73-92 %); Trbovlje 243-50 bodova (65-81 %); poedinke: I. Ogrizek Gizela, Celje 58 bodova (96-67 %); II. Jelen Marija, Celje 54-50 bodova (90-83 %); III. Kavšek Kristina, Zagorje 53 bodova (88-33 %). U višem razdjelu postiglo je 5 poedinaka preko 80 % i osim toga 4 iznad 70 %, u nižem 7 iznad 80 % i osim toga 3 preko 70 %. Četvorica sestara javila se dobrovoljno k idejnom ispitu — i uspjela je; od postiglih 48 bodova postigoše ukupno 42. Svih 12 bodova ima S. Angelica Jeršinova. Razume se, da su članovima sudili suci, članicama članice. Uopšte izgleda, da obraćaju veću pažnju naraštaju, dalje da većina onih društava, koja uopće vežbaju, vežbaju samo prigodno — pravom rečju: za paradu — a ne redovito i sistematsko. Tekma prikazuje tačnu sliku prilika u župi.

Okružni slet u Šoštanju. Savinjsko okružje održalo je svoj slet 8. jula u Šoštanju. God. 1908. utemeljeno društvo u Šoštanju živi zbog agitacije anacionalnih i klerikalnih elemenata težak život. U nestašici vežbenih prostorija pristupilo je gradnji vlastitog doma. Na sletu saradivala su društva Mozirje, Polzelka-Braslovče, Slovenjgradec, Šoštani, Velenje, Vransko i Zalec. Prijepodne bili pokusi i povorka. Na povorci učestvovalo je članova 53 u odori i 20 u civilu te članica 46 u odori i 12 u civilu, onda 24 muškog naraštaja iz Šoštanja i Zaleca, 16 ženskog naraštaja iz Šoštanja i Slovenjgradca, 29 muške i 18 ženske dece iz Šoštanja i Slovenjgradca. Na javnoj vežbi izvodilo je župne proste vežbe 24 članova, župne vežbe sa činjevima 45 članica, dalje župne vežbe 29 muškog i 14 ženskog naraštaja te 28 muške i 18 ženske dece. Kod vežbe na spravama nastupile su 4 vrste članova na preči, ručama, kozliču i sa skokom u vis, 1 vrsta članica na ručama, 2 vrste muškog naraštaja na preči i na ručama, 2 vrste ženskog naraštaja na brvnu. Sve tačke ispale su dosta povoljno, svakako bolje nego na pokusih. Uzorno beše vežbanje ženskih odeljaka na spravama, kod vrsta članova opećovala se stara pogreška: preteški prvci bez uglajenosti i bez kombinacije. Ženski naraštaj nije naučio IV. sastav prošlih vežbi. Posebne tačke izvodio je ženski naraštaj iz Slovenjgradca: «Večer na Savi» i članstvo iz Šoštanja: kombinirane ritmičke vežbe br. Hočevanja. Obe tačke ispale su vrlo dobro. — Uopće se primećala na sletu loša disciplina članstva, koje je prozročila zadocnenja, pa i opšti nehať društava ovog okružja, koje se malo bavi čak s naraštajem. Svoju dužnost ispunila su pak društva Slovenjgradec i Šoštani, koja neka budu družima za uzor.

Slet celjske župe održan je 12. avgusta u Trbovljah u jednom najvećih ugljenokopa Jugoslavije. Radnički svijet, natrpan u uskim dolinama, odvojenim od sveta, broji preko 15.000 duša. God. 1909. osnovano sokolsko društvo imalo je težke boje tako protiv germanizatora kako protiv internacionale. Danas ima da suzbija pored švabske još i jaku separatističku i komunističku akciju. Društvo je uvek svesno i marljivo vršilo svoju dužnost; u potonje vreme pristupa gradnji vlastitog doma. — Župski slet beše obavezan za članstvo sviju župnih društava, a za naraštaj i decu posavskog okružja. Ali čini se, da nekoja društva smatraju župski slet ne za dužnost, nego za zabavu, koju im ni slet sam ni Trbovlje ne mogu

pružiti. Iz Gornjeggrada, Medije, Oplopnice i Petrovč nije došao niko, iz Polzele 1 član, iz Šmarja 1 član i 1 članica, iz Vojnika 1 član, pa čak iz nekada slavnog Zalca pored članica i muškog naraštaja samo jedan član, vodja naraštaja. Osim toga učeslovaše nekoja društva u broju po 3 ili 4 članova, dakle «po deputaciji». — Čitav sleđni dan imali smo lepo vreme, bez vrućine i bez prašine. Prepodne održana je povorka, u kojoj učeslovaše samo članstvo, i to 162 člana te 96 članica u odori. Povorka potekla je u najlepšem redu, na više mesta burno aklamirana. Treba istaći, da su i radničke kuće okićene bile državnim i narodnim bojama. Pred občinskim uredom pozdravi povorku domaćin-starešina, br. Sušnik, a iza njega zastupnik občine, odzdravlja br. župni starešina, dr. Sernec. Slede pokusi za javnu vežbu, a nevežbači odu na groblje k spomen-slavi za poznatim sokolskim radnikom br. Počivavškom. — Poslepodne o 15. sati održana je javna vežba na lepom travniku pored budućeg sokolskog doma. Vežbalište je brižno spremio domaći Sokol, ali je zaboravio na shodne garderobe. Nastupila su: 72 članova sa obvezatnim župnim prostim, 88 članica sa župnim obvezatnim vežbama sa čunjevima (vežbe članica ČOS. na I. jugoslovenskom sleđu), 74 muškog naraštaja, 33 ženskog naraštaja te 28 muške dece sa obvezatnim župnim prostim i 74 ženske dece sa župnim vežbama sa praporčićima; kod orudne vežbe člani u 2 odjela na preči, 2 na ručama, 1 na konju u šir sa hvat, i 1 na kozliču, članice u 2 odjela na dobočnim i doramenskim ručama, muški naraštaj u 2 odjela na preči, 2 na ručama, 1 skok sa motkom i 1 kozlič, konačno uzorni odio na ručama. Kao naročitu tačku prikazalo nam 8 muških naraštajnika iz Celja Murnikov «Carmen». Broj članova i ženskog naraštaja malen je za župu, koja broji 25 jedinica i koja je postavila na lanskome sleđu u Celju 140 vežbača za proste. Tim bolja beše kvaliteta vežbača pa su sve tačke ispale dobro, i u veliko zadovoljstvo posmatrača, kojih svi sigurno nisu prijatelji Sokolstva. Posmatrača, naročito po bliskim brdima, beše sigurno preko 5 do 6 hiljada. Vežbene tačke, iz daljine posmatrane, ispale su bezsumnjivo uzorno, pa je župa ovako pučkim masama prikazala sokolski rad u najlepšem svetlu i potpuno postigla u moralnom oziru svoj cilj. Pohvalno treba istaći trboveljsku rudničku glazbu, koja je bezhibno i neumorno profilala sve vežbene tačke. Odmah iza javne vežbe morala su strana društva otići na vlak pak su otišla sa čvrstom nadom u srcu, da su svesno ispunila svoju dužnost te doprinela kako k gradnji sokolskog doma u Trbovljah tako k nadaljnjem radu trboveljskog Sokola u opšte.

Sleđ celjskog okruga župe održan je 8. jula 1923. u Konjicah. Konjice jesu mal grad, kojega žiteljstvo pripada po velikoj većini klerikalnim i nemškutarskim idealima tako, da su konjiški Sokoli bili prinuđeni noći stražiti vežbalište. Došlo Sokolstvo je pozdravio na stanici domaćin-starešina br. Prorazil, a na ime domaćeg pučanstva, pošto gradonačelnik-klerikalec nije hteo, br. dr. Prus, koji je našim protivnicima jasno kazao, da smo vazda spremni osujetiti njihove planove. To je bio prvi veći sokolski nastup u ovom gradiću, pa je u svakom obziru lepo uspeo. U povorci beše 94 članova i 43 članice u odori, 25 naraštajnika i 22 naraštajke iz Celja, te 15 muške i 16 ženske dece iz Konjice. Susednu mariborsku župu zastupale po 6 članova i članica iz Maribora i 5 članova iz Slovenske Bistrice. Zastupano beše takodjer društvo Zagorje iz posavskog okruga župe. Na javnoj vežbi nastupilo je 48 članova sa župnim prostim vežbama, 16 ženske dece iz Konjice sa župnim vežbama sa praporcima, 25 muškog naraštaja iz Celja sa župnim prostim, 42 članice sa čunjevima, 15 muške dece iz Konjice sa župnim prostim te 22 celjske naraštajke sa župnim prostim vežbama. Zajedničke ove vežbe nisu bile baš loše, ali pokrivanje i ravnanje treba ukoriti svim odeljenjima, najviše članovima, najmanje naraštajnicima i članicama. Na spravama nastupile su 4 vrste članova na preči, konju uzduž b. h., na jarcu i motkovim skokom u vis; onda 4 vrste naraštajnika na istim spravama. Vežbe naraštajnika bile su skroz sve obvezatne i primerene, pa su bile tačno izvedene. Ovo načelo treba primeniti i kod članova, da se izbegnu obične greške: preteške, neovladane vežbe. Naraštajnici prikazaše još 5 skupina u šesteroredovima tačno i bezhibno, a uzorni odio vrhunške vežbe na ručama. Nakon vežbe lumačio je br. dr. Hrašovec zadaću Sokolstva jasnim rečima, koje su bile primljene sa velikim oduševljenjem dosta brojnih posmatrača. Vežba zaključena je državnim himnom. Kod javne vežbe saradjivala su društva Konjice sa članstvom i decom, Celje sa članstvom i naraštajem, Šmarje sa članstvom, Laško, Rogaška Slatina i Št. Juri samo sa članovima a društva Oplopnica i Vojnik uopšte ne. I pučka zabava iza vežbe potekla je u najlepšem redu, tako da je čitav sleđ urodio

najlepšim uspehom, premda su još prošle godine bili Sokoli predmetom realnih nestrtaja nemčurske rulje. Sve pripreme za slet, pa i krasno vežbalište, provelo je domaće društvo svesno i tačno.

Sokolska župa Kranj.

Sokolska župa Kranj. Starešinstvo in tehnični odbor sokolske župe Kranj sta pred dvema leti določila, da se bo pošiljal vsako spomlad pred javnimi nastopi k posameznim društvom župni nadzornik obenem kot poštovalni vaditelj z namenom, da se uveri o delovanju društev, če so za javni nastop pripravljena, nadalje radi morebitne predelave tekmovalnih, prostih in redovnih vaj; da daje društvenim funkcionarjem nasvete in da njihove želje sporoča župi; da opozarja društvene odbore na važnost župnih in saveznih dopisov, na naročbo potrebnih strokovnih knjig in listov, na poravnavo župnih in saveznih prispevkov itd. — Vsako društvo dobi pet dni prej obvestilo o prihodu župnega nadzornika, oziroma poštovalnega vaditelja; naloga društvenega odbora pa je, da ukrene vse potrebno, da se snide takrat v telovadnici celokupni odbor, prednjaški zbor in vsi oni, ki nastopajo v kroju; nadzorstvo traja dva do tri tedne nepretrgoma, ako ima prednjak dopust, in sicer če le mogoče v mesecu maju, radi bližajočih se javnih nastopov in tekem, a posebnim ozirom na to, da je treba morebitne napake popravljati. — Uspehi te akcije niso izostali; vsi letošnji nastopi, razen enega, so bili izredno lepi, povsod je nastopalo pri društvenih nastopih 40 do 80 telovadcev pri prostih vajah in približno toliko telovadk, sodelovala pa so vedno le najbližja društva; porez so vsa društva razen dveh plačala za tekoče leto že do 1. septembra, istotako prispevke za zavarovalni fond. — Število telovadcev je naraslo za 80, kljub temu, da se v župi ni ustanovilo nobeno novo društvo ali odsek. O agilnosti društev priča visoko število tekmovalcev članov, članic in moškega naraščaja; pri letošnji župni tekmi je tekmovalo v srednjem oddelku 19 tekmovalcev, v nižjem 49, članic 15, moškega naraščaja 12 v višjem, 38 v nižjem in 36 gojenk v nižjem oddelku, skupaj 169 tekmovalcev; pri javni telovadbi je nastopilo 132 članov pri prostih vajah, 100 članic, 56 moškega, 72 ženskega naraščaja, 122 moške in 132 ženske dece, skupno 614 oseb. Tekmovalo je v tekočem letu 34 tekmovalcev v nižjem oddelku. Ti so tekmovali prvokrat; srednji oddelek se pa po težkoči vsako leto stopnjuje, tako da bo v doglednem času dosegel višino višjih oddelkov. — Pregled o delovanju posameznih društev: **Mojstrana**, nadzorovana dne 18. marca, 7. in 21. aprila ter 5. maja. Pri zadnjem obisku navzoči vsi odborniki, vaditelji in telovadci; telovadilo je 14 telovadcev. Po telovadbi odborova seja, pri kateri se je razpravljalo o majniškem zletu gornjega okrožja župe, dne 13. maja v Mojstrani; nadzornik je podal razna navodila. K župni tekmi v Radovljici je poslalo društvo eno vrsto nižjega oddelka; društvo ima svoj dom. — **Društvo Javornik-Koroška Bela** je bilo nadzorovano dne 26. maja; navzočih telovadcev 15; žal le en odbornik; načelnika niso imeli; radi tega izvedba prostih vaj slaba, ker ni bilo nikogar, ki bi jih bil pravilno vadi; v ostalem je življenje v društvu prav dovoljno, posebno v družabnem zmislu, vse se zbira okrog lastnega tamburaškega zbora, ki je poleg telovadbe os društvenega dela; društvo k župni tekmi ni postavilo nobenega tekmovalca; najeta telovadnica je za delovanje društva mnogo premajhna. — **Bled**, 9. maja in 21. julija. Navzočih 10 telovadcev; razen načelnika ni navzoč noben odbornik; opravičila se je pa ta odsotnost s tem, da so imeli izredno važno sejo; telovadci so lepo vežbali prošle vaje; material je vobče dober, nimajo pa telovadnice in na Bledu vladajo ljudi posebne razmere; zlasti v poletju, ko so člani zaposleni radi dohoda letoviščarjev, zelo trpi sokolsko delo; društvo je postavilo k tekmi vrsto tekmovalcev nižjega oddelka. Društvo namerava spomladi otvoriti svoj dom. — **Bohinjska Bistrica**, 19. maja in 14. julija. Navzoča le br. starosta in načelnik; društvo ima lepo število naraščaja, žal le 7 telovadcev. Vzrok temu je v največji meri slaba telovadnica, v katero piha veter skozi špranje; na zimo preneha vse življenje v telovadnici ter se na pomlad težko zopet oživi. Upati pa je, da se razmere izboljšajo, ker namerava brat starosta preurediti svoje gospodarsko poslopje v prostorno telovadnico; pri župni tekmi ni tekmoval nihče. — **Kranj**, dne 26. maja. Gorenjski Sokol je zopet v polnem razmahu; navzoča moška deca, 38 po številu, potem moški naraščaj (16) in pod vodstvom starega našega borca, brata Janka Sajovica, 9 starejših bratov, ki so napravili na nadzornika najboljši vtisk. Med njimi so bili bratje, ki so prekoračili 50 let.

Zvečer telovadnica zopet polna; vršenje na vseh orodjih. Navzočih 37 bratov in brata župni starosta in načelnik. Društvo je postavilo k tekmam 10 bratov v srednjem in 12 v nižjem oddelku ter 3 vrste moškega in 3 vrste ženskoga naraščaja, toda nobene članice. Društvo otvori spomladi svoj dom. — Skofja Loka, 23. junija. Navzoč brat starosta in večje število odbornikov. Najprej smo predelali proste in tekmovalne vaje za moški naraščaj, ki ga ima to društvo zelo lepo število in na katerega lahko polaga upravičene nade. Telovadcev je navzočih 18, v ostalem pa društvo kaže, odkar ima svoj dom, v telovadbi prav lep napredek: lepo število tekmovalcev, tekmovalk in moškega naraščaja pri župnih tekmah. — Rađovljica. Društvo radi prevelike zaposlenosti nadzornika ni bilo nadzorovano. Odkar ima društvo lastni dom, stalno napreduje. Pri župnih tekmah so tekmovali: ena vrsta v srednjem, ena vrsta v nižjem oddelku, ena vrsta članic, ena vrsta ženskoga naraščaja in več dečkov moškega naraščaja. — Strazišće. Društvo v predzletni dobi radi nedovršenega sokolskega doma ni bilo nadzorovano, ima pa vse pogoje, da se krepko razvije, ima lastni dom, popolno telovadno orodje in krepak prednjaški zbor. — Tržič. Nadzorovanje se je vršilo dne 16. junija, toda takrat ni bilo telovadbe, ker se je isti večer vršila gledališka predstava; po poročilu načelnika je delovanje društva zadovoljivo; k župnim tekmam pa društvo ni postavilo niti enega tekmovalca, ne tekmovalke in ne naraščaja. Po tekmah se sodi delovanje društev. — Gorenja vas, 21. junija. Društvo je v vsakem oziru delavno, ima precejšnje število telovadoev, telovadk in naraščaja, prednjaški zbor je pa šibek; potreben je pomoči župe in bližnjih društev. — Ziri, 22. junija. Ena najbolj delavnih društev v župi so brez dvoma Ziri, ta stara sokolska trdnjava; ni še bilo tekme v naši župi, da bi Ziri ne bile zastopane; to leto so dosegle pri župnih tekmah prvo mesto, kljub temu, da je odšlo par dni poprej 9 bratov telovadcev k vojakom. — Železniki, 23. junija. Društvo ima lastni dom, toda telovadba ni središče društvenega dela; bolj se goji dramatika, z namenom, da se zberejo sredstva, da se poravnajo dolгови za dom. Društvenemu odboru bi svetovali, naj poskrbi, da radi gledališča telovadba ne bo trpela; telovadba je hrbljenica vsakega sokolskega društva, tega pa žal v Železnikih ni. Društvo pri župnih in saveznih tekmah še ni postavilo niti enega tekmovalca, odkar je ustanovljeno. Braje, imate svoj dom, telovadno orodje, pokažite pri prihodnjih župnih tekmah in javnih nastopih, da delate, in po delu vas bomo sodili. — Medvode, 15. junija. Navzoči brat starosta, načelnik in 8 telovadcev, kar je pa za ta kraj zelo malo. Sicer je temu vrok zelo slaba telovadnica, toda vendar bi bilo treba v poletni dobi več življenja; prednjaški zbor je šibak, tekmoval pa pri župnih tekmah ni nihče.

Sokolska župa Mostar.

Соколка жупа Мостар. — II. слет соколске жупе Мостар одржан је у Дубровнику дне 28. и 29. јуна 1923. Овај је слет био нешто већег, нешто величанственијег него што су били до сада наши слетови у овим крајевима. Наша жупа добила је тада своју заставу, дар Његовог Величанства краља Александра I. Ми Соколи жупе мостарске морамо бити поносни на ово највише одликовање. Наши редови морају сада бити пунији, све мора да нас испуњава једна мисао и једна воља: добробит и напредак Соколетва и отаџбине. На вечер пред слет била је седница судаца за натјецање. Први дан слета отпочео је са натјецањем мушког и женског нараштаја; на натјецање приступило је укупно 9 одјела и то: 3 вишег и 3 нижег раздјела мушког, а 3 одјела женског нараштаја. Успех натјецања је био добар. У вишем раздјелу мушког нараштаја добио је прво место одио I. Мостар: 97 %, друго место одио II. Мостар: 70 %, треће место одио Дубровник: 66 %; у нижем раздјелу прво место одио Мостар: 92 %, друго место одио Корчула: 85 %, треће место одио Дубровник: 65 % код женског нараштаја: прво место одио I. Мостар: 96 %, друго место одио II. Мостар: 91 %, треће место одио Корчула: 75 %. Појединаца натјецало се је 64, и то у мушком нараштају 41, а у женском 23. Од појединаца били су најбољи у вишем раздјелу: брат Динко Зубац (Мостар): 100 %, брат Јово Зубац (Мостар): 99 %, брат Хајрудин Турић (Мостар): 94 %; у нижем раздјелу: брат Миливој Прпић (Мостар): 94 %, брат Иван Филипи (Корчула): 93 %, брат Прпић (Мостар): 92 %; у женском раздјелу: сестра Љубица Зеленика (Мостар): 98 %, сестра Нери Драшковић (Корчула): 97 %, сестра Анка Мисита (Мостар): 96 %. У 10 сати прије подне дошао је на вежбаиште краљев вјасланик и свечаност је почела. Најприје је био помен погинулим видовданским

јунацима, а затим је говорио краљев изасланик о улози Соколства у стварању наше отаџбине те предао дар краљев брату старешини Чеди Милићу са овим ријечима: «Брате старешино, предајем ти ову заставу као највишу светињу наше отаџбине, и нека вам буде подстрек за ваш будући рад соколски.» Затим се је брат старешина захвалио на дару и предао госп. генералу Хадићу спомен значку са слета од злата, да је преда Његову Величанству и да буде тумач наше вјерности и оданости краљу и отаџбини. Послије жупске заставе развила се је и заставица соколског друштва из Дубровника. Послије ових свечаности одржао је лијепо говоре у соколском духу госп. генерал Матић, замјеник команданта друге армијске области. У 11 сати кренула је поворка из Гужа у Дубровник и сврстала се пред градском вијећницом, и ту је брат Чедо Милић у име целог Соколства и жупе Мостар поздравно град Дубровник те браћу и сестре, који су дошли на овај слет, да увеличају нашу соколску свечаност. Брат Чедо Милић опрчао је славу данашњег празника соколског говорећи: «Дошли смо овде да положимо јавно рачун о нашем раду и да примо нове снаге за бољу будућност, да идеја соколства зађе и добије коријена у најбогатијим и најсиромашнијим домовима, да нас свих води једна мисао, једна идеја а то је идеја соколства.» Поворку су отворили коњаници, браћа соколи и официри. Жупа Сарајево била је заступана са 60 браће у одори, 20 сестара; жупа Сплит била је заступана по брату старешини. У поворци су биле 2 гласбе соколске, из Козеле и Херцегновога; чланова у свечаном одијелу било је 280, а у вјежбама 185; чланица је било 95, мушког нараштаја 150, женског нараштаја 85, мушке дјеце 105, женске дјеце 55, војника Сокола 700, морнара Сокола 180. У поворци су биле све културне установе из мјеста. Послије говора откривена је плоча за ослобођење палим добровољцима из Дубровника, затим је Соколство са војском отишло пред споменик нашег славног pjesника «Дубравке» Гундулића. Пред спомеником је говорио Дон Х. Ђивановић, а затим је соколство поставило на његов споменик вијенац. Послије подне почела је јавна вежба тачно у 4 сата. Иступају најпрвије мушка дјеца у вјежбама са заставицама, њих 105, за њима женска дјеца у вјежбама са украшеним луковима, њих 55, за тим мушки нараштај у вјежбама са дугим палицама, њих 140, за њима женски нараштај са цвјетним луковима, њих 85. Као посебну тачку изводило је соколско друштво из Ђеновића Мурникову вјежбу «Напреј», која се је врло одлично извјежбала. За тиме су наступили нараштајци и дјеца на справама. Завршетак ове јавне вјежбе биле су скупине, гдје су иступили нараштај и дјеца цијеле жупе. На вечер у 9 сати на Пилама приредило је Соколско друштво из Мостара академију са својим узорним одјељењима; наступило је мушки нараштај са «Сибирском деветком», женски нараштај са вјежбом «Реј с венцим», чланови са скупном деветком, чланице са Валичовом деветком; све вјежбе биле су узорно изведене. Други дан слета отпочео је са натјецањем чланова и чланица. Натјецало се је у средњем раздјелу чланова 5 одјела са по 5 појединаца. Прво мјесто постигао је одио Ђеновић са 85 %, друго мјесто Мостар са 85 %, треће мјесто Корчула са 82 %. Најбољи су били: брат Мита Калантуров (Ђеновић) са 94 %, брат Иво Калуђера (Корчула) са 92 %, брат Владимир Стрижевски (Мостар) са 87 %. У нижем раздјелу чланова натјецало се 6 одјела са 36 појединаца. Прво мјесто постигао је одио Котор са 86 %, друго мјесто одио Мостар са 84 %, треће мјесто одио Дубровник са 76 %. Најбољи појединци: брат Ивица Падован (Велалука) са 95 %, брат Иван Чучић (Котор) са 92 %, брат Јозо Вишнурер (Мостар) са 92 %. — Чланица је био један одио са 6 натједатељица вишег раздјела, а исто толико нижег раздјела. Најбоље су биле у вишем раздјелу: сестра Добрила Слишковић (Мостар) и сестра Јелена Кисић (Мостар) са 91 %, сестра Лида Хоушка (Мостар) са 90 %; у нижем раздјелу: сестра Вера Верхунц (Мостар) са 92 %, сестра Круна Иванчевић (Корчула) са 90 %, сестра Реза Кнежићек (Мостар) са 85 %. — У народном натјецању (лакој атлетици) постигнути су слиједни резултати: у трчању на 100 : 11" (брат Хакија Кадрић, Чапљина); у скоку у вис из залета са даском: 165 цм (брат Бранко Пудар, Чапљина); у скоку у даљ с мјеста: 3-02 м (брат Љубо Тохол, Чапљина). Целокупни успјех натјецања био је добар, а могло се је постићи још више, да су браћа предњаци и начелници уложили више бриге и труда. Послије подне почела је јавна вјежба у 4½ сати. Први су наступили чланови са простим вјежбама у броју од 321. За члановима наступили су војници Соколи у броју од 700 у вјежбама са цупком. Када су војници улазили на слетиште, били су поздрављени клицањем: «Живила наша војска!» За војницима наступиле су чланице, њих 95, у вјежбама са чуљевима, за тим морнари у вјежбама са веслима, њих 180. Да је војска и морнарица изводила вјежбе узорно, иде заслуга за посаде војника и морнара брату

Ивану Ковачу, а да су војници мостарског гарнизона били извјежбани онако добро, иде заслуга браћи официрима потпоручницима Пери Бакоти и Божидару Крауту. После тога наступили су војници из Пљевља са Мурниковим вјежбама, затим Соколско друштво из Ђеновића са «Напреј». Затим је наступило Соколско друштво из Корчуле са посебном тактом «Морешка», која је била једна од најљепших. Затим су наступили чланови и официри Соколског друштва из Мостара у посебној тачки «Карусел» на коњима, који је врло добро одигран. Да је ова тачка овако добро одиграна, иде заслуга брату Божидару Крауту, који је уложио све своје слободно вријеме, да што боље буде научена. Затим су наступила сва друштва на справама и скупинама и тиме је била јавна вјежба свршена. Да се је мало више труда уложило, могао је број вежбача у простим вјежбама свих категорија бити подвостручен. Зато браћо на рад, да други наши слетови буду још бољи и још величанственији!

Sokolska župa Osijek.

Sokolsko društvo u Valpovu. Ove jeseni (od 17. septembra do 19. oktobra) održan je naš prvi društveni prednjački tečaj, koji je polazilo 7 članova, 2 naraštajca i 5 naraštajki. Učitelji i predavači bili su društveni načelnik br. Ivan Abramić, sestra Katica Desatićeva, starijшина br. Ante M. Majstorović, br. dr. Ivo Matanić i br. Ferdo Desatić. — Društveni prednjački ispit (21. oktobra) položili su sa odličnim uspjehom braća Antun i Josip Ham, sa dobrim uspjehom br. Pavao Abramić i naraštajke Betica Abramićeva, Mira Čačinovićeva i Marijana Holikova, a sa dovoljnim uspjehom braća Josip Bibert i Slavko Ostojić te naraštajci Antun Holik i Stjepan Drgalić.

F. D.

Sokolska župa Skoplje.

Od 7. do 20. novembra 1923. god. održan je bio župski prednjački tečaj za članove u Skoplju. Učesnika je bilo svega 30 i to: iz Skoplja 6, iz Kumanova 4, iz Velesa 3, iz Djevdjelije 3, iz Radovišta 2, iz Bitolja 2, iz Uroševca 2, iz Djakovice 2, iz Kosovske Mitrovice 2, iz Prilepa 1, iz Prištine 1, iz Strumice 1, iz Giljane 1. U većini od ovih mesta sokolska društva već postoje, u nekim se obnavljaju i u nekim su u osnivanju. — Po zanimanju je bilo: 13 zanatlija, 9 trgovacačkih pomoćnika, 2 učitelja, 2 djaka gimnazije. Svi početnici.

Nastavnici tečaja su bili braća: J. Vošta, U. Crnilović i dr. Nohejl iz Skoplja, A. Sokolovski iz Štipa i M. Vojinović iz Beograda. Izbor predmeta kao i osnova nastave morala je se prilagoditi samim slušaocima tečaja kao početnicima. Raspored časova za predavanje imao je ove predmete: sistem, metodiku, estetiku, proste i strojeve vežbe, različenosti, 12 vrsti vežbanja na spravama, palice, buzdovani, gredu, puzanje, lestvice, vijače, skokove, laku atletiku, žive sprave, igre, skupine, vijače, boksovanje, hrvanje, otpori, higijenu, anatomiju, fiziologiju, prvu pomoć, sokolsku misao, sokolsku istoriju i prosvetu, organizaciju, prednjak kao vaspitač, petominutovke, svrha: časa u sokolani, akademije, posela, javnog vežbanja in slefova, vođenje statistike i načelnički izveštaj, sednice prednjačkog zbora, uređenje sokolane i letnjeg vežbališta i praktično vežbanje po odeljenjima.

Prirodno je da za većinu slušaoca svi ti predmeti značili su jednu iznenadnu novost — što je znatno otežavalo napredak nastave. Morala je tu mnogo i mnogo olakšavati i nadoknaditi podesna nastava kao i praktično iskustvo, dejstvo i poštovanje samih nastavnika tokom predavanja. Svaki je trenutak bio iskorišćen za što bolji usev u plodne ali za sokolstvo još neiskorišćene poljane onih krajeva.

Predavanja su bila teorijska i praktična sa opisom svake sprave. Pri vežbanju odeljenja na spravama obraćena je bila pažnja na zaštitu vežbača.

Tečaj je bio održan u gimnazijskoj dvorani za telesno vežbanje koja je istovremeno i sokolana Skopljskog društva. Sprave i sve uređenje u sokolani staranjem i zaslugom načelnika br. J. Vošte pripada sokolskom društvu koji je inače i duša tehničkog vodstva župe.

Predavanja je bilo 7 časova dnevno. Osim toga učesnici su vežbali na časovima društva. U veče od 8. do 9. časova odredjen je bio čas učenja pod nadzorom jednog od učesnika tečaja. Pažnja učesnika a naročito volja za praktično vežbanje je bila srazmerno zadovoljavajuća što je ipak znatno olakšalo sva predavanja.

Na svršetku tečaja priredjeno je bilo poselo u krugu sokolstva i njegovih prijatelja. Pre toga u sokolani je bio oproštaj sa učesnicima tečaja. U ime starešinstva župe govorio je br. Toša Živković starešina, u ime nastavnika načelnik župe br. J. Vošla a u ime saveza u Ljubljani kao i u ime poverenika za sokolstvo južnih krajeva župe Beogradske br. M. Vojinović. — To isto je bilo pre početak tečaja. — Svi su govorili bili topli, sokolski i težili jednom istom cilju: da svi učesnici svojim društvima ponesu što više znanja, volje, požrtvovanja i istrajnosti za dalji rad i da sami oni budu u tom pravcu najaktivniji na osnovi svega što je njima ovaj tečaj pokazao i dao. U ime slušaoca tečaja oprostio je se sa starešinstvom i sa nastavnicima br. Vasilije Veljković (učitelj) iz Strumice i to veoma toplim, ubedljivim i zahvalnim rečima. — Svaki od učesnika dobio je uverenje o pohađanju tečaja — data su poslednja uputstva, saveti i obećanja — i u sokolani u kojoj punih 14 dana je bio neprekidan i živ rad — zavladała je opet redovna večernja nastava Skopljskog društva. — Ali uspomene i to lepe, bratske uspomene ostale su i dalje duhovnom i tajanstvenom vezom kojom se sokolstvo u svome radu odlikuje.

Na samom poselu je bilo i malo vežbanja koje su izvodili sami učesnici tečaja i to: različnosti — kratke palice (slikovite) — skupine — i škola hrvanja. Sam izbor vežbi, osnovaka i kombinacija je odgovarao potpuno sposobnosti vežbača i oni su se potrudili da sve izvedu na opšte zadovoljstvo. Pevali su u zboru i sokolsku pesmu (u četiri glasa): «Oj letni sivi sokole». Ovu divnu pesmu na srbske reči je udesio br. M. Gradojević iz Beograda. Slušaoc je učio br. Sokolovski. Sve je bilo vrlo dobro izvedeno. Svrha je posela bila da se prvo zadovolji volja samih učesnika za vežbanjem i da se njima stvarno pokaže način i pravac vaspitanja sokolskog van sokolane koji se nastavlja i za priredjivanje sokolskih akademija, javnih vežbanja i slefova na što sve je njima bila skrenuta pažnja prilikom predavanja.

Za celu oblast Skopljske župe ova škola značila je novost i biće od velikog uticaja za bolji razvoj tamošnjeg sokolstva. Priredjivanje ove škole izazvalo je zadovoljstvo ne samo kod samog sokolstva nego i u svim krugovima koji se za opšti kulturni razvoj ovih krajeva a naročito u narodnom pravcu zanimaju. Raspoloženja i volje za telesno vežbanje kod omladine tamošnjih krajeva ima srazmerno više nego na drugom mestu. — Već time što omladina nema ni mnogo da bira gde i kako bi svoje mlade želje prijatno i opštim vaspitanjem zadovoljila — sokolska društva dobro su došla i znatno se pomažu. — Na žalost — baš nedostatkom sokolski spremnih radenika a naročito stručno obrazovanih prednjaka — mnogi trud i napor za održanje i razvoj sokolstva ostaje bez trajnog i vidnog uspeha što je i pojmljivo. — Jer društvo bez sokolski kvalifikovanih radenika-vaspitača mora da živi — dok potpuno i samo po sebi se ne ukine. Prema tome život i rad takvih društava zavisen je više manje od slučaja i od jednog jedinog radenika. Ako pak on društvo napusti — prestaje i rad celog društva.

Ovom neutešnom stanju ima jedino da pomogne opšta sprema i stvaranje sokolskih radenika a naročito na prvom mestu sokolskih prednjaka-vaspitača. Prvi pokušaj tome bila je pomenuta škola (tečaj) koja kao u opšte prva te vrste postala je nekako prvo pooranom brazdom, prvim i značajnim temeljom žedno na sokolstvo čekajućih krajeva cele južne Srbije. Do ovog doba sa sviju strana tražena su bila uputstva za rad, gotove vežbe i slike za javna vežbanja itd. — Što je se u korist takvih (bez temelja) društava moglo učiniti — uvek je se i učinilo. No sve je to bilo nedovoljno — pošto nije moglo dati trajnog temelja za izvesnu samostalnost društava bar u najpotrebnijem pravcu a u stvaranju sokolskog života. Sve je to bilo zidanje od krova — bez uspeha. Više ništa. Štetno po pojedince jer su izlišno gubili skupoceno vreme za rad a štetno po sokolstvo jer je ono na taj način gubilo najviše.

Skopljska je župa mlada, jedva organizirana i s toga važnijeg i produktivnijeg bogatstva u temelj svoga početnoga rada sama sebi i svim obnovljenim društvima priredjivanjem ovog prednjačkog tečaja uložiti nije mogla. Jer jedino stvarnom, doslednom i strogo vaspitnom nastavom u školama za prednjake daje se sokolstvu svesan, zdrav i čvrst temelj na kojem jedino kao takvom moguće je zidati i dalje veliku, plemenitu zgradu Tyrševog sokolstva.

Školu je novčano izdržavala Skopljska župa. Učesnici dobili su besplatno hranu, besplatan stan (u kasarni), na železnici imali su popust od 50 % i dobili su sve knjige koje je župa imala. Osim toga starešinstvo župe je kupilo za svakoga

učesnika i jednu ulaznicu na pozorišnu predstavu i vežbačko odelo bez cipela. Dakle imali su velike olakšice u svakom pravcu.

Davanje takvih povlastica odgovara potpuno prilikama i navikama tamošnjih krajeva i bilo je potrebno da se postupi tako i prilikom održavanja ovoga tečaja — bar za prvo vreme dok društva sama odnosno pojedinci ne budu mogli da sve to snose sami.

Za održavanje tečaja je župa dobila pomoć od ministarstva: Prosvete, Narodnog Zdravlja i Unutrašnjih Dela. Za ostvarenje svega oko tečaja veliku zaslugu ima starešina Skopljanske župe br. Toša Živković, koji svim poslovima i za uređenje župe poklanja živo interesovanje, svu svoju energiju i lični rad. Prema pomoći od ministarstava jasno se vidi kolika se nada i važnost polaže osnivanju i širenju sokolstva u ovim južnim krajevima naše države. No taj uzvišeni, plemeniti rad i duhovni sjaj sokolske zamisli u ovim krajevima nije tako lako ostvarivati. Sve to zahteva mnogo i mnogo ljubavi, požrtvovanja, istrajnosti i sokolski svestranog znanja od svakog pojedinca u zajedničkom radu. Svi oni pak koji hoće, koji mogu i koji umeju sve to privoditi stvarnosti i delu — to su pravi apostoli sokolstva.

U krajevima koji dosada sokolski nisu bili negovani koliko su to trebali — prva i temeljna brazda je dakle porana — je i posejana. Da bi plodom zdravim u što skorijoj budućnosti se ponosila, da bi sokolstvu svetlim primerom zamislila sijala i deistvovala i da bi se samo radom i ponosnim delom odevala i širila — to mora biti prva i sveta dužnost i staranje ne samo župe Skopljanske — već i svega čvrsto utemeljenog i radnog sokolstva. — Osim toga ta prva i temeljna brazda ne sme ostati — usamljena. Miroslav Vojinović.

IZ SLOVANSKEGA SOKOLSTVA

† Dr. Đuro Kesić. V Mostaru je dne 22. novembra umrl predsednik prosvetnoga odelka tamošnjega sokolskoga društva, brat Đuro Kesić.

Statistični pregled jugoslovenskoga sokolskoga saveza po stanju 1. oktobra 1923. po «jugoslovenskem sokolskem koledarju».

Št.	Ž u p a	Član	Članice	Skupaj	Tel.		Teldk.		Naraščaj		Deca		Skupno naraščaj	Skupno pripadnikov	Stevilo društva	Stevilo čl. u kr.
					vpl. sani	v %	vpl. sane	v %	mo-ški	žen-ski	mo-ški	žen-ski				
1	Banja Luka	822	205	1027	173	21.1	82	40.0	224	159	312	181	876	1903	13	86
2	Beograd	1254	317	1571	355	28.3	158	49.8	376	249	448	391	1464	3035	12	176
3	Bjelovar	835	233	1068	209	25.1	76	32.6	221	138	108	60	527	1595	9	82
4	Celje	1645	806	2451	300	18.2	207	25.7	135	79	443	454	1111	3562	26	299
5	Kragujevac	746	134	880	208	27.9	100	74.8	283	216	283	315	1097	1977	11	18
6	Kranj	1654	951	2605	267	16.1	178	18.7	179	129	271	282	861	3466	14	300
7	Ljubljana	2020	742	2762	210	10.4	158	21.3	175	188	211	196	770	3532	15	266
8	Ljubljana I	3505	1648	5153	450	12.8	287	17.4	237	216	381	384	1218	6371	27	430
9	Maribor	2407	904	3311	541	22.4	253	28.0	456	312	861	674	2303	5614	31	375
10	Mostar	2057	320	2377	525	25.5	147	46.0	358	216	457	268	1299	3676	24	271
11	Nis	599	65	664	108	18.0	43	66.2	161	89	225	134	609	1273	7	25
12	Novi Sad	2297	427	2724	564	28.9	177	41.5	864	393	897	731	2885	5609	24	192
13	Novo mesto	1518	494	2012	244	16.1	106	21.5	201	98	240	226	765	2777	22	240
14	Osijek	1140	231	1371	167	14.6	82	35.4	173	115	184	145	617	1988	12	87
15	Pacific. (približno)	300		300										300	4	
16	Rijeka	1916	296	2212	343	17.9	102	34.4	421	321	462	417	1621	3833	20	197
17	Sarajevo	798	161	959	217	27.2	81	50.2	94	47	188	128	457	1416	8	114
18	Skoplje	634	76	710	270	42.6	54	71.0	151	126	336	318	931	1641	13	24
19	Split	3484	461	3945	599	17.2	174	37.8	291	250	681	532	1754	5999	25	497
20	Šabac	637	126	763	169	26.5	57	45.2	200	141	274	174	789	1552	7	26
21	Šibenik	1251	37	1288	274	21.8	29	78.5	182	55	204	79	520	1808	14	116
22	Tuzla	1281	162	1443	283	22.1	89	55.0	126	78	413	274	891	2334	18	80
23	Užice	206	48	254	65	31.5	24	50.0	67	35	40	55	197	451	1	14
24	Vel. Bečkerek	1411	345	1756	357	25.3	132	38.3	240	142	559	420	1361	3117	19	110
25	Zagreb	2810	776	3586	584	20.8	170	21.9	490	405	554	430	1879	5465	29	381
26	Zaječar	115	3	118	51	44.3			122	55	124	60	361	479	2	10
Savez 1. 1923. - 1/X.		37342	9968	47310	7533	20.2	2966	29.6	6427	4252	9156	7328	27163	74473	417	4416

Сокoлска жупа у Сарајеву расписује натецај за израду слетске значке ■ **Жака** за Покрајински слет у Сарајеву 1924. (Видовдан 1914—1924.) Значка смије бити велика 5 × 3 ½ цм., ма у ком облику, плакат 1.50 × 1 м. Оба жаптра морају одговарати сврси и носити обиљежје прославе десетогодишњице од

почetka stresanja ropског јарма храбрим подвигом неумрлог Принципа и другова на Видовдан 1924 г. Награда за значку 2000 Дин, за плакат 3000 Дин. Напрти се имају послати најдаље до 1. јануара 1924. соколској слетској канцеларији у посебном омоту. Пресуду ће донети посебан одбор.

Srećke za loterijo v svrhu stavbe Tyrševega doma, ki jo priredi ČOS., vsa sokolska društva prav pridno kupujejo in obstoji opravičeno upanje, da se bo loterija sijajno posrečila.

Zamejna češka župa. Sokolsko društvo v Londonu vežba v neki londonski javni šoli. Društveni podnačelnik br. Kučera, ki je izprašani angleški instruktor za telesno vzgojo, vodi vse društveno delovanje. Ker se udeležuje sokolskega življenja tudi precej angleških gostov, dobiva br. Kučera za vzgojo Angležev redno plačo od londonskega mestnega šolskega sveta. Društvo ima tedaj ravno vsled delovanja br. Kučere prostore, vaditelja in veliko moralno oporo pri angleški javnosti.

RAZNO

Načrt zakona o telesni vzgoji naše mladine. Ministarstvo vojne in mornarice v Beogradu je imenovalo odbor, ki mu je poverilo nalogo, da sestavi načrt zakona, kako naj se naša mladina telesno vzgaja, da se s tem deloma pripravi za vojaško službo, obenem pa pridobi na moči in zdravlju. — Ta odbor je svoje delo dokončal in izročil načrt ministru vojne in mornarice, ki ga bo predložil narodni skupščini, da ga sprejme, oziroma predela. — Zakon je kratek in obsega le glavne obrise in smeri, po katerih naj se vrši pri nas telesna vzgoja mladine. Podrobna izvedba in sestava natančnejših določil je prepuščena posameznim ministrstvom. Z ozirom na sedanje razmere se zakon ozira le na šolo in vojsko, pozneje pa bi se ob ugodnih prilikah razširil na vse sloje naroda, ki bi bili do gotove starosti obvezni gojiti telesne vaje. — Sicer je to šele načrt zakona, ki bo mogoče več ali manj izprijenjen, preden bo uzakonjen, vendar je iz njega razvidno, kako stališče zavzema ministarstvo vojne in mornarice napram našim telovadnim organizacijam in je zaradi tega načrt gotovo zanimiv za naše Sokolstvo, zato ga prinašamo v naslednjem: — Člen 1. — Telesna vzgoja je obvezna za vse učence in učenke vseh državnih šol in onih zasebnih šol, ki so pod državnim nadzorstvom. Isto velja za vse vojaške šole kakor tudi za vse oddelke stalnih kadrov. Sestav telesnih vaj in način pouka določi minister vojne in mornarice v sporazumu z ministrom prosvete. — Člen 2. — Vrhovna uprava in nadzorstvo telesne vzgoje je poverjena poveljstvu deželne obrane (?!), katere izvršilni organ je posebni odbor, kamor imenuje svoje zastopnike minister vojne in mornarice, minister prosvete in minister narodnega zdravja. Člani tega odbora so obenem referenti za ministrstva in za deželno obrano. — Člen 3. — Ministarstvo vojne in mornarice, ministarstvo prosvete in ministarstvo narodnega zdravja ustanove lastna odeljenja za telesno vzgojo. — Člen 4. — Odeljenje za telesno vzgojo pri ministarstvu vojne in mornarice sestavi in določi posebne vaje (vojaške) za privatna društva, ki se pečajo s telesno vzgojo in ki stremijo za ugodnostjo, da bi njihovi člani dosegli skrajšani rok v vojaški službi. — To odeljenje oceni sporazumno z zastopniki telovadnih društev usposobljenost onih mladeničev, ki so podvrženi vojaški službi in ki imajo na podlagi članstva pri telovadnih društvi pravico do skrajšane vojaške službe. — Člen 5. — Telovadne organizacije, ki se pečajo s telesno vzgojo mladine, bodo imele podporo v ministrstvih vojne in mornarice, prosvete ter narodnega zdravja. Ako bi katerakoli teh organizacij delovala v proti-državnem zmislu ali proti narodnemu edinstvu, bo na podlagi poročila odbora za telesno vzgojo in na predlog odbora za deželno obrano od pristojnega ministrstva razpuščena. — Člen 6. — Člani telovadnih organizacij, ki so bili najmanj štiri leta pred vojaškim naborom redni telovadci, imajo pravico na skrajšani rok vojaške službe, ki traja 14 mesecev. To pa le tedaj, če so v društvi vežbali one vaje, ki jih predpiše ministarstvo vojne in mornarice in če pred komisijo, sestavljeno iz zastopnikov ministrstva vojne in mornarice in svojih društev, dokažejo povoljne uspehe v teh vajah in če sicer nimajo pravice do skrajšane vojaške službe. Ali nastopijo kadroško službo štiri mesece pozneje, ali bodo iz kadrske službe odpušteni štiri mesece prej, določi minister vojne in mornarice. — Člen 7. — Mladeniči, ki so bili pred naborom najmanj dve leti redni

člani strelskih društva in če so se v tem času udeležili najmanj 15 strelnih vaj z izvršnim uspehom ter te izvršne uspehe v streljanju pokažejo tudi v vojaški službi, imajo skrajšano vojaško službo za dva meseca, ne glede na to ali imajo že sicer skrajšani rok službe ali ne. Izvzeli so le oni, ki imajo pravico skrajšanega roka kot dijaki. — Člen 8. — Podrobnosti, kako se ocenjujejo uspehi v strelskih društvi, določi minister vojne in mornarice. — Člen 9. — Ministarstvo vojne in mornarice podpira vsa strelska društva, ki se izkažejo, da sistematično in uspešno gojijo streljanje, z orožjem, z naboji in z drugimi potrebščinami. — Člen 10. — Ministarstvo prosvete ustanovi v vseh večjih centrih tečaj za izobrazbo vadiateljev za telesno vzgojo. V Beogradu se ustanovi višja šola za telesno vzgojo, kjer se bodo izobraževali učitelji za telesno vzgojo.

Raspis Ministarstva prosvete, koji je poslat svim srednjim, trgovačkim i učiteljskim školama Srbije, Crne gore i Vojvodine, i svim pokrajinskim upravama: u Zagrebu, Ljubljani, Sarajevu i Splitu: Ministarstvo Prosvete Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, Odeljenje za Srednju Nastavu. S. N. br. 20.212. 19. oktobra 1923. godine u Beogradu. **Raspis** Direktorima Srednjih i Trgovačkih Škola, Upraviteljima Učiteljskih Škola. — Ministarstvu Prosvete poznato je da se nastava telesnog vežbanja po nekim školama ne izvodi onako kako je navedeno u raspisima ovog Ministarstva: I. S. N. br. 374 od 19. januara 1920. god. II. S. N. br. 14.021 od 4. oktobra 1920. god. III. S. N. br. 5885 od 22. aprila 1921. god. IV. S. N. br. 11.502 od 12. oktobra 1922. god. Radi toga Ministarstvo upozorava sve škole na sadržinu navedenih raspisa i traži da se oni ispunjavaju. Naročito upozorava na sadržinu tačke 6. III. raspisa «Opšte napomene» o javnim vežbanjima škola. Po ugledu II. muške i III. ženske gimnazije u Beogradu, gimnazije u Subotici, Štipu itd. imaju i ostale škole prirediti javna telesna vežbanja sa svojim učenicima pri kraju školske godine, a prema mesnim prilikama. O priređivanju takvih vežbanja ili izleta svaka škola neka izvesti uvek ovo Ministarstvo. Po izvršenju pak vežbanja treba poslati kratak izveštaj a po mogućnosti i fotografske slike s istih. Redovno negovanje vaspitnog telesnog vežbanja školske omladine od nedogledne je koristi za zdravu, snažnu i lepu budućnost naroda. S toga se zahteva da svi nastavnici telesnog vežbanja svoju dužnost vrše savršeno, marljivo, s ljubavlju i da sa poverenom im omladinom vežbaju što više u prirodi na čistom vazduhu. Uz to, a radi savremenog napretka, imaju se stalno usavršavati u svojoj odgovornoj službi čitajući sokolsku i drugu literaturu, posećujući vežbanja, tečaje, sletove sokolske itd. Ovo Vam se saopštava radi znanja i upravljanja. — Pomoćnik ministra Prosvete.

Francoski gimnasti so odposlali v St. Sebastian u Španiji nad 300 gimnastov brojeće odposlanstvo, ki je tam javno nastopilo z velikim uspehom.

Hrvatski Sokolski Savez šteje 42 društva z okoli 10.000 člani. Koliko je telovadcev ali sploh izvršujočega članstva, ni znano uradno, vendar pa priredi hrvatski Savez l. 1925. svoj zlet v Zagrebu, ki naj ga pripravi predsedstvo. Dne 29. junija se je vršil občni zbor zveze in se je volilo na tri leta novo predsedstvo, ki ga tvorijo med drugimi starosta Lacko Križ, tajnik dr. Gjuro Kolčar in načelnik Vinko Ferković. Letni savezni porez znaša 10 Din. Uradnj organ saveza je «Hrvatski Sokol».

Češkoslovaško Orlovstvo je štelu začetkom leta 1923. po statistiki 762 društev, združenih v 24 župah. Članstva je bilo 68.875, naraščaja 17.020 in dece 36.287. Knjižnic je štelu 441 društev z 58.228 knjigami. Telovadečega članstva je 23.502.

Pariški mestni proračun izkazuje vsoto 1 milijon frankov kot nagrado za instruktore telesne vzgoje v pariških mestnih šolah.

Poljsko Sokolstvo v Franciji je združeno v župo «Pas de Calais», ki je priredila letos svoj II. župni zlet v Bruay. Tekmovalne telovadbe se je udeležilo 65 članov in 15 članic, popoldne pri javni telovadbi je pa nastopilo 340 telovadcev in 45 telovadk. Poljska severnofrancoska župa šteje 15 društev, glavni del članstva tvorijo rudarji v tamkajšnjih premogovnikih. Dalje pa se nahaja na jugu Francije še ena župa poljskih Sokolov, ki tudi pridno deluje.

Jugoslovenska zveza «Delavskih telovadnih jednot» šteje 15 društev. Omejena je v glavnem na Slovenijo, kjer ima nekaj močnejših društev, in sicer: Jesenice, Trbovlje, Celje, Maribor. V splošnem vežbajo po Tyrševem telovadnem sistemu.

Češka D. T. J. je priredila letos v Moravski Ostravi nekaj pokrajinski zlet, ki je zadovoljivo izpadel. Slavnostnega izpredvoda se je udeležilo okoli 5000 oseb,

pri javni telovadbi je nastopilo 750 moškega in 640 ženskega naraščaja, 1360 članov in 600 članic. Silno pomoč je pri tem dal Plzen, ki je odpravil na daljno po celi posebni vlak telovadcev in telovadk. — Vendar pa ta zlet ni mogel izbrisati silnega vpliva lanskega sokolskega zleta v istem kraju, ki je bil ne le po številu, temveč tudi po uspehu, disciplini in pravilnem poteku daleko močnejši. — Delavskih slavnosti so se udeležili tudi Poljaki s svojo delavsko telovadno organizacijo. Šv.

STROKOVNA LITERATURA

Izšel je: **Jugoslovenski sokolski koledar**, V. letnik, 1924. Uredil Miroslav Ambrožič. 192 strani. Cena 12 Din. Vsebina: Leto 1924. Navodila za beležke. Meseci, zgodovinski dnevi. — Uporabni podatki: Biljegovna skrižaljka. Poštanski pristojbenik. Novac različnih držav. Mere in uteži. Teža nakopičenih teles. Nekateri hitrosti. Kurilna vrednost. Vrelišča in tališča. Običajni železniški vozovi. Običajni tovorni vozovi. Tovor. — Strokovni del. Pozdravljen, kraljevski član sokolske organizacije (s sliko). — Eng. Gangl: Čujte nas! — Brat Engelbert Gangl (s sliko). — Dr. Vlad. Ravnihar: Sabor. — Dr. V. Murnik: Enotna povelja za redovne vaje. — Miroslav Ambrožič: Godina 1923. — Nekateri svetlovni rekordi. — Nekaj sokolskih uspehov v tekmah. — Statistika (sestavil V. Svajgar): Savez českoslovaškega in jugoslovanskega Sokolstva. Jugoslovenski sokolski savez. Českoslovaška Obec Sokolska. Sokolstvo izven zveze. Druge telovadne organizacije. Naslovi župnih funkcionarjev. Statistične beležke za vežbače. — Razen zgoraj navedenih ima koledar še naslednje slike: Starešinstvo JSS. v Beogradu. Povelja po skupščini v Beogradu. Sokolstvo pozdravlja kraljevsko dvojico. Odbor sokolskega društva Ljubljana. — Koledar je lično vezan ter ima na koncu še oglašne in prazen papir za beležke. — Stane 12 Din.

Sokolčič. Izšla je 11. številka z naslednjo vsebino: 1. Pozdravljen v sokolskem krogu! — 2. Brat Engelbert Gangl. Ob njegovi petdesetletnici. (S sliko.) — 3. Naša skupna vez — sokolska ideja. IV. Brat Bató. — 4. Tvoj poziv. O. K. — 5. Ob plotu. I. S. — 6. Zgodovina telovadbe. Josip Jeras. — 7. Glasnik.

Českoslovaška Obec Sokolská je izdala IV. zvezek **zbirke sokolskih javnih nasloпов** (Sbírka sokolských veřejných vystoupení). Zvezku so pridejane tudi godbene partiture za spisanе vaje. Pričujoči obseg nastope ob priliki petdesetletnice Sokola v Žižkovu, in sicer: A. Očenášek: Proste vaje moške dece. — V. Foldýn: Vaje z dolgo palico za najmlajše dečke. — V. Pergl: Proste vaje za naraščaj. — L. Habenicht: Vaje z velikimi žogami. — A. Frelich: Proste vaje mož. — V. Pergl-J. Břicháček: Vaje s puško. — Razen tega ima še celo vrsto drugih vaj. Knjigo, ki stane Kč 12, najtopleje priporočamo. — Partitura (klavir) za prvih šest sestav stane Kč 18, za drugih četvero Kč 14 in za končnih šest 24 Kč.

Sokolski Vjesnik župe zagrebačke, ki je začasno prenehal, je začel zopet izhajati. Urejuje ga Ante Brozović. Do sedaj sta izšle dve številke z zelo pestro vsebino. Med drugim prinaša tudi vaje, ki jih je določil tehnični odbor zagrebaške župe za pokrajinski zlet v Zagrebu.

Starešinstvo sokolske župe u Skoplju je izdalo brošurico: **Uput za osnivanje sokolskih društava**.

Tehnički odbor Bačke sokolske župe je izdal: **Proste vežbe**. Sastavio M. Vojinović.

V kr. zalogi šolskih knjig in učil v Ljubljani je izšla zelo koristna knjiga: **Higiena**. Pouk, kako si ohranimo zdravje. Spisal dr. Alojzij Homan. Cena broširani knjigi 40 Din, vezani 45 Din. Knjiga govori o splošni higieni, osebni higieni, higieni infekcijskih bolezni, o obrambnih sredstvih proti infekcijskim boleznim, o socialni higieni, obrtni higieni, plemenski higieni in evgeniki, šolski higieni ter v dodatku o postrežbi bolnikom in o prvi pomoči; ima 47 slik in tri tabele z barvasnimi slikami. Knjigo priporočamo predvsem prednjakom in prednjačicam, ne pogreša pa naj je nobena sokolska strokovna knjižnica.

Vzgojeslovje s temeljnimi nauki o dušeslovju za učiteljska in sorodne šole. Spisala dr. Janko Bezjak in prof. Dragotin Pribil. Odobril oddelek za prosveto in

vere v Ljubljani. Cena trdo vezani knjigi 56 Din. Založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. — «Pedagogika I. knjiga», tako je nadpis 279 strani broječemu obširnemu in sistematičnemu delu, ki je pravkar izšlo v založbi Učiteljske tiskarne. Na knjigo so težko že čakala učiteljska, je pa knjiga neobhodno potrebna vsakemu inteligentu, ki se hoče poglobiti v dušeslovje in vzgojeslovje. Uvod podaja splošne temeljne pojme pedagogike, govori o predmetu vzgoje, o vzgojevalcu, vzgojnih činiteljih, o odnošajih med pedagogiko ni drugimi znanostmi. Prvi del je posvečen dušeslovju. Posamezna poglavja obdelujejo: temeljne pojme duševnih pojavov, umovanje, zaznave in nazore, predstave v ožjem pomenu besede, pozornost in pazljivost, spomin, domiselnost ali fantazijo, mišljenje, čuvstvovanje, stremljenje, nagone, poželjenje, hojenje, voljo. Drugi del obsega vzgojeslovje v podrobnem. Tako govori o razdelitvi vzgojeslovja, o vzgojnem smotru, vzgojnih načelih, vzgojnih oblikah, sredstvih, delu. Posebej govori o varstveni in skrbstveni vzgoji ter končno o vzgojitelju samem. — Knjiga je primerna tudi za samouke, naravnost dobrodošla pa za prednjaške tečaje — seveda večje. Ni treba, da bi se v tečaju predelala cela, predavatelj naj gradivo primerno okrajša. — Knjigo naj si nabavi vsaka strokovna knjižnica.

KNJIŽEVNOST

Dr. Ljudevit Divko: Proti Avstriji. Slike iz borbe Jugoslovancev na italijanski fronti proti Avstriji. Knjigo je izdal «Klub dobrovoljcev» v Mariboru. Spis odkriva znamenito zaroto v bosanskem bataljonu leta 1917. in slika priprave h carzanskemu podjetju (17. septembra 1917.) ter delovanje jugoslovenskih dobrovoljcev na italijanski fronti. Carzansko afero, o kateri je bilo od septembra 1917. do konca vojne mnogo hrupa v generalnih štabih in nazadnje tudi v parlamentih in časopisu, so imenovali največje izdajstvo, kar jih pozna vojna zgodovina. Knjiga je opremljena z nazornim zemljevidom odseka Val Lugana. Stane broširana 10 Din.

Engelbert Gangl: Zbrani spisi za mladino. Sedmi zvezek. Pripovedni spisi. Last in založba «Društva za zgradbo Učiteljskega konvikta». Cena vezanemu izvodu 18 Din, elegantno vezanemu 20 Din. Priznani mladinski pisatelj, brat Engelbert Gangl, je podaril mladini zopet lepo darilce. Zbral je sedmi zvezek spisov za mladino in jih izdal v bogato ilustrirani izdaji. V knjižici so zbrane basni, legende in drobne povesti, berivo, ki je otrokom najprijetnejša snov. Knjiga se odlikuje po čistem in izbranem jeziku. Posebno dobro posrečene so bogate in lepe ilustracije, katerih je na 90 straneh dvajset. Ganglovi mladinski spisi so lepo darilce mladini ob vsaki priliki. Obenem so primerna knjiga za sokolske knjižnice, iz katerih naj tudi naš najmlajši naraščaj dobiva svoje čtivo.

Pohorje. Spisal Janez Koprivnik. Donatis iz Planinskega Vestnika. Založilo sokolsko društvo v Mariboru. Cena 15 Din. Vsestranski pokrajinski opis s slikami, zanimivo delo, ki je toplo priporočamo.

Sadjarstvo. Spisal Ivan Belle, kmet, svetnik in ravnatelj državne kmetijske šole v Št. Jurju ob Južni železnici. V tekstu je 147 slik, v prilogi 18. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Cena trdo vezani knjigi 85 Din. Strani 430. Knjiga je strokovna ter pisana strokovnjaški. Vsebuje pa nebroj navodil in koristnega gradiva za one, ki se pečajo s sadjarstvom. Za ukaželjne brate poljedelce in sadjarje je neprecenljive vrednosti.

Vladimir Dvorniković: Kriza zapadno-evropske kulture. Javno predavanje u Sarajevu. Narudžbe na adresu: Dr. VI. Kesterčanek, Sarajevo, Trgovacka akademija.

Sarajevo (sa planom grada i slikama). Napisao dr. Mihovil Mandić. Izdanie knjižnice «Naše otadžbine». Cena 6 Din.

Simon Jenko: Izbrani spisi za mladino. Priredila Fran Erjavec in Pavel Flere. Z risbami okrasil Franjo Stiplovšek. V Ljubljani 1923. Izdala in založila Učiteljska tiskarna. Strani LII. + 104. Cena elegantno vezani knjigi 28 Din. — Kot sedmi zvezek znane Erjavce-Flerelove zbirke «Slovenski pesniki in pisatelji» je izšel sedaj znameniti pevec Sorškega polja. Človek bi na prvi pogled mislil, da bo iz spisov tega našega najnežnejšega lirika težko sestaviti primerno antologijo za mladino, a sestavljalca sta pokazala ravno nasprotno. V

spise uvaja čitačelja obširni in doslej najpopolniji Jenkov življenjepis, ki prinaša mnogo, doslej še neznanega gradiva, spisi so pa potem razdeljeni v «Pesmi», «Pripovedne pesnitve» in «Povesti», zaključuje pa knjigo zanimiv «Tolmač». Izbrala sta prireditelja vse najbolje Jenkove stvari, ki so primerne za mladino, tako da je pesnikova slika popolna, če izvezamo seveda eroično snov, ki ne sodi v mladinsko knjigo. Nedvomno bo po knjigi mladina segla z največjim veseljem, zlasti ker jo je okrasil mladi akademični slikar Fr. Štiplovšek tudi z lepimi ilustracijami.

«Naša Otadžbina». Izašli su brojevi 4. do 9. ove naše jedine jugoslavenske revije, što je izdaje prof. Dušan Jakšić, a koju je naša javnost po cijeloj državi primila s toplim simpatijama. Sadržaj je novih brojeva vrijedan i zanimljiv, kako po svojem značenju, tako i po svojoj originalnosti. Tu nalazimo državnu zastavu u bojama, pa sve tri plemenske zastave, grb državni, slike Nj. V. Kralja i Nj. V. Kraljice, rodoslovlje kraljevskog doma, državne svetkovine, narodne himne, geografski i etnografski pregled, karakteristiku južnih Slavena, pa statistiku naše države u 28 tabela prikazanu vrlo razumljivo u diagramima. Zanimljiva je i poredba porasla Slavena sa onim Romana i Germana, iz koje se vidi, kako Slaveni u zadnjih 100 godina silno napreduju. Cijelo je izdanje ilustrirano sa 20 većinom velikih slika narodnih tipova, tako da ova edicija izgleda kao mali almanah, koji bi trebalo da ima svaka kuća i svaki, koji hoće da u najkraćim crtama ima lijep i jasan pregled naše države. Godišnja je pretplata 36 Din, a ovo izdanje cjelokupno stoji 15 Din. Novac treba slati na uredništvo «Naše Otadžbine» u Karlovcu. Najtoplije preporučamo.

Ivan Zorec: Pomenki. Dobi se v založbi Učiteljske knjigarne v Ljubljani. Strani 183. Cena 11 Din. Vsebina: V sobi štev. 12. — Domačija ob Temenici. — Mana. — Na polpotu. — Za doto. — Francka. — Njena poš. — Vsebina je zabavna in je knjiga prikladna za vsako javno, ljudsko in tudi domačo knjižnico ter nudi tudi privatniku mnogo zabave.

LISTEK

Nekoliko polemike

Moj članek v Sokolskem Glasniku od 3. majnika t. l. «Sokolstvo na straži» je dal našem bivšemu bratu, sedaj starosti Hrvatskoga sokolskoga saveza g. Lacku Križu povod za filipiko. V časopisu «Hrvatski Sokol» od novembra, torej po celih šestih mesecih, je s pritrdilom starejšinstva hrvatskoga saveza obelodanil svoj chef-d'oeuvre. Človek bi mislil, da je v tej dolgi dobi ne samo temeljito premislil, kaj hoće povedati, ampak zlasti, da je bil vsaj pazno prečital članek, ki hoće nanj odgovarjati. Pa ni ne eno ne drugo.

Ves njegov spis sloni na premisi, češ, da se obrača moj članek proti tako zvanemu hrvatskemu Sokolstvu. Uredništvo «Hrvatskoga Sokola» pravi v svoji opazki k polemiki, da se moje izjave tičejo «hrvatskoga sokolstva» in da zato daje prostora članku Lacka Križa kot odgovor na moj — «napad».

Ta premisa je skrozinsko napačna, torej so in morajo biti pogrešni vsi na tej premisi zgrajeni sklepi. G. Lacko Križ bi si lahko prihranil svoje trudapolno delo, ako bi se bil le nekoliko poglabio u logično zgradbo mojega članka. V mojem članku o «hrvatskom sokolstvu» nigovora, ne omenja ga niti z besedom, niti z namigavanjem. Odkrito povem, pa će mi hoće g. Križ verjeti ali ne, da ob spočetku svojega članka «hrvatskoga sokolstva» niti nisem imel u mislih. Pred očmi so mi bile gotove politične stranke (slovenska klerikalna in Radićeva stranka), njihov politični program, ki se obrača proti edinstvu naše države ter njihove demagoške metode, ki z njimi pokušaju izvršiti svoj program. To je u mojem članku čisto jasno povedano. Zato se naravnost čudim, kako je moglo komurkoli priti na misel, da je zmisel mojega članka prenesel na «hrvatsko sokolstvo». Zakaj se čutijo prizadeće? Kar sumljivo je tako počelje. Pa ne, da bi se predstavnici «hrvatskoga sokolstva» hoteli isto-veliti z radićevšćino!

Moja taktika napram separatističnomu gibanju u Sokolstvu na Hrvatskem je bila od početka — *laissez faire, laissez passer*. Trenutna politična zabloda je spočela ločitef. Zoper tako, od zunaj u sokolske vrste zanešeno zmofo glede bisiva misli sokolske, je najbolje zdravilo — čas.

Odveč se mi vidi, da bi odgovarjal na ostale izpade mogočnega poglavarja hrvatskega Sokolstva. Zlasti mu nočem slediti v nižave in prostote tona, ki je z njim s posebno slastjo in v krepkih besedah svojemu članku dal posebno resonanco. To so se delectirali njegovi verniki!

Klasični zgled za način njegove polemike daje n. pr. odstavek, ko navaja iz mojega članka uvodno misel o neprobujenem narodu, nezavedajočem se svoje nacionalnosti in samolasnega državnega življenja. Potem pa patetično vzdikne: »tako dakle pisac karakterizira (sic!) naš narod«. Ves ta moj uvod pa se nanaša, o čemer besedilo ne pušča nobenega dvoma na — češki narod. Sicer pa baš od g. Križa na pomoč pozvana povestnica naših južnih narodov — to je, široke mase naroda, ne poedinih prosvitlencev — dokazuje, da so bile enako pri njih dobe nacionalno-politične nezavednosti.

Pisec vobče iz mojega članka trga poedine stavke in odstavke, jim podtakne namišljeni pomen in namen, ki potem proli njemu polemizira. Kako se je že imenoval španski junak, ki se je boril z mlino na veter?

K zaključku samo še nekaj pripomb. Užaljena veličina g. Lacka Križa prikazuje položaj tako, kakor da je edino pri njih iskati pravovernega Sokolstva in kakor da je jugoslovensko Sokolstvo ono, ki se je bilo izneverilo svojemu programu ter se odvojilo od njegovih temeljnih načel. Baš nasprotno je resnica. Sokolski sabor v Novem Sadu je udaril temelje našemu Sokolstvu. Naša ustava je svečano proglasila uedinjenje vsega jugoslovenskega Sokolstva ter odločila, da morajo dotedanje plemensko ali drugače opredeljene sokolske organizacije preiti v edinstveno sokolsko organizacijo Srbov, Hrvatov in Slovencev. Na ustavo se je na najslovesnejši način zaklelo vse naše Sokolstvo, k prisegi je dvignilo svojo roko zlasti vse Sokolstvo na Hrvatskem, v katerega vrstah so tedaj bili kasnejši vodilni klicarji separatističnega pokreta na Hrvatskem. Ali naj vam postrežem z imeni? Drzno se mi torej vidi, ako se reprezentanti »hrvatskega« Sokolstva danes stavljajo v pozo krivično preganjanega napram nam, ki smo tega najprimitivnejšega sokolskega naziranja, da je treba držati dano možko besedo, da o kaki zakletvi niti ne govorim. To toliko časa, dokler nas ista instanca, sabor, ne odveče od besede. Ako že pri navadnem človeku ne moremo pojmiti, kako more opravičiti prelom zakletve, kaj naj rečemo o »možu«, ki zatrjuje, da si je bil osvojil sokolska načela. Po našem kazenskem pravu za svoj čin ni odgovorno dete izpod štirinajstih let, dalje človek, ki je popolnoma oropan rabe svoje pameti ali ki je storil svoj čin v trenutku duševne zmede; končno ima naš zakon še eno opravičilo — popolno pijanost. Katerega teh zagovorov rabijo oni, ki so se na sokolskem saboru zakleli na temeljna načela sokolske ustave, pa so potem to zakletv prelomili? Katerega teh zagovorov zopet oni, ki morda zatrjujejo, da so bili zavesno položili krivično prisego? Eni kakor drugi bi morali po mojem skromnem mnenju danes biti silno ponižni. Najmanj pa jim pristojna vloga nedolžnega jagnjeta ali pa celo vloga napadalca proti onim, ki niso zakrivili drugega, nego da se drže stare naše rečenice — beseda dana, mož velja!

Dr. Ravnhjar.

Samo kroz vežbaonicu

Brat Petar M. Lazarević toži v 1. broju »Sokolskog Vjesnika župe zagrebačke«, da se ne moremo razumeti glede kulturnoprosvećnoga delovanja v Sokolstvu. V tem pogledu pravi: »Često i vrlo ugledni sokolski radnici zastupaju u tom pogledu mišljenje kojemu je teško naći logičkoga objašnjenja i razloga. — Kod nas se vrlo često čuje mišljenje da »put našega vaspitanja vodi samo kroz vežbaonicu.« To tipično i šablonsko mišljenje nijedan od njegovih autora do danas nije objasnio ni obrazložio. Niko od tih autora nije nam razložio kakav je to put koji vodi kroz vežbaonicu, da li je on obeležen samo telovežbom, ili je njegovo tlo izukrštano raznomernim radom tela, uma i duše.»

To se nekoliko čudno sliši in človek bi skoro mislil, da se v jeziku ne razumemo, kajti zadevo o »samo kroz vežbaonicu« smo v zadnjem času mnogo premljevali in smo se koncem konca tudi sporazumeli. Nikakor pa ni res, da bi noben avtor te misli tudi ne objasnili in obrazložili. Točno, jasno in dovolj na široko je ta zadeva obrazložena v Murnikovem članku »Prosvetni rad u Sokolstvu« v III.—IV. številki letošnjega »Sokolskega Glasnika«. Misli, ki so obrazložene v tem

članku so prevzeli: savezni prosvetni odsek, zbor župnih prosvetnih odsekov v Beogradu in savezna skupščina v Beogradu dne 23. marca 1923. V tem članku ni samo utemeljena pot skozi telovadnico, temveč je razložena tudi metoda, kako naj gremo skozi telovadnico, mi vsi, pa bodisi da se štejemo med «tehnične» ali «kulturnoprosvetne» delavce.

Ta zadeva ni bila samo enkrat, temveč že mnogokrat obrazložena, opozorim pa naj samo še na svoj članek v zadnji številki «Glasnika», str. 273., kjer stoji dobesedno: «...Vaspitanje se vrši u tim trim granama i u narodnom duhu nerazdruživo tako, da istovremeno vaspitanje u svim trim granama daje pravo sokolsko vaspitanje. Tako n. pr. ne možemo govoriti o sokolskom vaspitanju, ako se vaspitavamo telesno a ne u isli mah i duševno i čudoredno ili ako se vaspitavamo čudoredno ili duševno a ne u isto vreme i telesno. Jedino onda možemo govoriti o pravom sokolskom vaspitanju, kad nedeljivo i međusobno u skladu vaspitavamo telo i duh i to po sokolskim načelima.»

Ta razložitev zadostuje, vendar dodajam še: Ker je telovadba bistveni del sokolske vzgoje, je ne moremo izpuštiti; če pa imamo telesno vadbo v kakršnikoli zvezi v svoji vzgoji, potem ne moremo pogrešati telovadnice ali prostora, na katerem gojimo telesno vadbo. Pot je torej ena, kakor je ideja ena; po tej poti pa stopajo vzporedno: fizična, moralna in umstvena vzgoja, združeno, medsebojno se podpirajoč in izpopolnjujoč.

Kakor hitro to spoznamo, nam mora biti tudi jasan odgovor na vsa vprašanja, ki jih stavi zgoraj omenjeni članek.

Kar pa se tiče prosvetnih odsekov v društvih, župah in v savezu, lahko ugovorimo, da se nikdo ne bori protiv njih, pač pa si vsi prizadevamo, da bi njihovo delovanje metodično pravilno opredelili, in to se je izvršilo na skupščini v Beogradu.

Članek brata Lazarevića pa ima še nekaj, česar ne moremo prezreti, in to je citat Tyrša, češ, da «putevi mogu biti različiti, ali volja mora biti podjednaka».

Citati so zelo lepa stvar, toda uporabljati se jih sme — po mojem mnenju — samo tako, kakor so bili od onega, od kogar izvirajo, res mišljeni. V tem primeru pa je stvar naslednja: Avtor zgoraj citirane misli ni Tyrš, temveč je Tyrš dne 2. maja 1869. začel svoj govor ob priliki javne telovadbe praškega Sokola s temi besedami: «„Vsak delaj s požrtvovalnostjo na rodni grudi svojega naroda; poti so lahko različne, ali voljo imejmo vsi enako!“ Tako nam kliče pesnik iz one dobe, ko se je naš narod, kakor iz težkega spanja prebujal k novemu življenju...» To so besede Tyrševe, govoriene zbranemu narodu, kateremu je razlagal različno pot, ki so jo ubrali Sokoli z vsem enako voljo. Nikakor pa se ne nanaša to na delovanje v Sokolstvu, češ, naj bodo v Sokolstvu različna poti. Da ponavljam: na rodni grudi svojega naroda so lahko poti različne; nikjer pa Tyrš ne reče, da so v sokolski organizaciji lahko poti različne. Nasprotno, v kratkih, jedratih in zelo lepih besedah razlaga v tem govoru poklic in metodo sokolsko. In v dokaz, da se naše zgoraj označeno mišljenje sklada s Tyrševim govorom, bi lahko navedel nekaj stavkov iz tega govora, toda boljše je, da v najkrajšem času prinesem ta lepi sestavek dobesedno.

M. A—č.

Profesor medjunarodnog prava o sokolstvu

Universitetski profesor Karlovog universiteta u Pragu poznati poznavao međunarodnog prava dr. Ant. Hobza izrekao je jedan pažnje vredan govor prilikom svečanosti otvaranja Sokolane u Rokečnici nad Rokitnom. Prof. Hobza ne učestvuje aktivno u sokolskom radu, zauzeo naučnim i diplomatskim poslovima, ali brižljivo prati češki javni život i njegove pojedine sastavne delove i stvara sebi samostalan sud o njima. Njegov sud o Sokolstvu potiče dakle iz druge sredine nesokolske i za to je tim vredniji pažnje.

«Ideja sokolska», rekao je, «bila je sreća za narod». Danas se općenito priznaje rad Sokolstva za narod i demokraciju i to kako za neprijateljskog austrijskog režima tako i za vreme prevrata.

Svenarodna misija Sokola, kao i njegova izključiva služba narodu diže visoko tu instituciju nad sve ostale naročito DTJ. (Delnicke telocvične jednoty, Radnička

gimnastička društva) i nad organizaciju Orlova. Nije zadaća Sokola jačanje jedne skupine u klasnoj borbi niti jačanje koje bilo internacionale, nego služba narodu českoslovačkom. A da nam danas u prvom redu treba svega onog što jača narodno jedinstvo i preči razvrat o tom ne sumnja nikakor objektivni posmatrač.

* * *

Naš narod treba da se uvek iznova vraća idejama nezaboravnih utemeljača Sokola u prvom redu dr. Miroslava Tyrša i Jindřicha Fügnera. Briga za telesno zdravlje i moralno podizanje pojedinca a tim i celine narodne, sloboda i jednakost građanska, sloboda naroda, uzajamno bratstvo, prednost interesa celine pred interesima ličnim — stroga disciplina i razvijen smisao za dužnost — to su uzvišeni ideali Sokolstva — žalibože i suviše uzvišeni a di bismo ih mogli postići, ali je moguće stalno im se sve više približavati.

Sokolska organizacija je primer prave demokracije. Ta se reč danas često zloupotrebljava. Demokracija je vlada naroda celog naroda ne samo jedne kaste.

Bila bi fatalna pogreška misliti, da Soko znači samo izvesnu etapu u našem narodnom razvoju, da je njegova misija u narodu već završena. Htio bih da što jače istaknem da su osnovne ideje sokolske trajne vrednosti i da ih se narod i ne može odreći, jer kad bi ih se odrekao ugrozio bi svoju egzistenciju. Sokolski ideali nisu pitanje mode ili puke forme, koja se meri po vladajućem ukusu, to su temeljni stupovi moderne demokratske države.

Govori se mnogo o pacifizmu, t. j. o osiguranju trajnog mira u svetu. To je lepa ideja i potpuno zaslužuje našu pažnju. Ali teško narodu, koji poveruje da se svet sprema zaista da tu ideju provede. Takav narod postao bi jeftin plen naroda dalekovidnijih i opreznijih. Imamo žalibože oko sebe same dalekovidne i oprezne narode. Nemci i Madžari pripremaju se na odmazdu u zgodan trenutak. Možda će jednom opet biti nužno braniti svoju slobodu oružjem u ruci. Za to treba jakih mišica i građanskih vršina. Ali i osim toga najvažnijeg slučaja da narod prestavlja jaku i discipliniranu jedinicu, koju će u svetu respektovati. Iskustvo nas uči da se pretenzije jače ispoljavaju prema slabim i mekim. To vredi u još većjoj meri u međunarodnom životu.

I malim državama je pošlo za rukom da razviju za sebe respekt kod drugih i priznanje svojih prava ali to se događalo uvek pomoću snage i jedinstvenosti. Kad bih mogao uničiti nemoguće mogućim jedno bih hteo učiniti za osiguranje naroda: hteo bih ucepiti svima sinovima i kćerima naroda sokolsku disciplinu, sokolsku odvažnost, sokolsko bratstvo i provesti do poslednjih konzekvencija sokolsko geslo:

«Pojedinac ništa celina sve!»

(Po „Věstniku Sokolskem“.)

Nagovor pred vrsto

(V sokolski telovadnici v Mariboru 2. novembra govoril J. Serneck.)

Bratje! Kaj je lepšega od telovadbe med brati? «V vrsto zbor!» se glasi načelnikovo povelje, in vsi poslušamo, strnjeni v svojih vrstah, ko nam govori o pomenu Sokolstva in nas vzdobuja k vztrajnemu sokolovanju. Nato vzamemo na znanje delovna povelja in odkorakamo pod vodstvom prednjakov k odkazanemu orodju. Pokazane vaje izvajamo posamezni telovadci ob skrbno čuječem očesu vadiatelja, ki nam proži po potrebi svojo pomoč. Če je prednjak zadržan, ga brez odloga nadomestuje najizurjenejši naših bratov iz vrste; če pa to vaja zahteva, se še tudi vsi ostali bratski medsebojno podpiramo.

«Menjat!» Vsaka vrsta stopa strumno k drugemu odkazanemu orodju. Vaje se vrše ob enako bratski asistenci. Pestrost vrstečih se vaj nam nudi dovolj izpremembe; pa tudi kak neprosto voljen gib ali kaka dobro mišljena šaljivka sta večkrat dobrodošla, da nas razvedrita.

Zopet strogo povelje: «Menjat!». Že hitimo k tretjemu orodju; potem «V vrsto zbor!» in na to k proštim, oziroma k redovnim vajam. Pri proštim vajah se drug drugega bratski opominjamo in izpopolnjujemo, da dosežemo skladnost gibov in tako enotnost celotnega nastopa. Isto velja o redovnih vajah.

V skupni vrsti gredoč pa si često zapojemo narodne koračnice, da se tako popolnoma ravnamo po navodilih ustanoviteljev Sokola, po katerih nimamo samo vežbati duha in telesa, temveč tudi skrbno gojiti in negovati nacionalni duh.

Brez ugovora in v sokolski disciplini smo izvajali načelnikova povelja. Enako pa se moramo tudi ukloniti povelju našega višjega načelnika nad oblaki, če kateremu izmed nas zakliče svoj — «Menjati!» Hrabro in z mirno vestjo izpolnjene dolžnosti bomo seveda tudi stopili pred višjega vodnika. Preostali pa smo dolžni takoj zopet skleniti svoje vrste, da ne opešamo in omagamo, posebno ne, če nam usoda ugrabi kakega vzornega brata,¹ kojega izguba v sedanjih nevravnanih razmerah lahko povzroča nesrečo za našo narodno stvar.

ln baš ta okolnost je povod mojega današnjega nagovora! Premalo se namreč zavedamo dejstva, da smo naš slovenski, oziroma jugoslovenski narod mi vsi, kar nas je — ne pa samo naši voditelji! Vsled tega moramo tudi v tem pravcu usmeriti vse svoje delovanje. Prenesti moramo naše medsebojne bratske odnose iz telovadnice ven v naše navadno življenje! Tudi tam jačimo vsakega posameznika v boju za obstanek ter mu sezimo, če je treba, bratski pod ramena, da ga vzdignemo iz bede ali stiske, v katero je mogoče zabredel brez lastne krivde. Brat, kateremu se je izkazala pomoč, pa je zopet dolžan vračati milo za drago tako, da bo medsebojno podpiranje in nadomestovanje v prenešeni obliki povsem odgovarjalo onemu v sokolski telovadnici.

Ne torej sebično izkoriščanje in izžemanje bližnjega ter korupcijo, temveč bratsko pomoč in poštenost širimo med narod, ker s tem obenem tudi usvarjamo temeljno podlago za širjenje itak še zelo slabo razvite nacionalne zavesti. Pomnimo, da le pošteno in bratsko delo prepričuje!

Kakor pa mora ostati disciplina v sokolski telovadnici, tako ob veselih kakor ob resnih trenutkih neokrnjena, nas mora tudi stremljenje za probudo naroda tako prožeti, da na njo tudi ne pozabimo, kadar nas doleti sreča, niti če pademo v nesrečo. — Sreča je itak le minljive vrednosti in nas nikoli ne sme motiti pri izpolnjevanju naših dolžnosti; nasprotno naj le pospeši naše delo za narod. Kak udarec usode v našem zasebnem življenju, kateremu smo vsi izpostavljeni — pa junaško prenesimo! Komaj se pa zopet izmočimo iz skrbi in težav — posledice takih nesreč — in zopet dobimo trdo podlago pod lastnimi nogami, izkušajmo se zopet bližati svoji srčni zadevi, to je delu za narod, ter zopet dobiti vpogled v tekoče narodne prilike, da zopet lahko posežemo v boj za narodno stvar. Kajti le njen uspeh ali neuspeh boji edino pravo merilo naše sreče, oziroma nesreče. Naš cilj pa bodi za enkrat, da presadimo sokolsko bratstvo in narodno zavest med široke sloje našega naroda in s tem pridobimo ljudstvo, da se nam ne bo več treba bati sramote neugodnega izida eventualnega plebiscita v kateremkoli delu naše domovine. Ko pa bomo enkrat tako daleč, da bo narod naš, sokolski, potem tudi narodova usoda ne bo več navezana na osebnost njegovih voditeljev. — Vendar pa s tem še nikakor ni vse delo opravljeno! Če hočemo biti v svoji nacionalni posesti zavarovani tudi za vse bodoče čase — ni samo treba, da prenesemo nacionalno zavest v vse plasti našega naroda, temveč jo tudi moramo predvsem vcepiti našemu naraščaju, tako da bo tudi on smatral za svojo sveto dolžnost, vcepljati jo svojim naslednikom. Od roda do roda, na vekov veke mora iti to nacionalno sporočilo, — in prokletstvo nas vseh naj spremlja onega, ki odpada!

Vse to je treba vršiti v plemenitem stremljenju k čistim in svetim vzorom mučeniških in zaslužnih prednamcev in radi nožranje potrebe. Ideal nesebične narodne ljubezni moramo čuvati kakor večno živi ogenj naših pradedov, starih Slovanov, ogenj, ki naj ogreva rod za rod, da se naš narod ne bo pokvaril in ne bo padel v močvirje nesebične samogoltnosti in nizkotnega uživanja.

Na ta način nam bo mogoče dograditi nezavzeto trdnjavo narodne svobode ter postanemo na svoji zemlji svoj gospod! Poturice, ki bi nam očitale nacionalno hujskanje, ali izdajice, ki bi nam hotele svobodo zopet zapraviti ali odvzeti, pa naj izvedo, da nam je šlo za našo svobodo in našo eksistenco. Vsak njihov poizkus pa, da bi nam našo s poštenim trudom in žrtvami priborjeno svobodo ugrabili, — bomo z junaško silo in skaljeni v sokolskem delu odbili. Potem bo zmaga naša nasproti nožranjem in tudi zunanjim sovražnikom. In to zmago hočemo mi telovadci — mi Sokolil Zdravo!

¹ Mišljen je pred kratkim in nepričakovano umrl starosti mariborskega Sokola, dr. Vladimir Serbec.

IZ UREDNIŠTVA

Sokolski Glasnik v bodočem letu

Sokolski Glasnik je izšel v tem letu (1923.) v sedmih zvezkih, ki obsegajo 12 števk. Bil je mesečnik, pa ni bil mesečnik. Čemu ravno tako, v to se ne bom spuščal, dasi lahko ugotovim tehtne vzroke, ki so ovirali izhajanje vsakega meseca. Obenem pa ugotavljam, da ta stran Glasnika ni bila dobra in da sem celo leto premišljal, kako bi se dalo ta nedostatek odpraviti.

Nedostatek namreč leži v naslednjem: Član dobi Glasnik, ki ima n. pr. 64 strani gostega tiska. Za to, da bi prečital vse to, bi rabil precej časa, radi tega odloži za drugič — in Glasnika potem nikoli ne prečita. Ne trdim, da bi bili to vsi — toda gotovo je to večina onih, ki bi vsebino Glasnika najbolj potrebovali. V posameznih zvezkih je nakopičenega preveč gradiva tudi v pogledu na to, da nekateri čitatelji izbirajo, kaj bi čitali, in pri tej izbihi morda izpušijo ono, kar je najvažnejše. — Drugi nedostatek leži v tem, da Glasnik premalokrat opozarja članstvo na to, da eksistira sokolska organizacija. Če pride vsaka dva meseca enkrat, je od zadnjikrat že davno pozabljeno, kar bi moralo ostati v spominu trajno. Kajti kontakt z organizacijo naj vzdržuje tudi naš list, interes za organizacijo pa naj povzdičuje. V ta namen je treba pogostejših opozoritev, kakor vsaka dva meseca enkrat ali sedemkrat na leto. — Tretji nedostatek pa radi tega nastaja pri uredništvu, kajti v teku dveh mesecev se posebno v današnjem precej naglem življenju dogodi marsikaj važnega, na kar bi moralo biti članstvo opozorjeno, toda takrat, ko Glasnik izide, tudi že izgubi svojo aktualnost. Uredniku je v tem pogledu delo otežkočeno, čitateljstvo pa je prikrajšano.

Uvidevši te nedostatke sem predlagal bratskemu starešinstvu izpremembo v načinu izdajanja Sokolskega Glasnika, ki jo je starešinstvo sprejelo v svoji seji dne 12. novembra 1923. V zmislu tega sklepa starešinstva bomo izdajali Glasnik v bodočem letu takole:

Glasnik ostane enoten list, enako obsežen po vsebini, kakor do sedaj in plačljiv z eno naročnino, vendar ga bomo izdajali v dveh izdajah: Prva izdaja mora iziti vsakih 15 dni točno ob določeni uri, druga pa naj bo priložena vsakemu drugemu snopiču prve izdaje; ako pa ne bo mogoče dogotoviti je, prihodnjemu snopiču. Pri drugi izdaji rok ni tako strogo obvezen, vendar pa je stremeti za tem, da izide vsak mesec.

Prva izdaja bo obsegala osem strani ter bo prinašala stvari organizatoričnega značaja, aktualne zadeve, pregled o tekočem ter poročila žup. Najprej naj opozorim na to, da naj bodo poročila žup kratka, pregledna in jedrnatá. — To bo naše uradno glasilo.

Druga izdaja bo obsegala mesečno po 16 strani ter bo prinašala razprave, članke in občni pregled o delovanju Sokolstva.

Naše stremenje v tej zadevi gre pač še mnogo dalje. Vroča je želja, da bi vsak Sokol dobival sokolski list vsaj tedensko, potem dvakrat tedensko in končno vsaki dan. In tudi do tega moramo prihi, toda poprej moramo zagotoviti obstoj temu, kar imamo, in sicer z rednim plačevanjem naročnine ter pridobivanjem novih naročnikov. Brez tega ni mogoče udeležiti tudi najboljšega načrta. V tem pogledu storite samo svojo dolžnost!

Opozoriti pa mi je še na zelo važno zadevo: Ne vem, ali smo mi Jugoslovani še tako zelo v prvem početku razvoja sokolske stvari, da dobiva uredništvo Glasnika redko za tisk primerne ali prav dobre prispevke — ali pa se oni, ki so zmožni, ne javljajo. Če se ne počijo javiti, bi jih vprašal samo, čemu se ne javijo in na kaj čakajo? — To zadevo polagamo na srce vsem članom in vsem članicam. Važna je radi sodelovanja danes, ravno tako pa je tudi važna radi sodelovanja v bodoče. Za pisanje je treba poleg drugega tudi vaje; vadi pa naj se vsakdo, kdor čuti v sebi sposobnost. Če niso začetna dela zrela in za tisk primerna, bodo morda bodoča. Na to mislimo v spoznanju, da dobrih delavcev potrebujemo nujno in povsod.

Urednik.